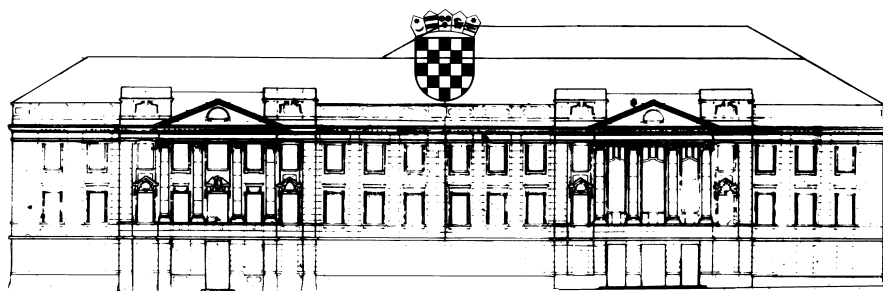

izvješća HRVATSKOGA SABORA

GODINA XVII.

BROJ 429

ZAGREB, 9. I. 2006.

15. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

ZAKON O SREDNJEM ŠKOLSTVU

PRIJEDLOG IZMJENA I DOPUNA DRŽAVNOG PRORAČUNA
REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2005. GODINU

Preraspodjela proračunskih sredstava

N. Brčić; S. Škugor-Hrnčević; M. Udiljak 3

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O IZVRŠAVANJU DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE
HRVATSKE ZA 2005.GODINU

I. Čerkez 30

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I
DOPUNAMA ZAKONA O SREDNJEM ŠKOLSTVU

Pri kraju pripreme za državnu maturu

M. Kozar 31

PRIJEDLOG ZAKONA O PRIJEVOZU U LINIJSKOM I POVREMENOM
OBALNOM POMORSKOM PROMETU

Javnim natječajem do koncesije

A. Šoljan 43

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
OBVEZNIM ODNOSIMA

**Umjesto ukidanja korisnog instituta spriječiti
zloporabe**

M. Krakić 54

PRIJEDLOG ZAKLJUČAKA HRVATSKOGA SABORA O SMJERNICAMA
ZA SKLAPANJE UGOVORA O JAVNO-PRIVATNOM PARTNERSTVU
(predlagatelj Klub zastupnika HSP-a)

**Sporazum dioničara ključan u javno-privatnom
partnerstvu**

J. Šarlija 55

PRIKAZ RADA:

- 15. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 29. I 30. LIPNJA TE 1, 6, 7, 8, 12, 13, 14. I 15. SRPNJA 2005.

PRIJEDLOG IZMJENA I DOPUNA DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2005. GODINU

Preraspodjela proračunskih sredstava

Hrvatski sabor na 15. je sjednici većinom glasova prihvatio Izmjene i dopune Državnog proračuna za 2005., kojima je na rashodnoj strani proračuna preraspodijeljeno nešto više od milijardu kuna. Smanjenje je pritom zahvatilo materijalne troškove, subvencije i slične izdatke, a preraspodjela je išla u korist mirovina, plaća, porodnih dopusta, stambene štednje. Uz niz primjedbi na planirane preraspodjele pozornost zastupnika u raspravi izazvalo je i planirano smanjenje prihoda, niže gospodarske aktivnosti u prvom kvartalu, smanjenje planiranog gospodarskog rasta na 3,7 posto i povećanje deficita opće države na 4,2 posto BDP-a.

Sabor je zaključkom ovlastio Stručnu službu Hrvatskog sabora da zajedno s predstavnicima predlagatelja obavi redakciju Izmjena i dopuna Državnog proračuna prije njegove objave u Narodnim novinama.

O PRIJEDLOGU

Prijedlog izmjena i dopuna Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2005. Hrvatskom je saboru predložila Vlada, a uz njega uputila je i prijedloge izmjena i dopuna financijskih planova Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, te Hrvatskih voda.

Kao dva glavna razloga za predložene izmjene Vlada navodi sporiji rast ekonomske aktivnosti u prvom kvartalu 2005., te potrebu promjene u strukturi rashoda. Rebalans Vlada temelji na gospodarskom rastu od 3,7 posto u 2005., a predviđa i deficit opće države od 4,2 posto bruto domaćeg proizvoda (BDP).

Predloženim rebalansom predviđeno je smanjenje prihoda u iznosu od 786 milijuna kuna, a na rashodnoj strani proračuna preraspodjela nešto više od milijarde kuna - na nekim će se stavkama uštedjeti milijarda i šest milijuna kuna, a na drugima potrošiti milijarda i 19 milijuna kuna.

Rebalansom je predviđeno smanjenje prihoda u iznosu od 786 milijuna kuna, a na rashodnoj strani preraspodjela nešto više od milijarde kuna - na nekim će se stavkama uštedjeti milijarda i šest milijuna kuna, a na drugima potrošiti milijarda i 19 milijuna kuna.

Smanjenje je predviđeno kod materijalnih rashoda za 223 milijuna kuna, financijskih rashoda za 74 milijuna, sub-

vencija za 84,5 milijuna, pomoći danih u inozemstvo unutar opće države za 149,8 milijuna, naknada građanima i kućanstvima za 111 milijuna, donacija i kapitalne pomoći za 9,1 milijun, rashoda za nabavu nefinancijske imovine za 225 milijuna i ostalih rashoda za 59 milijuna.

Predloženo je pak povećanje rashoda za civilne mirovine za 340 milijuna, mirovine branitelja za 129,4 milijuna, za plaće se predviđa dodatnih 346,4 milijuna, za poticanje stambene štednje 70 milijuna, dodatni porodiljni dopust 38,7 milijuna, trajna prava hrvatskih branitelja 35, te naknada za nezaposlene 60 milijuna kuna.

Prema proračunskim korisnicima, više je novca predviđenim rebalansom predviđeno kod Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i to oko 320 milijuna kuna, pa bi u 2005. to ministarstvo raspolagalo s ukupno 26,3 milijarde kuna. Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti proračun će se povećati za 140,5 milijuna kuna, ili na ukupno 6,1 milijardu, dok će Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta raspolagati s ukupno 8,9 milijardi kuna, ili sa 243,8 milijuna kuna više. Povećanje je predviđeno i kod Ministarstva pravosuđa (27 milijuna kuna više), ili Ureda pučkog pravobranitelja (za 672 tisuće kuna).

Nasuprot tim resorima, smanjenje će zahvatiti resore financija i to u iznosu 272

milijuna kuna, zdravstva i socijalne skrbi koji bi raspolagao s ukupno 17,9 milijardi kuna, ili 226 milijuna kuna manje. Kod Ministarstva poljoprivrede rebalans predviđa smanjenje za 130,8 milijuna kuna, a za nešto više od tri posto bit će manji i proračuni MUP-a i MORH-a koji će dobiti 90, odnosno 84 milijuna manje nego li je prvotno bilo planirano. Rebalans predviđa manje novca za niz drugih resora, kao i za Vladu (smanjenje za 14,7 milijuna kuna), Hrvatski sabor (za 9 milijuna), Ured predsjednika (za 2 milijuna kuna), itd.

Rebalansom je predloženo smanjenje prihoda proračuna za 786 milijuna kuna, pa bi ukupno, umjesto prvotno planiranih 86,36 milijardi kuna, iznosili 85,57 milijardi kuna, što je u odnosu na 2004. povećanje za 6,3 posto, a u odnosu na prvotni plan smanjenje za 0,9 posto. Kod poreznih prihoda najveće je smanjenje predviđeno kod PDV-a, za 1,07 milijardi kuna, kod trošarina smanjenje za 677 milijuna kuna, a za 833 milijuna kuna smanjeni su prihodi od doprinosa, No, više nego li prvotno, za 582 milijuna kuna, planira se ubrati od poreza na dobit. Umjesto ranije planiranih 1,18 milijardi rebalans predviđa da se po osnovi prihoda od imovine prikupi 2,16 milijardi kuna, što je 981 milijun više. Tomu bi najviše trebao pridonijeti rast prihoda od dividende s iznosom 1,5 milijardi, što je 849 milijuna kuna više od prvotnog plana.

RADNA TIJELA

Uz **Odbor za financije i državni proračun**, kao matično radno tijelo, prijedlog rebalansa raspravila je većina saborskih odbora kao zainteresirano radno tijelo.

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika Vlade, u raspravi na **Odboru za financije i državni proračun** iznijeto je mišljenje da će predloženo povećanje rashoda u ukupnom iznosu 1.019,5 milijuna kuna znatno utjecati na donošenje državnog proračuna za 2006., budući da se radi o stavkama (obvezama) koje će znatno smanjiti manevarski prostor financijskoj politici u narednoj godini. Upozoreno je na vrlo visoki udio jav-

nog duga Republike Hrvatske u BDP-u (58 posto) te istaknuto da ga treba nastojati smanjiti. Predloženo je također da se dug umirovljenicima uključi u javni dug, međutim, taj je prijedlog prema mišljenju članova Odbora neprihvatljiv, jer dug umirovljenicima ima neutralan učinak na državni proračun. Naime, formirat će se poseban Fond iz kojeg će se osigurati sredstva za povrat duga. Istaknuto je i da je rashodna strana proračuna opterećena problemima s osnova isplata plaća, tj. obveza iz kolektivnih ugovora koje država još nije isplatila iako postoje pravomoćne sudske presude. Nakon rasprave, Odbor je većinom glasova (sedam 'za' i 'jedan' protiv) predložio donošenje izmjena i dopuna državnog proračuna, uz amandman na članak 4. Amandmanom Odbor predlaže da izmjene i dopune proračuna stupe na snagu danom objave u Narodnim novinama, čime se, navodi se u obrazloženju, stvaraju uvjeti da proračun i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju proračuna stupe na snagu istovremeno, danom objave u Narodnim novinama. U prijašnjoj je formulaciji, naime, bilo navedeno da će izmjene i dopune proračuna stupiti na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama, što je, navodi se, neprihvatljivo. Odbor je podržao i donošenje odluka o davanju suglasnosti na izmjene i dopune financijskih planova HZMO-a, HZZ-a, te Hrvatskih voda.

Na neusklađenost odredbi o stupanju na snagu izmjena i dopuna Državnog proračuna i izmjena i dopuna Zakona o izvršavanju proračuna ukazao je **Odbor za zakonodavstvo**, koji je predložio da to svojim amandmanom uskladi predlagatelj. Odbor je podupro donošenje rebalansa proračuna, te predložio Hrvatskom saboru da zaključkom ovlasti Stručnu službu Sabora da zajedno s predstavnicima predlagatelja obavi redakciju izmjena i dopuna prije objave u Narodnim novinama.

Javna potrošnja će se još povećati

Na sjednici **Odbora za turizam** predstavnici predlagatelja obrazložili su da

se kod pojedinih pozicija i stavki u sektoru turizma radi o preraspodjeli raspoloživih sredstava u korist programa Poticaj za uspjeh - obiteljski hoteli, a zbog produljenja rokova otplate kredita, te subvencioniranja organiziranog turističkog prometa koji su se do sada pokazali uspješnima. U raspravi je, kako se navodi u izvješću, izražena dvojba glede nerealno postavljene stope deficita na 4,2 posto, što će biti teško održati na toj razini. Također je konstatirano da stopa rasta industrijske proizvodnje iznosi svega 1,8 posto, a predloženi rebalans ne predlaže instrumente koji bi zaustavili negativne trendove. Rebalansom će se, navodi se u izvješću, javna potrošnja još više povećati, jer se povećavaju izdaci za određene socijalne skupine. Konstatirano je da je smanjena ekonomska aktivnost, ali su pozdravljeni pozitivni pokazatelji u turizmu koji bilježi povećani broj dolazaka i noćenja. Odbor je bio podijeljen glede predloženih izmjena i dopuna Državnog proračuna, te nije mogao donijeti pravovaljanu odluku.

Većinom glasova rebalans je podržao **Odbor za pomorstvo, promet i veze**. Predstavnik predlagatelja uvodno je istaknuo da su osnovni razlozi rebalansa sporiji rast ekonomske aktivnosti u prvom kvartalu, i potreba za promjenom u strukturi rashoda. U raspravi je pak istaknuto da je rebalans rezultat pogrešne procjene, kao i da sredstva treba koristiti za razvoj, a ne za potrošnju. Izraženo je mišljenje da je na području iz djelokruga Odbora došlo do smanjenja sredstava (57 milijuna zajma za Projekt obnove infrastrukture i modernizacije sustava signalizacije i telekomunikacije na Vc Paneuropskog koridora, i 64 milijuna za osuvremenjivanje pruge na VC - EIB), čime će se usporiti razvoj i modernizacija državnih poduzeća.

Pred **Odborom za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** predstavnik predlagatelja naglasio je da smanjenje rashoda na poziciji Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva neće bitno ugroziti ostvarivanje programa i projekata iz područja prostornog planiranja i zaštite okoliša. U raspravi je postavljeno pitanje realnosti procjene

prihodovne strane prilikom donošenja proračuna i ocijenjeno da su procjene bile previše optimistične, a glavni razlozi smanjenja prihoda su siva ekonomija i niži gospodarski razvoj. Odbor je većinom glasova predložio Saboru donošenje izmjena i dopuna Državnog proračuna.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo posebnu je pozornost u raspravi posvetio izmjenama koje se odnose na djelokrug ministarstava zdravstva, gospodarstva, te HZMO-a i HZZ-a. Iako je većina članova Odbora mišljenja da je Prijedlog kvalitetno obrazložen i da su izmjene i dopune proračuna neophodne, izrazili su zabrinutost što je gotovo najveće smanjenje prihoda upravo na stavkama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, a posebno su značajno smanjena sredstva za kapitalne izdatke. U izvješću Odbora ističe se i da su članovi izrazili zadovoljstvo činjenicom da su naknade za nezaposlene povećane, te da će se s povećanim iznosom podmiriti obveze s toga osnova do kraja godine. Također, predviđena sredstva za HZMO, između ostalog, podmiriti će iznose potrebne za starosne, invalidske i obiteljske mirovine. Pojedini članovi Odbora, ne dovodeći u pitanje potrebu izmjena državnog proračuna, izrazili su nezadovoljstvo predviđenim smanjenjem upravo na području iz djelokruga Odbora, a što će se nužno odraziti na socijalno najosjetljiviju skupinu. Posebno su u tom smislu istaknuli smanjenje sredstava za Ured za suzbijanje zloporabe opojnih droga, za Povjerenstvo za osobe s invaliditetom, kao i za Fond za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Predviđa se smanjenje sredstava za skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, za tjelesno i mentalno oštećenu djecu i sl. Također je skrenuta pozornost i da se predviđa znatno smanjenje sredstava za Centar za smještaj i rehabilitaciju "Stančić", te Centar za radnu terapiju i rehabilitaciju "Mir" Rudine, što nije zadovoljavajuće rješenje obzirom na sadašnje stanje tih centara. Odbor je većinom glasova predložio usvajanje izmjena proračuna.

Donošenje je podržao i **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** koji je u raspravi konstatirao da se ne mijenjaju sredstva predviđena za sufinanciranje programa udruga i ustanova nacionalnih manjina kao ni za odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Smanjuju se, međutim, sredstva predviđena za stručnu službu Savjeta i Ureda za nacionalne manjine čime ukupna sredstva predviđena za nacionalne manjine dijele sudbinu ostalih proračunskih korisnika. Što se tiče sredstava koja su u izravnoj vezi s ostvarivanjem ljudskih prava za neke je predloženo smanjenje, a za neke povećanje sredstava. Tako je predloženo smanjenje Uredu za ravnopravnost spolova (za 10,2 posto), pravobraniteljstvu za djecu (za 6,9 posto) i pravobraniteljstvu za ravnopravnost spolova (za 13,6 posto), dok je Uredu pučkog pravobranitelja predloženo povećanje (za 19 posto), Uredu za ljudska prava (za 6 posto) - za potrebe Centra za ljudska prava. Ta smanjenja, prema obrazloženju predstavnika predlagatelja, ne bi trebala utjecati na ostvarivanje predviđenih programa, jer se odnose na troškove za plaće i materijalne troškove. U raspravi je posebno upozoreno na smanjenje sredstava namijenjenih osobama s invaliditetom, osobito kada je riječ o Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom koji još nije ni profunkcionirao i kontinuirano mu se smanjuju sredstva za rad, iako je Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom donesen još 2002. Ukazano je i na financiranje centara za socijalnu skrb kod kojih je, također, predviđeno značajno smanjenje proračunskih sredstava, iako su u posljednje vrijeme u javnosti naglašeni problemi u njihovu funkcioniranju. Upozoreno je i na smanjivanje jednokratne novčane pomoći građanima i kućanstvima na poziciji Ministarstva zdravstva sa 79 milijuna na 69,25 milijuna (za 12,3 posto) što može pogoršati položaj najosjetljivijih kategorija stanovništva. Pritom treba imati u vidu da je značajan dio poljoprivrednog stanovništva, uslijed vremenskih nepogoda,

doveden u izuzetno tešku situaciju, te je potrebno predvidjeti sredstva kako bi im se pomoglo, ističe Odbor.

Pred **Odborom za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**, koji je većinom glasova podržao donošenje predloženih izmjena, predstavnik predlagatelja uvodno je istaknuo da se ne mijenjaju iznosi sredstava namijenjeni funkcioniranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Naime, iznosi tekuće pomoći unutar opće države županijama, gradovima i općinama i iznos dodatnih sredstava izravnjanja za decentralizirane funkcije, predloženim se izmjenama nisu izmijenili. No, unatoč tomu, u raspravi je iznijeto mišljenje da se rebalansom predlaže smanjenje sredstava lokalnim jedinicama, pri čemu je istaknuto da se značajno smanjenje predlaže na pozicijama kapitalne pomoći unutar opće države za izgradnju komunalne infrastrukture u poduzetničkim zonama i za izgradnju vodoopskrbe.

Neprihvatljiva netransparentnost

Članovi **Odbora za ravnopravnost spolova** u raspravi su uz ostalo istaknuli da Prijedlog nije transparentan jer se ne vidi što je do sada izvršeno, odnosno jesu li pojedina smanjenja rezultat nedostatka projekata što je rezultiralo neiskorištenim sredstvima ili je riječ o lošem planiranju. Na Odboru je lošim ocijenjeno smanjenje sredstava na pozicijama pravobraniteljstva i Ureda za ravnopravnost spolova, za cca 14, odnosno 10,5 posto. Istovremeno pozdravljeno je povećanje na poziciji Ureda pučkog pravobranitelja. Kod predviđenog smanjenja za cca 7 posto na poziciji pravobraniteljstva za djecu, Odbor je naglasio da se ta sredstva ne bi trebala smanjivati sada kada na vidjelo dolaze razne nepravilnosti u radu s djecom. Ministarstvu obitelji sredstva se povećavaju za 2,4 posto, međutim, raspored je, po mišljenju dijela članova/ica Odbora, upitan. Tako su primjerice sredstva na poziciji afirmacija prava i unapređivanje politike za osobe s invaliditetom smanjena za cca

26 posto, za podršku programu socijalno osnaživanje obitelji, mladih, djece i osoba s invaliditetom za cca 35 posto. U Ministarstvu zdravstva sredstva se smanjuju za cca 1,2 posto, ali, osim smanjenja, preraspodjela je, po mišljenju Odbora, neprihvatljiva. U izvješću Odbora pritom se nabraja da se na pozicijama edukacija na razini primarne zdravstvene zaštite predviđa smanjenje za cca 32 posto, humanizacija bolničkog liječenja djece za cca 36 posto, a za provedbu Zakona o sestinstvu u cijelosti se oduzima predviđenih 100.000 kuna. U Ministarstvu znanosti planira se povećanje za 2,8 posto, a Odbor je podržao uvođenje nove pozicije za provedbu Bolonjskog procesa u iznosu od 4 milijuna kuna.

Za razvoj predškolskog obrazovanja od predviđenih 5 milijuna kuna, oduzeto je 4.999.949 kuna iz čega slijedi da Ministarstvo ulaže 51 kunu.

U raspravi je, nadalje, istaknuto da je na poziciji predškolskih ustanova došlo do smanjenja od cca 40 posto, a na poziciji razvoj predškolskog obrazovanja od predviđenih 5 milijuna kuna, oduzeto je 4.999.949, iz čega slijedi da Ministarstvo ulaže 51 kunu. Oduzimanje u cijelosti iznosa od 15 milijuna kuna na poziciji rano učenje stranog jezika i učenje drugog stranog jezika Odbor je ocijenio neprihvatljivim i nerazumljivim. Uočeno je i da se pod ostali nespomenuti rashodi poslovanja planira povećanje iznosa za redovne djelatnosti Sveučilišta u Zagrebu sa 583.000 na 14,6 milijuna, tj. povećanje od cca 2.609,7 posto, Sveučilišta u Rijeci za cca 894 posto, Osijeku za 4.128,8 posto, Splitu za cca 4.000 posto (sa 107.052 na 4,1 milijun kuna). Na pitanje članova Odbora što to znači, odgovoreno je da su to planirana sredstva za isplatu ugovora o djelu. Članovi/ice Odbora smatraju takvu netransparentnost neprihvatljivom, navodi se u izvješću Odbora koji je većinom glasova

predložio Saboru donošenje izmjena i dopuna Državnog proračuna za 2005.

Donošenje je većinom glasova podržao i **Odbor za useljeništvo**. Predstavnik predlagatelja pred Odborom je obrazložio da se predlaže smanjenje stavke za obrazovanje djece hrvatskih građana u inozemstvu. Sredstva koja su za tu svrhu određena izmjenom sasvim su dostatna, navodi se u izvješću Odbora. Ističe se i da će financiranje izgradnje bolnice u Mostaru ovisiti o dinamici izgradnje, odnosno da će po priloženim situacijama biti isplaćena sredstva do konačnog završetka izgradnje, te da je Vlada odbila zahtjeve avansnog financiranja kako bi imala potpuni nadzor nad izgradnjom te bolnice.

AMANDMANI

Uz **Odbor za financije i proračun** koji je amandmanom na članak 4. predložio da izmjene i dopune stupe na snagu danom objave u Narodnim novinama, kako bi i stupile na snagu istovremeno s izmjenama Zakona o izvršavanju Državnog proračuna, klubovi zastupnika i zastupnici na predložene su izmjene podnijeli više od 60 amandmana, a jednim je amandmanom reagirala i Vlada.

Predsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks** otvarajući raspravu upozorio na članak 31. stavci 2. i 3. Zakona o proračunu da amandmani kojima se predlaže povećanje proračunskih rashoda i izdataka iznad iznosa utvrđenih prijedlogom mogu biti prihvaćeni pod uvjetom da se istodobno predloži smanjenje drugih rashoda i izdataka, a to ne smije biti na teret proračunske zalihe ili dodatnog zaduživanja.

Više za štete od elementarnih nepogoda, branitelje...

Na predložene izmjene i dopune proračuna dva je amandmana podnio **Željko Pavlic (MDS)**. Zatražio je da se kod Ministarstva financija iznos za naknade za štete uzrokovane elementarnim nepogodama poveća sa 6 na 50 milijuna kuna. Obrazlaže da su Hrvatsku pogo-

dile snažne vremenske nepogode (pijave, tuče, poplave...), te da predviđena proračunska sredstva nisu dostatna ni da bi se minimalno pomoglo građanima. Drugim je amandmanom kod Ministarstva znanosti zatražio da se 100 tisuća kuna za Osnovnu školu Kotoriba poveća na milijun kuna. Predviđeno smanjenje s milijun na 100 tisuća smatra neprihvatljivim i nepotrebnim, jer time postaje upitan nastavak radova na toj školi u ovoj godini, a do sada je uloženo 3 milijuna kuna, većinom općinskih i županijskih sredstava. Kod oba je amandmana predložio da se povećanja pokriju smanjenjem subvencija brodogradilištima.

Sa četiri amandmana, od čega tri na razdjel Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti reagirao je **Ivica Pančić (SDP)**. Predložio je povećanje iznosa za zapošljavanje hrvatskih branitelja sa 30 na 50 milijuna kuna, a za to smanjenje poticaja poduzetničke infrastrukture kod Ministarstva gospodarstva. U obrazloženju navodi da se broj nezaposlenih hrvatskih branitelja u 2004. ponovno počeo povećavati, te da se s dodatnih 20 milijuna stvaraju pretpostavke za školovanje ili zapošljavanje 2.000 nezaposlenih branitelja. Drugim je amandmanom za psihosocijalnu pomoć stradalnicima Domovinskog rata predložio povećanje sa 12,36 milijuna kuna na 15 milijuna, uz obrazloženje da će zbog povećanja potreba hrvatskih branitelja za psihosocijalnom pomoći uslijediti i povećanje opsega i pruženih usluga u centrima za PTSP. Za to je predložio smanjenje kod Vlade na poziciji zračni prijevoz za tijela državne vlasti, a na teret smanjenja na poziciji informiranje javnosti i Vlade predložio je povećanje iznosa za obilježavanje mjesta masovnih grobnica žrtava iz Domovinskog rata sa 2,4 milijuna na 3,5 milijuna kuna. Prošle su godine, obrazlaže, otkrivena dva spomen obilježja, a vjeruje da je za ovu godinu cilj Vlade povećati taj broj. Četvrtim amandmanom kod Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva predložio je da se iznos za sustav navodnjavanja poveća sa 16 na 30 milijuna kuna, uz smanjenje kod istog Ministarstva

na poziciji administracija i upravljanje. Treba zadržati planiranih 30 milijuna kuna, jer smanjivanje tog, već bitno smanjenog iznosa, ne znači ništa drugo već odustajanje ove Vlade od nacionalnog projekta navodnjavanja Slavonije, navodi u obrazloženju.

Tri amandmana podnijela je **Dragica Zgrebec (SDP)**. Prvim je i ona zatražila povećanje naknade za štete uzrokovane elementarnim nepogodama sa 6 na 60 milijuna, a drugim za izgradnju OŠ Kotoriba na milijun kuna, uz obrazloženje da nema razloga za smanjenje sredstava toj školi koju pohađa i visok postotak učenika Roma. Trećim je amandmanom zatražila povećanje kod Ministarstva zdravstva za Opću bolnicu Čakovec sa 2,35 na 2,75 milijuna kuna, čime bi se sredstva za dogradnju bolničkog paviljona zadržala na ranije planiranom nivou. Za te amandmane smanjenje je predložila kod Ministarstva financija, ostali izdatci države.

Smanjenje sredstava kod Ministarstva financija za poticaj za obrazovanje, kulturu, znanost i zdravstvo Federacije BiH sa 26,25 na 26 milijuna kuna, te za taj iznos povećanje kod Ministarstva vanjskih poslova za pomoći nacionalnim manjinama u inozemstvu (na 1,25 milijuna kuna), amandmanom je predložio **Nenad Stazić (SDP)**. Obrazlaže da je bivša Vlada 2003. donijela odluku o potpori financiranju programa i projekata hrvatskih manjina u susjednim i drugim zemljama, te da su temeljem toga sredstva dobila i Hrvatsko društvo za pomoć učenicima Bela Gabrić i Hrvatsko akademsko društvo (iz Subotice), a da je sadašnja Vlada obustavila te potpore pa su već započeti programi obustavljeni.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) predložila da se kod Ministarstva znanosti za Sveučilište u Zadru umjesto 9 osigura 12 milijuna kuna, a za to sredstva smanje kod Ministarstva financija, ostali izdatci države. Obrazlaže da smanjenje od 3 milijuna kuna nema nikakva opravdanja, jer su ugovoreni poslovi i raspisuje se natječaj za početak obnove zapuštene i deset godina zatvorene zgrade Sveučilišta.

Uz obrazloženje da su vremenske nepogode nanijele štete koje se mjere u stotinama milijuna kuna, povećanje sredstava za naknade za štete uzrokovane elementarnim nepogodama, sa 6 na 80 milijuna kuna, predložila je i **Zdenka Čuhnil (nezavisna; zastupnica češke manjine)**. Za to povećanje predlaže smanjiti subvencije brodogradilištima i sredstva za osuvremenjivanje pruga na Vc koridoru.

Prijedlog da se ne smanjuju sredstva za zapošljavanje novih nastavnika i suradnika u sustavu visokog obrazovanja, a za to smanji iznos za administraciju i upravljanje mirovinskim sustavom, amandman je **Nikole Vuljanića (HNS)**. Obrazlaže da se predlaže smanjenje sredstava na 10 posto predviđenog, što je značajno ispod prošlogodišnje razine, te da se deklarativna zaklinjanja u znanje, ulaganja u obrazovanje predloženim izmjenama potpuno demantiraju.

Radi osnivanja Agrobanke u Osijeku, **dr. Vilim Herman (HNS)** prvim je amandmanom predložio da se na poziciji Ministarstva financija Osječko-baranjskoj županiji planirani iznos kod tekućih pomoći sa 5,5 milijuna kuna poveća na 50 milijuna kuna, a za to smanje sredstva za administraciju i upravljanje mirovinskim sustavom. Drugim je amandmanom kod Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka predložio novu stavku - projekt koridora Vc. s iznosom od milijun kuna (na teret administrativnih i upravnih poslova kod HZZO-a), a obrazlaže to promidžbom toga projekta. Povećanje sa 17 na 20 milijuna kuna za poboljšanje infrastrukture knjižnice i poticaj mladim znanstvenicima predložio je kod Ministarstva znanosti za Sveučilište J.J. Strossmayer u Osijeku (uz smanjenje naknada za bolovanje kod HZZO). Kod Ministarstva zdravstva za Kliničku bolnicu u Osijek - Medicinska i laboratorijska oprema, predložio je povećanje sa 2,1 na 22,1 milijun kuna (uz smanjenje za administraciju i upravljanje mirovinskim sustavom), a obrazlaže to važnošću te bolnice za hrvatsko zdravstvo i slavonsko-baranjsku regiju.

...mlade, starije, socijalno ugrožene...

Klub zastupnika HSS-a podnio je 23 amandmana. Prvim je predložio da se briše predloženo smanjenje (za 201 tisuću kuna) za Ured za suzbijanje zloporabe opojnih droga, a drugim brisanje smanjenja (za 2 milijuna kuna) za razvijanje uslužnih djelatnosti za starije i time osiguraju sredstva za realizaciju programa usmjerenih dobiti najstarije populacije, najnemoćnije i nesposobne za rad. Brisanje predloženih smanjenja, odnosno zadržavanje prvotno planiranih sredstava, Klub je amandmanima zatražio i na stavkama politika za mlade (za 200 tisuća kuna), za provedbu mjera obiteljske i populacijske politike (gdje je planirano smanjenje za 230 tisuća kuna), za afirmaciju prava i unapređenje politike za osobe s invaliditetom (250 tisuća kuna), za potpore programima usmjerenim djeci i mladima (gdje je predloženo smanjenje za 100 tisuća kuna). Sedmim je amandmanom Klub zatražio da se odustane od predloženog smanjenja (za 2,8 milijuna kuna) za podršku programu za socijalno osnaživanje obitelji, mladih, djece i osoba s invaliditetom. U funkciji pomoći i skrbi o osobama s invaliditetom, predložio je i brisanje smanjenja (za 100 tisuća kuna), odnosno zadržavanje prvotnih iznosa za Povjerenstvo Vlade za osobe s invaliditetom, a u funkciji pronatalitetne politike zatražio je da se odustane od smanjenja sredstava (za 58,7 milijuna kuna) za doplatu za djecu. Brisanje predloženog smanjenja (za 918 tisuća kuna) Klub zastupnika HSS-a je predložio i na poziciji podrške programu za međugeneracijsku solidarnost, a s obrazloženjem da je država, temeljem Ustava, dužna skrbiti za starije i nemoćne, predložio i da se odustane od predloženog smanjenja (više od 2 milijuna kuna) za razvijanje uslužnih djelatnosti za starije. Predložio je i brisanje smanjenja (za 48 milijuna kuna) za dodatke uz mirovinu određenih kategorija korisnika mirovina, uz obrazloženje da se time osiguravaju sredstva za dodatak na mirovine umirovljenika

najniže kategorije. Kako bi se osigurala sredstva za početak rada Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, predložio je i da se briše smanjenje (za 1,16 milijuna kuna) za administrativno upravljanje tim Fondom. Potrebna sredstva za tih trinaest amandmana, Klub zastupnika HSS-a je predložio osigurati prvenstveno umanjnjem sredstava za Direkciju za korištenje službenih zrakoplova. HSS je amandmanom predložio i da se ostane na prijašnjem planu, odnosno da se ne smanjuju sredstva (za 900 tisuća kuna) za Hrvatski zavod za mentalno zdravlje, a zadržavanje na i onako simboličnom iznosu od 95 tisuća kuna (odustajanje od smanjenja za 75 tisuća kuna) predložio je za izradu programa palijativne skrbi. Za ta dva amandmana predložio je da se sredstva osiguraju smanjenjem iznosa za intelektualne usluge kod reorganizacije bolničkog sustava. HSS je predložio i da se ne smanjuju sredstva (za 5,7 milijuna kuna) u razdjelu Centar za socijalnu skrb, a na račun smanjenja za Direkciju za korištenje službenim zrakoplovom, dok je na teret intelektualnih i osobnih usluga za projekt Državne riznice predložio da se zadrže ranije planirana sredstva za jednokratnu novčanu pomoć kako bi se osigurala sredstva za skrb o socijalno ugroženom dijelu pučanstva. Predložio je i da se ne smanjuju sredstva (za 694,8 tisuća kuna) za skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, te za to umanje sredstva za intelektualne usluge za reorganizaciju bolničkog sustava, kao i da se smanjenjem na toj stavci osigura 411,1 tisuća kuna, odnosno iznos koji se ne bi smanjio za skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Amandmanima je Klub predložio da se brišu planirana smanjenja za skrb za psihički bolesne odrasle osobe (za više od 6 milijuna kuna), kao i za skrb za tjelesno i mentalno oštećenu djecu (za 2,18 milijuna). Sredstva za to predložio je naći smanjenjem kod Direkcije za korištenje službenim zrakoplovom. Sa posljednja dva amandmana Klub je predložio da se ne umanjuju iznosi za Centar Stančić (za 700 tisuća kuna) i za Centar za radnu terapiju i rehabilitaciju

”Mir” (predloženo je smanjenje za 4,4 milijuna kuna), a na račun smanjenja za intelektualne usluge za reorganizaciju bolničkog sustava, odnosno korištenje službenim zrakoplovom.

Dobit ostaviti tvrtkama

Klub zastupnika SDP-a amandman je podnio na prihodnu stranu proračuna, te je predložio da se odustane od predviđenog povećanja prihoda od dividendi za 849,9 milijuna kuna i ostane kod prvotno planiranih 687,7 milijuna kuna. To bi se smanjenje, predložio je Klub, podmirilo povećanjem, odnosno manjim smanjenjem od predloženog (umjesto 1,1 milijarde, smanjenje za 219,5 milijuna kuna) prihoda od PDV-a.

Neprihvatljivo je dividendu trgovačkih društava u većinskom vlasništvu hrvatske države prenositi u proračunsku potrošnju i krpanje deficita proračuna.

Klub ocjenjuje da je neprihvatljivo dividendu trgovačkih društava u većinskom vlasništvu hrvatske države prenositi u proračunsku potrošnju i krpanje deficita proračuna, jer će se time još više umanjiti stopa gospodarskog rasta i negativno utjecati na stabilizaciju gospodarskih kretanja.

Sa 13 amandmana na predloženi je rebalans intervenirao **Zvonimir Mršić (SDP)**. Prvim je predložio da se u razdjelu Ministarstva financija povećaju sredstva izravnjanja za decentralizirane funkcije i to za 70 milijuna kuna (sa 1,18 na 1,25 milijardi kuna, obrazlažući da će to osigurati redovito izvršavanje tih funkcija u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Za to je predložio smanjiti ostale nespomenute rashode poslovanja i plaće za redovan rad kod istog Ministarstva. U razdjelu Ministarstva poljoprivrede predložio je da se za izgradnju vodoopskrbnog sustava Koprivničko-križevačke županije osigura ukupno 17,75 milijuna, što je

15,5 milijuna kuna više od predviđenog, a za to smanje kapitalne donacije neprofitnim organizacijama kod sustava za navodnjavanje. U obrazloženju navodi da se u toj županiji svega trećina domaćinstava može priključiti na javni vodovod, da je županija izradila master plan razvoja vodoopskrbe za naredne četiri godine, a da su predviđena sredstva dovoljna za svega dva kilometra magistralnog vodovoda. U razdjelu Ministarstva mora predložio je da se iznos za ostale rashode za zaposlene povećaju sa 442,8 tisuća kuna na 2,4 milijuna. Time se, obrazlaže, osiguravaju sredstva za ostvarivanje prava zaposlenih s osnova pripadnosti područjima posebne državne skrbi od trenutka reintegracije Hrvatskog podunavlja do 2000. kada je Podunavlje razvrstano u prvu skupinu područja posebne državne skrbi. Osam amandmana zastupnika Mršića odnosi se na Ministarstvo znanosti i nove stavke za obrazovne ustanove, a za što predlaže smanjenje kod istog ministarstva za npr. intelektualne i osobne usluge, službena putovanja, zakupnine i najammine, usluge tekućeg održavanja i sl. Kao nove stavke predložio je dogradnju PŠ Donja Velika sa 3 milijuna kuna, izgradnju PŠ u Tremi sa 500 tisuća kuna, a po milijun kuna zatražio je za PŠ Legrad, PŠ Subotica, dogradnju učeničkog doma u Križevcima, dok je za izgradnju zgrade gimnazije u Koprivnici zatražio 3,5 milijuna kuna, a za dogradnju zgrade srednje škole I. Seljanec u Križevcima 2 milijuna kuna. U obrazloženju tih amandmana navodi kako one rade u izuzetno teškim uvjetima, neke bez vode ili sanitarnog čvora, u tri smjene, kao primjerice u Koprivnici gdje u jednoj zgradi djeluju tri srednje škole i nastava se za 85 razrednih odjeljenja odvija u 25 učionica, a upozorava i na problem smještaja učenika i učeničkog doma u Križevcima gdje na školovanje u poljoprivrednu školu dolazi velik broj učenika. Za izgradnju sportskih-školskih dvorana na području Koprivničko-križevačke županije, predložio je novu stavku sa 10 milijuna kuna, obrazlažući da brojne osnovne škole nemaju sportske dvorane, a županija je pokrenula projekt izgrad-

nje nekoliko njih. Amandmanom na razdjel Ministarstva zdravstva predložio je da se 2 milijuna ostalih rashoda za zaposlene svede na nulu, a za taj iznos povećaju naknade građanima i kućanstvima u novcu (sa 126 na 128 milijuna kuna). Obrazlaže da u Vukovaru živi velik broj bivših nositelja stanarskog prava bez sklopljenog ugovora o otkupu ili najmu stana, da bi naknadu za zajedničku pričuvu trebali plaćati vlasnici ili zaštićeni najmpromi, ali da se za to terete stanari i dugovanja se procjenjuju na 2 milijuna kuna. Posljednjim amandmanom predložio je novu stavku kod Ministarstva pravosuđa - izgradnja palače pravde u Koprivnici sa 2 milijuna kuna, a na teret intelektualnih i osobnih usluga za zastupanje pred međunarodnim sudovima. Pravosudna tijela u Koprivnici rade u nekoliko prostora, najveći je problem sa Županijskim sudom koji radi u prostorima Općinskog i ni jedan nema dostatan prostor, a Grad je spreman osigurati zemljište i financirati izradu projektne dokumentacije, navodi u obrazloženju.

Ne smanjivati sredstva za poljoprivredu

Klub zastupnika HSS-a na rebalans je podnio još osam amandmana, a prvim se pridružio traženjima za povećanje iznosa za naknade štete uzrokovane elementarnim nepogodama, sa 6 na 16 milijuna kuna, a za taj bi se iznos smanjila pozicija objekti za potrebe Porezne uprave. Ostalih amandmani odnose se na resor poljoprivrede i subvencije poljoprivrednicima, obrtnicima, malim i srednjim poduzetnicima. Tako je Klub zatražio povećanje subvencija kod ruralnog razvitka sa 20 na 60 milijuna kuna, a na teret zakupnina i najamnina za diplomatsko-konzularna predstavništva. U obrazloženju navodi da se u EU ograničavaju poticaji za pojedine proizvodnje dok su u ruralnom prostoru moguća neograničena ulaganja, pa npr. Slovenija u razdoblju 2004-2006. u ruralni razvoj planira uložiti 280 milijuna eura. Na poziciji poticanje poljoprivredne proizvodnje i intervencije na tržištu Klub je

predložio povećanje subvencija sa 1,7 na 2,2 milijarde kuna, a za to smanjenje tekućih pomoći kod dodatnih sredstava izravnjanja za decentralizirane funkcije, te subvencija za održavanje željezničke infrastrukture. Povećanje potpora i intervencije na tržištu jedan su od oblika zaštite domaće poljoprivrede od neloyalne konkurencije zemalja s visokosubvencioniranom poljoprivredom, a umjesto da se sredstva za to povećaju ona se rebalansom smanjuju, navodi Klub u obrazloženju. Slijedećim amandmanom predlaže povećanje subvencija kod investicijskih potpora u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu sa 80 na 100 milijuna kuna, a za to smanjenje za opremanje i modernizaciju kod Ministarstva obrane. Obrazlaže se da se model investicijske potpore pokazao izuzetno prihvatljivim, te da se predloženim održava pozitivan trend povećanih ulaganja u poljoprivredu, razvoja i modernizacije poljoprivredne proizvodnje pokrenut 2000. Petim amandmanom Klub je zatražio povećanje subvencija na poziciji intervencija Ravnateljstva za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi sa 20 na 60 milijuna kuna, na teret redovite djelatnosti MUP-a. Smanjenje predloženo rebalansom nije opravdano, jer će intervencije na tržištu, obrazlaže, biti nužne ako se nastavi negativan trend vanjskotrgovinske bilance. Klub je predložio i da se za podizanje višegodišnjih nasada iznos od 63,4 milijuna kuna zamijeni sa 80 milijuna, a na teret MUP-a i policijske opreme. Vlada se opredijelila da do 2007. podigne 33.500 hektara novih nasada, što je investicija vrijedna cca jednu milijardu eura, navodi se u obrazloženju i dodaje da ta sredstva ne treba smanjivati. Klub je, podsjećajući na predviđanja iz operativnog programa razvitka govedarske proizvodnje, zatražio i da se ne smanjuju sredstva i umjesto 20 milijuna osigura 40 milijuna kuna za subvencije poljoprivrednicima za govedarstvo, a na račun proračunske zalihe. Predložio je i da se za subvencije za sufinanciranje izgradnje brodova osigura 12, a ne 2 milijuna kuna (uz smanjenje za zakupnine i najmnine kod MUP-a). Odluka o pro-

širenju jurisdikcije na Jadranskom moru omogućila je Hrvatskoj daljnjih 25 tisuća tona ribe za potrebe riboprerađivačke industrije, a da bi se ta prednost iskoristila nužno je osnažiti našu ribarsku flotu i pristupiti izgradnji višenamjenskog ribarskog broda, obrazlaže Klub zastupnika HSS-a.

Kod Ministarstva poljoprivrede **Mato Gavran (SDP)** predložio je za regionalni vodovod Istočne Slavonije povećanje sa 9 na 21 milijun kuna, a za to smanjiti ostale izdatke države kod Ministarstva financija. Obrazlaže da je za taj vodovod kroz sedam godina predviđeno ulaganje od 671,8 milijuna kuna, da je od interesa za tri županije, a primjerice u Brodsko-posavskoj svega 33 posto naselja, ili 48 posto stanovništva ima javnu vodoopskrbu, dok je hrvatski prosjek 75 posto.

Od samog osnivanja, 2002. za kapitalne investicije Sveučilišta u Zadru nisu odobravana nikakva sredstva, sada su već, temeljem proračuna, raspisani natječaji i potpisani ugovori, obrazloženje je **Željka Kurtova (HNS)** koji je amandmanom predložio da se tom Sveučilištu sredstva ne smanjuju za 3 milijuna kuna (namaknut će se sa stavke administracija i upravljanje mirovinskim sustavom).

Klub nezavisnih zastupnika amandmanom na razdjel Ministarstva zdravstva predložio je da se za medicinsku i laboratorijsku opremu Kliničke bolnice Osijek iznos od 2,1 milijun poveća za 16 milijuna, na 18,1 milijun kuna. Za to bi se smanjili iznosi usluga tekućeg i investicijskog održavanja Hrvatskog sabora, te POA-e. Vlada je 2003. zaključila ugovor s tom bolnicom i Katoličkom crkvom kojim je bolnica zgradu bivše Plućne bolnice ustupila Crkvi, a Vlada se obvezala za to joj nadoknaditi 20 milijuna kuna. Time je planirano cjelovito opremanje medicinskom opremom za kardijalnu kirurgiju, a odjel to čeka od jeseni 2004, navodi se u obrazloženju.

Na razdjel Ministarstva znanosti amandman je podnijela **Biserka Perman (SDP)** i zatražila povećanje za poticanje razvoja sporta na otocima sa

150 tisuća na milijun kuna (uz smanjenje Direkciji za korištenje službenim zrakoplovom). S obzirom na broj otoka s predviđenim iznosom teško bi se bilo što stvarno moglo učiniti, navodi u obrazloženju.

AMANDMAN VLADE

Na predloženi rebalans amandmanom je reagirala i Vlada i predložila da se kod Ministarstva znanosti preraspodijeli 1,5 milijuna kuna u korist projekta izgradnje športske dvorane Srednje talijanske škole Pula za nastavak radova na izgradnji.

RASPRAVA

Uvodno se zastupnicima obratio predsjednik Vlade **dr. Ivo Sanader** najprije se osvrnuvši na neke primjedbe zastupnika na Vladine prijedloge izmjena Zakona o PDV-u, izbornu zakonodavstvo, potvrđivanje ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sa Slovenijom.

Izlaganje o rebalansu proračuna započeo je podacima o najvažnijim ekonomskim trendovima u prvih pet mjeseci 2005. - porastu industrijske proizvodnje za 3,2 posto, uz rast u travnju za 6,3, te u svibnju za 8,2 posto, nominalnom rastu trgovine na malo u pet mjeseci od 5,6 posto, a samo u svibnju 9,8 posto, porastu broja turističkih noćenja za 4 posto u šest mjeseci, porastu poreznih prihoda u drugom kvartalu za gotovo 10 posto, te godišnjoj inflaciji u svibnju od samo 2,4 posto.

Proračun bilježi visok udio investicija, a istovremeno ne zaobilazi niti socijalnu sferu, kazao je premijer, ističući da će investicije u ceste iznositi 1,3 milijarde kuna, da će Hrvatskim željeznicama biti alocirano 2,9 milijardi, a za obnovu 1,4 milijarde kuna. Sve investicije bit će i dalje dio rebalansa, naglasio je.

Obrazložio je i pet značajnih ciljeva rebalansa proračuna. Prvi je potpora makroekonomskoj stabilnosti kroz snižavanje deficita državnog proračuna i konsolidiranje javnih financija, a drugi potpora gospodarskom rastu. Kao treće

naveo je da Vlada stavlja poseban naglasak na reformu obrazovnog sustava, a ukupni su rashodi za znanost i obrazovanje oko 8,8 milijardi kuna, ili oko 9,7 posto proračuna. Kao četvrto istaknuo je društvenu odgovornost proračuna vidljivu i u povećanim izdvajanjima za mirovine, branitelje, roditelje, otvaranje novih programa za socijalno ugrožene kategorije, te kao peto jasnu potporu tijelima državne uprave odgovornim za jačanje hrvatske sposobnosti u bržem približavanju i usklađivanju s EU.

Rebalans proračuna za 2005. pokazuje odlučnost hrvatske Vlade da provodi održivu fiskalnu i sveukupnu ekonomsku politiku koja podupire makroekonomsku stabilnost Hrvatske i njezin put prema europskim integracijama, zaključio je premijer.

Rebalans pokazuje odlučnost hrvatske Vlade da provodi održivu fiskalnu i sveukupnu ekonomsku politiku koja podupire makroekonomsku stabilnost Hrvatske i njezin put prema europskim integracijama.

Povredom Poslovnika, članka 210., reagirao je **Nenad Stazić (SDP)** i kazao da je premijer na početku govorio o Zakonu o PDV-u, Zakonu o jedinicama lokalne samouprave, a ne o rebalansu proračuna. Predsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks** odgovorio je da je predsjednik Vlade govorio o temi, a Poslovnik, javljajući se za povredu koje nije bilo, povrijedio zastupnik Stazić kojemu je izrekao opomenu.

Riječ je potom u ime Kluba zatražio **Antun Kapraljević (HNS)**, te na upit objasnio da je tražio riječ po ovlaštenju predsjednika Kluba. Predsjednik Sabora odgovorio je da ne može dobiti riječ, da po članku 223. Poslovnika to mogu tražiti predsjednik ili potpredsjednik Kluba, a oni su nazočni. Nakon kratke rasprave sa zastupnikom Kapraljevićem koji je rekao da nisu nazočni, predsjed-

nik Sabora uputio ga je na Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, ako nije zadovoljan objašnjenjem.

U rebalansu sve najavljene reforme

S dodatnim izvješćem o Prijedlogu rebalansa zastupnicima se obratio ministar financija **Ivan Šuker**. Rebalans se predlaže u okolnostima oporavka ekonomskih aktivnosti u drugom kvartalu, kazao je i naveo niz makroekonomskih pokazatelja, uz ostalo da su u prva četiri mjeseca neto plaće porasle za 4,6 posto, izvoz s uključenom brodogradnjom za 4,9 posto, a bez brodogradnje za 13,6 posto, a uvoz za 7,7 posto. Prihodi proračuna značajno su porasli u drugom kvartalu i u prvoj polovici godine porasli za 6,5 posto, čemu je znatno pridonijela naplata poreznih prihoda, rekao je.

Kao dva osnovna razloga rebalansa proračuna ministar Šuker naveo je spori rast ekonomskih aktivnosti u prvom kvartalu 2005. od očekivanog, te potrebu promjene u strukturi rashoda. Izmjenama plana prihoda predlaže se smanjenje od 786 milijuna kuna, a novi plan prihoda Ministarstvo temelji na realnom gospodarskom rastu od 3,7 posto u 2005. Objasnio je i da su rebalansom predviđeni prihodi za oko 5 milijardi veći u odnosu na 2004., a 11 milijardi u odnosu na 2003. Povećati prihode u dvije godine za 11 milijardi kuna, što je gotovo 15 posto, pokazuje da su određeni projekti Vlade u smanjivanju sive ekonomije dali znatne rezultate, istaknuo je.

U nastavku je iznio detalje preraspodjela na rashodnoj strani, te kao glavne prioritete rebalansa istaknuo reforme pravosuđa, javne uprave, znanosti i obrazovanja, nastavak infrastrukturnih projekata, projekt za trajne nasade u poljoprivredi. U rebalansu se nalaze sve najavljene reforme i sva obećanja vezana i za porodične naknade i prava hrvatskih branitelja, te indeksaciju mirovina, kazao je.

Rebalansom proračuna predviđen je deficit opće države za 2005. od 4,2 posto BDP-a, što je fiskalna prilagodba od 2,1 posto u odnosu na 2003., ili 0,7 posto u odnosu na 2004. godinu, nagla-

sio je ministar Šuker. Istaknuo je i da su u proračunu predviđeni privatizacijski prihodi u iznosu 4 milijarde kuna čime se potpuno pokriva deficit. U slučaju neostvarivanja privatizacijskih prihoda Ministarstvo financija će se morati zadužiti za adekvatan iznos, a deficit se može financirati samo iz dva izvora - novim kreditima, ili iz prodaje imovine, naglasio je ministar.

Na navod da se prihodi dobro naplaćuju, zastupnik **Stazić (SDP)** je u ispravku kazao kako se rebalansom planira smanjenje prihoda za 786 milijuna kuna, čemu razlog može biti loše planiranje, ili smanjenje gospodarske aktivnosti. Ispravkom je reagirala i **Milanka Opačić (SDP)** naglasivši da kod Ministarstva znanosti i obrazovanja nema ni "r" od reformi, jer su za 90 posto skinuti iznosi za mreže škola i projekt jednosmjenskog rada, nema ništa od izrade pedagoškog standarda i pravilnika, itd. **Dragica Zgrebec (SDP)** netočnim je i nekorektnim ocijenila usporedivanije deficita iz 2005. s onim iz 2003. i navela da su 2003. isplaćene dividende državnih poduzeća svega 108 milijuna, a 2005. iznose 1,53 milijarde kuna.

O stavovima radnih tijela u nastavku su izvijestili dr. Furio Radin u ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, u ime Odbora za pomorstvo, promet i veze mr. Alenka Košiča Čičin-Šain, Odbora za financije i državni proračun Šime Prtenjača, te u ime Odbora za turizam Ante Markov.

Rebalans je "prelijevanje iz šupljeg u prazno". Najveća dobit bit će vidjeti koliku potporu Vlada ima u Saboru.

Raspravu predstavnika klubova zastupnika otvorio je u ime **Kluba zastupnika HSS-a Željko Pecek** istaknuvši kako je rebalans već prihvatio MMF. Prema Zakonu o izvršenju proračuna, rebalans više neće ni trebati, jer će Vlada i bez znanja Sabora samo izvijestiti koje su pozicije promijenjene, kazao je.

Rebalans je, naglasio je, "prelijevanje iz šupljeg u prazno", a kao njegovu najveću dobit naveo je da će se vidjeti koliku potporu Vlada ima u Saboru. Rebalans nije razvojan, korigirana je i stopa rasta, prvotno se planiralo oko 5 posto, očito će biti ispod 4 posto, plan je 3,7 posto, a vjerojatno će biti i niža, kazao je, ističući da Hrvatskoj trebaju stope rasta između 6 i 8 posto. Hrvatska treba razvoj zasnovati na zapošljavanju, međutim, očito je da ovoj Vladi to ne uspijeva, naglasio je. Istaknuo je i kako Hrvatskoj ne treba zaustavljanje rasta, nego smanjivanje inozemnog duga, upitao što se događa s unutarnjim dugom, te nelikvidnošću. Upitao je i kakav je interes stranih ulagatelja za Hrvatsku, jer se bez toga ne može računati sa značajnijim porastom BDP-a, te naveo kako bi Slavoniji da dođe do 10 tisuća dolara po stanovniku trebala stopa rasta od 15 posto u idućih pet godina.

U rebalansu ga razočarava što proračun očito odustaje od nekih projekata, ne spominju se plinifikacija, kapitalna ulaganja u poljoprivredu, navodnjavanje, opet se zaboravilo na jaku hrvatsku banku. Rebalans je netransparentan, ne može se vidjeti što se događa kod smanjenja pozicija u pojedinim ministarstvima, što je izvršeno i zbog čega nešto nije izvršeno. Glavna karakteristika rebalansa je loše planiranje, ne predviđaju se rješenja koja bi zaustavila negativne trendove, mali rast BDP-a, probleme izvoza, zapošljavanja, rasta proizvodnje. Sigurno da će se kroz rebalans još više povećati javna potrošnja, rekao je zastupnik Pecek u ime Kluba zastupnika HSS-a.

Ispravljajući navod da Vladi ne uspijevaju industrijska proizvodnja i zapošljavanje, **Marija Bajt (HDZ)** je navela da je industrijska proizvodnja u pet mjeseci rasla za 3,2 posto, da je stopa nezaposlenosti 2003. bila 14,3 posto, a 2004. 13,8 posto. Reagirajući na navod da je rebalans "pretakanje iz šupljeg u prazno", **Josip Đakić (HDZ)** je kazao da se rebalansom vrši racionalizacija sredstava u svim segmentima.

Na istup zastupnika Peceka reagirao je i ministar **Šuker** koji je, vezano uz

Zakon o izvršenju proračuna, citirao nalaz Državne revizije za 2003. o preraspodjeli tri milijarde kuna bez znanja Sabora. Vezano uz javni dug, podatcima je potkrijepio navod da se, kada se isključe privatizacijski prihodi, zamjećuje pozitivan trend rasta javnog duga, tj. da se deficit iz godine u godinu smanjuje. Unutarnji dug je 2004. rastao, ali je zato vanjski smanjen sa 45,83 na 44,4 milijarde kuna. Osvrnuo se i na tezu da država odlukom da se zadužuje na domaćem tržištu potiče domaće banke da se zadužuju vani i da se na takav način posredno zadužuje vani, kazavši da je to notorna neistina, jer su najveći kupac obveznica Republike Hrvatske osiguravajuća društva, fondovi i poduzeća, a banke ih kupuju vrlo malo. Vezano uz rast BDP-a, podsjetio je da su 2002. glavni generator rasta bile investicije iz proračuna i zato je porastao 5,3 posto, a već sljedeće godine pao je na 4,2 posto. Mora doći do promjene odnosa javnog i privatnog sektora. Privatni sektor mora konačno preuzeti palicu i biti generator većeg i snažnijeg rasta BDP-a, jer dok on bude najviše ovisio o kapitalnim investicijama iz proračuna na žalost možemo samo sanjati o veličinama od 6 ili 7 posto, kazao je i izrazio nadu da će ova i sljedeće Vlade stvoriti preduvjete za direktne strane investicije i da će to biti osnovni generator rasta BDP-a.

Na navod o preraspodjeli proračuna u 2003., zastupnik **Pecek** je zamolio ministra da izide iz 2003. Ako ćete biti u 2003. onda i dalje stopu rasta od 6 posto nećemo imati ni narednih pet godina, kazao je.

U ispravku navoda da se država na domaćem tržištu novca najviše zadužuje kod fondova i mirovinskih društava **Josip Leko (SDP)** je rekao kako se najviše zadužuje kod banaka, da se država samo u jednoj tranši za pokrivanje duga veledrogerijama zadužila za 800 milijuna kuna, a ne zna se koji je oblik tog duga.

Tehnički rebalans s lošom porukom

Brojke pokazuju da je Hrvatska u problemima, jer su gotovo svi parametri

2005. lošiji nego su bili 2004., a 2004. su bili lošiji nego 2003., istaknuo je **Damir Kajin** u ime **Kluba zastupnika IDS-a**. Moramo se, kazao je, otriježniti i sebi priznati da već 10 godina živimo iznad mogućnosti BDP-a i gospodarstva, a očigledno je da će se takva politika nastaviti voditi i u godinama pred nama - trošit ćemo više nego ćemo zaradivati, a onda štedjeti na najslabijima.

Mišljenje je Kluba zastupnika IDS-a da je rebalans tehničke prirode, na neki način iznuđen, ali i da je poruka loša - kako to da se tako grubo s gotovo milijardu kuna pogriješilo kad su u pitanju mirovine, braniteljske mirovine i još neki izdaci. Složio se da je u ovom trenutku rebalans neophodan, ali i da je jasno da će opozicija biti protiv njega.

Navodeći da se 129 milijuna kuna pronašlo za braniteljske mirovine, što je nužno, upozorio je i da borcima NOB-a nikako da svanu bolji dani, ništa nisu niti će dobiti.

Hrvatska je u krizi, a zanimljivo bi bilo izići s makroekonomskim pokazateljima po županijama da se vidi sva tragedija gospodarskog trenutka Hrvatske, kazao je i naveo da samo Zagreb i Istra imaju BDP iznad državnog prosjeka. Zagreb je usisao Hrvatsku, centralizacija će pojesti Hrvatsku. Regionalne razlike lome Hrvatsku i Vlada mora shvatiti da bez decentralizacije neće biti mira, istaknuo je.

Poručio je i da treba shvatiti da će ili kapital doći u Hrvatsku, ili će hrvatski građani za tim kapitalom. Više kapitala, kazao je, izlazi iz Hrvatske u EU kroz bankarsku dobit, dobit HT-a, itd., no što uđe u Hrvatsku.

Ne može se glasati za rebalans bez obzira što je on tehničke prirode, možda čak nije ni sporan politički, ali rebalans koji je iznuđen šalje jasnu gospodarsku poruku i najbolje govori u kakvim se prilikama Hrvatska nalazi, kazao je. Obrazložio je da su za IDS sporne preraspodjele u zdravstvu, koje ostaje bez 226 milijuna investicija. Kada nema stranih investicija treba investirati država, a ona ne vodi politiku razvoja, već socijalnog mira, kazao je zastupnik Kajin. Ili ćemo se svi okrenuti budućnosti, ili će Hrvat-

ska ući u teško razdoblje, rekao je posluživši se biblijskom metaforom - nakon sedam relativno dobrih godina, lakih za Vladu, ne i pojedince, doći će sedam teških godina ne samo za pojedince, već i za one koji će voditi Vladu.

U ime **Kluba zastupnika HSP-a dr. Tonči Tadić** kazao je kako najviše zabrinjava kontekst u kojem se raspravlja, jer se ležerno prelazi preko činjenice da dolazi do gospodarskog usporevanja Hrvatske. Ako je rast BDP-a u prvom tromjesečju 2005. samo 1,8 posto, ako rast BDP-a pada već godinu za godinom, onda se netko mora zapitati jesu li mjere gospodarske politike koje provodi ova Vlada doista bile potrebne ili nisu, naglasio je.

Sustavna pogreška u ovoj državi je zafantizirati gospodarski rast, temeljem toga vući rast proračuna, pa se onda u drugoj polovici godine svi iznenade i eto ti rebalansa.

To nam pokazuje žalosnu činjenicu da je bila potpuna zabluda planirati rast proračuna temeljem nekakve vizije rasta BDP-a, da je sustavna pogreška u ovoj državi zafantizirati gospodarski rast, temeljem toga vući rast proračuna, pa se onda u drugoj polovici godine svi iznenade i eto ti rebalansa.

Spominjući dramatične rasprave u Saboru o modernizaciji Hrvatske vojske, kazao je kako se stavka za opremanje i modernizaciju HV-a smanjuje za 51 milijun. Kao drugu stvar koja bode oči naveo je povećanje izdvajanja za hrvatske branitelje, upitavši što je s dividendom od HT-a, od Ine za Fond hrvatskih branitelja. Odgovorna Vlada o tome bi vodila računa, to bi predvidjela u rebalansu, a ne bi davala odgovor kako to nije nužno poštovati, kazao je. Kao neobične stavke kod Ministarstva gospodarstva naveo je smanjivanje izdvajanja za poboljšanje konkurentnosti, za poticanje izvoza, smiješno mala izdvajanja za Hrvatsku agenciju za malo gospo-

darstvo. Kod Ministarstva poljoprivrede upozorio je da se za proučavanje biološkog bogatstva mora odvojiti samo milijun kuna godišnje, pa bi tu stavku bilo bolje nazvati praćenje uništavanja biološkog bogatstva mora. Smanjuje se i stavka za uništavanje mesno-koštanog brašna, izazivača krvavog ludila, sa 4,5 milijuna na samo 720 tisuća kuna, pa je upitao jesmo li se doista riješili svih zaliha ili se to rješava na neki nepoznat način. Za višegodišnje nasade smanjen je iznos sa 80 na 63,8 milijuna kuna, a broj trajnih nasada se nakon ulaska u EU ne može povećavati. Ako je to štednja onda je to gospodarsko samoubojstvo u području poljoprivrede i potpuno kriva strategija, kazao je.

Kao neobične stavke kod Ministarstva mora naveo je izdvajanje 19,7 milijuna kuna za interventnu helikoptersku službu, uz istodobno više nego prepolavljanje izdvajanja za interventne heliodrome na otocima. Na što će slijetati ti novi helikopteri, na loze, na masline, ili možda na more, plutajuće pontone, upitao je. Upozorio je da se smanjuju i subvencije za gradnju brodova za domaće brodprijevoznike, da se za određivanje granica pomorskog dobra daje dva milijuna kuna, a najčešće se ne zna gdje su te granice, nema katastra pomorskog dobra. Možda se to, kazao je, uklapa u obećanje dano Orca-u na Hvaru da će se po potrebi Orca micati granice pomorskog dobra. Zadarsko sveučilište gubi 3 milijuna kuna, dubrovačko 8 milijuna, rekao je i upitao zašto su osnivanja, ako Ministarstvo u prvoj godini njihova rada za modernizaciju i opremanje objekata ne želi dati novac. Iz svih tih razloga teško je podržati rebalans, zaključio je zastupnik Tadić.

Socijalna komponenta preraspodjela

U svakoj raspravi o proračunu može se iznositi niz argumenata, detaljističkih, makroekonomskih i drugih u kojima se slika može prikazivati na jedan ili drugi način, kazao je na početku rasprave u ime **Kluba zastupnika HDZ-a Šime Prtenjača**. U prvom kvartalu dogodila

se gospodarska recesija i treba ispraviti određene ciljeve, rekao je i istaknuo da su naročito negativan utjecaj na korekciju BDP-a i stopu rasta oko 3,7 posto, umjesto 4,2 posto, u jednom dijelu imali i vanjski utjecaji tzv. uvozne inflacije, da su negativna gospodarska kretanja u prvom kvartalu i pod sezonskim utjecajem. Ohrabruje rast drugog kvartala ove godine, rekao je navodeći podatke o rastu industrijske proizvodnje, brzem napretku gospodarstva, oporavku trgovine na malo, ohrabrujućim kretanjima kod vanjskog duga. Temeljni ciljevi makroekonomske, razvojne i socijalne politike rebalansom ne diraju, kazao je, te istaknuo da korekcija prihoda za 786 milijuna kuna neće ugroziti temeljne makroekonomske ciljeve. Upozorio je pak na negativne tendencije kod trošarina, što treba uzeti pod kontrolu.

MMF je sigurno dao suglasnost za korekciju deficita, upravo zato što javni dug ne mora biti ugrožen, a time i financijski rejting države.

Kod smanjenja materijalnih rashoda, dijela subvencija, rekao je kako je riječ o područjima koja se u preostalom dijelu godine ne mogu realizirati. Povećanja socijalnih davanja opterećuju državu, ali, upitao je, može li se država odreći svojih branitelja, umirovljenika, drugih skupina ugroženih, a da se ne dovede u pitanje opstanak i funkcioniranje tih skupina. Preraspodjela, naglasio je, ima socijalnu komponentu i ta komponenta mora biti sastavni dio državne politike. Izrazio je uvjerenje da povećani izdatci neće povećati javni dug čime bi mogao biti ugrožen financijski rejting države.

MMF je sigurno dao suglasnost za korekciju deficita, upravo zato što javni dug ne mora biti ugrožen, a time i financijski rejting države, kazao je. Istaknuo je da u Klubu zastupnika HDZ-a misle da će se rebalans do kraja godine realizirati, te da će se kroz izvršenje proračuna ostaviti mogućnost da se pojedine

pozicije mogu usklađivati do kraja godine što se radilo i do sada. Klub zastupnika HDZ-a predlaže rebalans koji ne ugrožava niti socijalnu, niti ekonomsku, niti razvojnu politiku hrvatske države. Dapače, osigurava stabilnost socijalnih skupina, ali i stabilnost cijena i ostalih kretanja u hrvatskom društvu, zaključio je zastupnik Prtenjača.

U ispravku navoda da su ciljevi ekonomske politike ostvareni i da su sadržani u rebalansu, zastupnik **Markov (HSS)** je kazao kako tada ne bi postojali ozbiljni razlozi za promjenu nekih instrumenata i fiskalne politike. Do promjena je došlo zato što su financijski i realni sektor u sve većoj disproporciji, istaknuo je.

Disbalans između ostvarenoga i potrošnje

U ime Kluba zastupnika **HSLs-a, DC-a i LS-a** dr. sc. **Ivan Čehok** naveo je da je pred zastupnicima pravi pravcati disbalans proračuna što nije ništa novo u hrvatskoj politici. Disbalans se očituje u tome što se može prihodoovati, onome što ostvarujemo kao nacionalno bogatstvo tijekom jedne godine i onoga što trošimo, odnosno onih rashoda koji čine proračunske stavke. Uz to, to nije samo disbalans u tehničkom, financijskom smislu već disbalans između razvojnih mogućnosti Hrvatske i onoga što trošimo iz godine u godinu, a što nije zaradeno.

Prava je tema na koji način takav disbalans spriječiti, odnosno uravnotežiti ono što se može privrediti i planirano i neplanirano potrošiti.

Navodeći da je upozoravajuća činjenica da je projekcija proračunskog deficita porasla s 3,9 posto na 4,2 posto bruto domaćeg proizvoda (BDP) kazao je kako je to ipak bolje priznati nego frizirati podatke. Dobro je priznati da je proračunski deficit 4,2 posto BDP-a, ali je zabrinjavajuće da ga se već kalkuliра, uzima u računicu unatoč zabrinjavajućim trendovima u promjeni strukture proračuna. Vlada time priznaje da su porezni prihodi podbacili više od milijardu kuna. Moramo sami sebi priznati

da nismo učinkovita država, da inspekcijски aparat i dalje ne funkcionira i da je uočen pad konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Nažalost gospodarstvo u mikro i makro ekonomskom smislu nismo učinili konkurentnijim. Ponadali smo se da ćemo polako preokrenuti vanjskotrgovinski deficit no sada se pokazuje da izvoz sporo raste, a uvoz je sve veći. Treba promijeniti sustav državnih subvencija, učiniti ga transparentnim i produktivnim i da bude horizontalni, a ne više vertikalni, rekao je i dodao kako mu kao građaninu koji živi u sjevernoj Hrvatskoj nitko ne može objasniti da su subvencije u brodogradnji nešto što će preokrenuti negativnu vanjskotrgovinsku bilancu. Zabrinjavajućim je ocijenio činjenicu da Hrvatska nema novih proizvodnih ulaganja, a što je jedino može gospodarski dići. U proizvodnim ulaganjima Hrvatska je tamo gdje je bila prije šest sedam godina i to ne ide na dušu samo ovoj već i bivšoj Vladi, rekao je i dodao kako ga čudi što su smanjene potpore lokalnoj samoupravi.

Izlaz za hrvatski izvoz nije tri mjeseca turizma jer niti jedna država na svijetu ne živi od tri mjeseca mora, obale, sunca, pšenice.

Naveo je kao izlaz za hrvatski izvoz sigurno nije turizam, jer niti jedna država na svijetu nikada nije živjela od tri mjeseca pšenice, sunca, mora ili obale. Nema te države koja može živjeti od tri mjeseca priljeva, ma kakav on bio i što prije to shvatimo i počnemo privlačiti investicije koje će trajati 12 mjeseci to ćemo prije izaći iz ovoga disbalansa. Također je dodao kako je nedopustivo za državu koja ima ovako visoka socijalna davanja da ima niske trošarine. Najliberalnije i najsocijalnije države Europe imaju dvostruko više trošarine nego Hrvatska, a primjerice u Norveškoj se na drugi auto u kući plaća trošarina od 140 posto. Prema tome ne samo što se ne smije smanjivati trošarine već one na

luksuz treba povećati da bi se zadržala razina socijalnih davanja, zaključio je.

Dr.sc. **Ivan Čehok (HSL)** odgovorio je da su svi zastupnici koji su se javili za ispravak netočnog navoda povrijedili članak 209. jer nisu ispravljali ono što je rekao. Naveo je da nije govorio o debalansu već o disbalansu, da je rekao da je turizam strateško opredjeljenje, ali da se od tri mjeseca turističke djelatnosti ne može živjeti.

Rebalans pokazuje nerazvojnu orijentaciju i u velikoj mjeri kakav će biti idući proračun.

U nastavku rasprave u ime **Kluba zastupnika SDSS-a** dr.sc. **Milorad Pupovac** naveo je kako rebalans proračuna pokazuje da imamo preskupu i neefikasnu državu. Preskupa je zbog socijalnih davanja koja su povezana s problematikom izbjeglica i obnove što nije u funkciji razvoja već zadržavanja stanja u kojem država ne proizvodi. Dobro je da se pozivamo na elemente socijalne države, demografskog obnavljanja, ali ako se ovako nastavi na kraju ćemo i tu bilježiti težak debalans. Već deset godina kupuje se socijalni mir na način da se time ne doprinosi novim radnim mjestima i toga nema nigdje. Mi zadržavamo tu vrstu politike, a to ne može biti dobro niti donijeti dobre rezultate i u tom smislu ćemo ostati u sferi što se zove preskupa država. Toliko broj nezaposlenih, umirovljenika, a s ovakvim proizvodnim i radnim stanjem ova država nije u mogućnosti podržavati. Naveo je da se od 1992. na skrb o prognanicima, povratnicima i izbjeglicama potrošilo oko 26 milijardi kuna, a da je autoput Zagreb-Split koštao oko 17 milijardi kuna. Koliko je država mogla napraviti cesta, potaknuti vlastitih proizvodnih potencijala za taj novac koji je otišao na različita davanja i skrb, a da s druge strane, sredine u koje su se ljudi vratili ne nude pretpostavke da bi se u njima moglo normalno živjeti. Upitao je ministra financija kako je moguće da je rebalansom proračuna nestalo i onih 45

milijuna kuna koji su bili predviđeni za razvoj tih područja. Osim Gospića koji je doživio neku vrstu zamaha sva ostala područja ili stagniraju ili ne doživljavaju nikakav zamah.

Govoreći o ubiranju poreza naveo je da rezultat još nije postignut i da još uvijek imamo sivu ekonomiju u različitim segmentima. To ovisi o prijavljivanju ili neprijavljivanju zaposlenih, do načina kako se prijavljuje njihov prihod, odnosno plaće i doprinosi. Iznoseći primjer da bi se zbog neprijavljivanja prihoda mogla ukinuti subvencija za zelenu ili plavu naftu rekao je da bi ukinuti subvencije zbog neefikasne države koja nije u stanju utvrditi kako se odvija proizvodnja bilo nepošteno. Država treba osigurati efikasnost u poreznoj politici, zaključio je.

Utvrđiti gospodarske ciljeve

Dr. sc. **Vesna Pusić** u ime **Kluba zastupnika HNS-a i PGS-a** navela je kako je iznenađena rezignacijom u raspravi o rebalansu proračuna. Ustvrdila je da je rebalans proračuna konzistentan sa samim proračunom koji je nerazvojni i iz kojeg se kada se donosio nije dalo vidjeti kuda se kreće i što su gospodarski ciljevi. Tako se i iz rebalansa potpuno jasno vidi da nema gospodarske politike, da nema ideje kuda Vlada ide i što su joj prioritete. Navela je da se u rebalansu još očitije vidi smanjenje kapitalnih investicija i povećanje potrošnje. Punjenje proračuna je podbacilo suprotno onome što se govorilo kada se preuzelo vođenje države da će se čak smanjiti PDV s 22 na 20 posto. Međutim, najdramatičnija je makroekonomska slika i zato bi trebalo zvoniti na uzbunu. Stopa rasta BDP-a za prva tri mjeseca je 1,8 posto i to je strašan podatak, pogotovo ako se usporedi s ranijim godinama kada je bio 4 posto, odnosno 4,3 posto. To je praktički zastavljanje nacionalne ekonomije i time se stvara siva ekonomija i korupcija, pada zaposlenost.

Iznoseći podatke iz britanskog ekonomskog časopisa navela je da stare članice Europske unije imaju prosječni gospodarski rast od 2,3 posto s tenden-

cijom rasta, a one zemlje koje čekaju da uđu u EU s kojima bi se Hrvatska trebala uspoređivati daleko veći. Neke od njih, kao Ukrajina imaju gospodarski rast od 12,5 posto, a Latvija od 8 posto. Hrvatska je dakle na razini tri četvrtine iskorištenosti potencijala iz 1990., a raste po stopi od 1,8 posto. Taj podatak sve treba zabrinuti jer se odražava na sve, a uz ostalo i na nezaposlenost. Od 2002. do 2004. nezaposlenost je padala da bi od 2004. do 2005. počela ponovo rasti. Čak je i Svjetska banka koja je u tome vrlo konzervativna, registrirala da smo podinvestirani.

Klub zastupnika SDP je protiv predloženog rebalansa. Vlada misli da se batinom može poboljšati punjenje, a batinom se samo može obračunati sa sivom ekonomijom.

Navela je da su smanjena sredstva za znanost. Za provedbu Bolonjskoga procesa potrebno je više nastavnika i razbijanje sadašnje situacije gdje je na nekim fakultetima 100, 200, 300 pa i više studenata po nastavniku. Unatoč takvom stanju smanjuju se planirana sredstva za nova radna mjesta u sustavu visokog obrazovanja.

Iz svega je vidljivo da rebalans pokazuje nerazvojnu orijentaciju, a u velikoj mjeri i kakav će biti slijedeći proračun, navela je i dodala da Klub zastupnika HNS-a i PGS-a neće glasati za predloženi rebalans državnog proračuna.

U ispravku netočnog navoda **Krunoslav Markovinović (HDZ)** rekao je da na temelju razgovora s ljudima koji rade u predstavništvima u Rumunjskoj i Bugarskoj preporuča kolegici Pusić da ode tamo i vidi tko zaostaje, a tko se razvija.

Ispravljajući netočan navod **Nevenka Majdenić (HDZ)** rekla je da ova Vlada ne odustaje od kapitalnih investicija. Proračunom za 2005. bilo je predviđeno povećanje kapitalnih rashoda za 50 posto u odnosu na 2004., a što je izno-

silo 800 milijuna kuna. S obzirom na to da se neki projekti neće moći završiti u ovoj godini predloženo je smanjenje za 295 milijuna kuna, što znači da ostaje oko 500 milijuna. Racionalnije je da se ta sredstva iskoriste u ovoj godini i da se avansno ne plaćaju radovi koji neće biti završeni, navela je.

Batinom se ne može osigurati punjenje proračuna

U ime **Kluba zastupnika SDP-a Slavko Linić** rekao je da taj klub neće podržati prijedlog rebalansa proračuna jer on odražava da je Vlada RH bez ikakvih želja za razvojem i bez vizije i sposobnosti kako ostvariti gospodarski rast. SDP ocjenjuje da Vlada ne može uspostaviti niti mehanizme kontrole prihoda i predala se u bitci sa sivom ekonomijom. Također Vlada nemilice troši, ne samo sredstva proširene reprodukcije nego i proste i ugrožava sektor energetike i infrastrukture, a što je najgore to je trošenje radi pukog preživljavanja. Ocjenjujemo da je Vlada kapitulirala u bitci s reformama i u štednji na rashodovnoj strani proračuna i nemoćno promatra kako potrošnja razara sredstva poreznih obveznika naročito sredstva usmjerena u znanost, zaštitu okoliša, razvoj, zdravstvo i socijalu kao i sredstva poreznih obveznika za restrukturiranje gospodarstva i posebno ona namijenjena sektoru poljoprivrede radi konkurentnosti na europskom tržištu. Vlada ni u 2004. ni u ovoj godini nije uspjela ostvariti nisku stopu proračunskog deficita. Na osnovu svega iznijetoga SDP ocjenjuje da su Vladini rezultati loši i da se očituju kroz zaustavljanje razvoja, padu stope gospodarskog rasta, nelikvidnost, nekonkurentnost, nezaposlenosti, padu rejtinga, zaštiti gospodarskih interesa itd.

Navodeći da je Vladino obrazloženje za rebalans spori rast ekonomske aktivnosti, rekao je kako on smatra da su razlozi i u obećanjima danim u vrijeme lokalnih izbora.

Slabost Vlade je i nekonkurentnost prema vani. Nije ponudila bilo kakva rješenja kako te negativne trendove u makroekonomiji razriješiti i zaustaviti.

Predlažemo da analizira te pokazatelje i za jesen pokuša pripremiti ozbiljnu raspravu što učiniti.

Govoreći o samom prijedlogu rebalansa naveo je da se u njemu mijenjaju plan prihoda i plan rashoda. Što se tiče porasta prihoda od 11 milijardi kuna rekao je da je to ništa drugo do nastavak ostvarenja prihoda iz 2003., uz razliku što se sada troši akumulacija. Vidimo da se ni uz 22 postotnu stopu PDV-a prihodi ne ostvaruju, pa zamislite što bi se dogodilo da se kako je to u izborima obećano stopa smanjila na 20 posto. Nije samo problem s PDV-om, već su problem i trošarine. Porezna politika ne može se provoditi samo financijskom policijom i batinom, već treba osmisliti poticaje i stimulacije za poreske obveznike da radi toga što uredno plaćaju poreze imaju i osobne koristi. A Vlada je protiv toga i misli da se samo batinom može riješiti punjenje proračuna, a upravo je obrnuto - samo batinom se može organizirati obračun sa sivom ekonomijom, rekao je i za loše rezultate prozvao Ministarstvo financija i samog ministra.

Naveo je da SDP ne može prihvatiti da se novac za potrošnju izvlači iz državnih poduzeća, odnosno da ne idu u razvoj.

Dodao je kako je teško reći zašto se prije šest mjeseci nisu dobili točni podatci o stvarnim rashodima za plaće, mirovine, socijalne potrebe, za branitelje. Upitao je je li posrijedi bilo neznatne i nestručnost ili se u to vrijeme nisu htjele pokazivati prave cifre radi birača na lokalnim izborima.

Rebalans je učinjen na račun onih kategorija na kojima se nije trebalo i ne smije štedjeti.

Ako naš proračun najvećim dijelom odlazi za potrebe građana na taj način ugrožavamo konkurentnost i zato je Klub zastupnika SDP-a protiv predloženog rebalansa. No, isto tako Klub ne smatra da je to tragedija, da je to Argentina, odnosno da su problemi nerješivi. To govore neodgovorne opozicije, a mi

držimo, da ako Vlada ozbiljno ne shvati probleme neće ih biti u stanju kvalitetno rješavati. Klub zastupnika SDP-a to očekuje od Vlade, zaključio je.

U ispravku netočnog navoda **Božica Šolić (HDZ)** navela je kako nije točno da je Vlada izgubila svaku utrku u pogledu razvoja i da se prepustila sivoj ekonomiji. Obračujući se Liniću kazala je da je u raspravi dao takvu dramatičnu sliku o gospodarstvu kojom samo plaši hrvatsku javnost. Iznijela je makroekonomske pokazatelje po kojima se gospodarstvo oporavlja u odnosu na prvo tromjesečje te da je prosječni porast industrijske proizvodnje u travnju i svibnju iznosio 7,3 posto, da je realni promet trgovine na malo u istom razdoblju zabilježio međugodišnju stopu rasta od 4,3 posto.

Marija Bajt (HDZ) je ispravljajući netočan navod zastupnika Linića navela da su sredstva za znanost u ovoj godini povećana za 243 milijuna kuna ili 2,81 posto i da bi još više bilo novca za školstvo da se ne plaćaju zaostaci za regres iz 2001. što se mora isplatiti putem sudskih tužbi. Također je navela da se trenutno financira 2574 znanstvena novaka te da su osigurana i sredstva za Bolonjski proces i reforme u visokom školstvu.

Šuker: Linić uspoređuje podatke dok mu to paše, a potom prestaje

U ime predlagatelja ministar financija Ivan Šuker interesantnima je ocijenio navode i opservacije iz rasprave Slavka Linića i Vesne Pusić.

Navodeći kako ga je Linić osobno prozvao rekao je da on uspoređuje podatke dok mu to paše, a potom prestaje. Kako to da ova Vlada s 12 milijardi većim proračunom nije uspjela ništa napraviti, upitao je ministar Linića, ocijenivši da s tim navodima nešto nije u redu i da nisu točni. Ili vam deficit nije bio 4,9 posto, ili je posrijedi bila igra, rekao je Šuker. Također je rekao kako nije točan Linićev podatak o ulaganju u obrazovanje, navodeći da je u odnosu na 2003.

izdvojeno više milijardu i 100 milijuna kuna. Nekorektnim je ocijenio što Linić pred hrvatskom javnošću u isti koš stavlja prihode od dividenda koji ima direktan utjecaj na visinu deficita i prihode od privatizacije koji pak imaju direktan utjecaj na način financiranja deficita. Podsjetio je da je 2002. kada je bio u oporbi podržao osnivanje fondova za regionalni razvoj i zapošljavanje te da je tada rečeno da će sredstva od privatizacije ići u njih. No, sredstva od privatizacije Ine otišla su na potrošnju i to razumijem, rekao je dodajući kako je nemoguće očekivati da će sva sredstva od privatizacije otići u fondove koji generiraju gospodarski rast. Netočnim je označio i navode da će Vlada povući sredstva iz Croatie, Ine. To je nonsens i nije istina. Što se tiče naplate prihoda naveo je da su u 2002. bile 42 milijarde kuna, a da je plan za ovu godinu 50 milijardi kuna. Naveo je kako je ostao zapanjen kada mu je u razgovoru Linić rekao da se s povećanjem cijene goriva povećavaju i trošarine. Dakle, nije upoznat s time što je posebni porez koji se plaća na fiksnu jedinicu, a danas ministru financija kaže da nisu uspjeli ostvariti naplatu nečega. Opovrgnuo je navode i o nelikvidnosti navodeći da je u 2003. insolventno bilo 21 829 pravnih osoba s ukupnim međusobnim potraživanjima od 12 milijardi i 800 milijuna kuna, a da ih je 31. svibnja 2005. bilo 19 800, a broj nepodmirenih obveza između njih iznosio je 10 milijardi i 600 milijuna kuna, dakle 2 milijarde i 200 milijuna kuna manje. Naveo je da korisnici državnog proračuna sada imaju oko 5 do 6 milijardi kuna, da niti jedno ministarstvo ne duguje više od 50 milijardi kuna i da ti podatci nisu nikakva tajna. Što se tiče kapitalnih investicija one su u odnosu na 2003. veće za gotovo milijardu kuna. No investicije iz proračuna ne mogu više biti generator značajnijeg gospodarskog rasta. Hrvatska mora stvoriti preduvjete za značajnije investicije. Nadalje je rekao kako mu nije jasno kakve veze imaju lokalni izbori s rashodovnom stranom proračuna.

Navodeći da je odgovarajući Liniću ujedno odgovorio i Vesni Pusić iznio je

i podatak da je po nalazu državne revizije za 2003. deficit Hrvatskih autocesta bio 5 milijardi i 176 milijuna kuna, a ne 3 milijarde i 620 milijuna kuna koliko je odobrio Hrvatski sabor. Toliko o transparentnosti prije ove Vlade, rekao je.

Ispravljajući netočan navod **Slavko Linić (SDP)** objasnio je da govoreći o porastu cijene goriva i trošarina rekao da rast cijena goriva znači rast prihoda u proračunu i da se u tom slučaju moglo ići na smanjenje trošarina.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) je ispravljajući netočan navod rekla da nije točno da je sada manje insolventnih poduzeća. Ona su smanjena zakonskim izmjenama na način da ljudima nisu isplaćene plaće i druga davanja. Također je rekla kako nisu točni ministri podaci o likvidnosti i navela da je država ponovo postala najveći dužnik.

Milanka Opačić (SDP) je navela da su se za vrijeme koalicijske vlasti lijekovi veleddrogerijama plaćali u roku od 120 dana, a da je sada taj rok 350 dana.

Udovoljavanje MMF-u

Dragica Zgrebec (SDP) ocijenila je da se iz predloženog rebalansa proračuna može iščitati da se Vlada grčevito bori udovoljiti MMF-u u politici javnog duga i deficita. Tako dug i deficit postaju cilj, a ne sredstvo za poticaj gospodarskog rasta. Analizirajući rebalans za prošlu i ovu godinu navela je kako je vidljivo da se donose zbog nedovoljno planiranih sredstava na početku donošenja proračuna za tekuću godinu. Postavlja se pitanje, ne radi li se o tome da se na početku planiranja proračuna iskaže manji deficit. Navela je da se iz godišnjeg Izvješća Nacionalnog vijeća za konkurentnost vidi da se malo radi na suštinskim pitanjima kao što je reforma državne uprave, pravosuđa, vojske, policije, gospodarskog rasta, te da stoga sumnja u bajkovito izlaganje predsjednika Vlade o potencijalnim velikim stranim ulaganjima.

Iznijela je podatke o globalnom indeksu konkurentnosti i rastu gospodarstva po kojima Hrvatska pada na ljestvicama. Bez razvojno osmišljenih projekta

u kojima mora sudjelovati i država nije moguće osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu za socijalne i društvene potrebe.

Navela je da se rebalansom prihodi smanjuju za 790 milijuna kuna, uglavnom od poreza, a od trošarina za 680 milijuna kuna i upitala gdje su obećanja o većoj naplati poreza. Posebno me čudi, dodala je da se ukidaju sredstva od 35 milijuna kuna namijenjenih unapređenju naplate poreza.

Preambiciozno planirani prihodi

Suštinskog objašnjenja za različita smanjenja u rebalansu nema već se zapravo radi da se na početku godine preambiciozno planiraju prihodi, odnosno rast plaća. S druge strane povećavaju se prihodi od imovine za 980 milijuna kuna, a posebno visok iznos odnosi se na prihode od dividende.

Nadalje smanjuju se materijalni i financijski izdaci, subvencije za brodogradnju i poljoprivredu, sredstva MORH-u i MUP-u. U investicijskim projektima nema novih, navela je i upitala zašto ne kreće plinifikacija, projekt navodnjavanja itd, zašto se smanjuju sredstva za željezničku infrastrukturu, a u potpunosti briše 49 milijuna kuna za područja posebne skrbi, smanjuju za komunalnu infrastrukturu na otocima, stambeno zbrinjavanje invalida Domo-vinskog rata itd. U zdravstvu se, dodala je smanjuju sredstva za socijalnu skrb, a potpuno je nedokučivo zašto se smanjuju sredstva Fondu za razvoj i zapošljavanje i Fondu za regionalni razvoj. Tako predložen proračun za mene je neprihvatljiv, navela je.

Milanka Opačić (SDP) navela je kako se po rebalansu može zaključiti da su za Vladu potpuno suvišni invalidi i djeca s poteškoćama u razvoju jer je na stavkama u nekoliko ministarstava za njihove potrebe manje oko 16,5 milijuna kuna. Iz rebalansa se također vidi da Vladi ulaganje u obrazovanje nije prioritet. Ništa nema od govora o uvođenju jednosmjenskog rada u škola, od izrade predškolskog standar-

da za što je umjesto dva milijuna kuna ostalo svega 25 tisuća, izrade novih programa u sustavu srednjeg obrazovanja, uređenju Centra za vanjsko obrazovanje programima za darovitu djecu. Uz to nema niti ulaganja u sport u školama, a značajna sredstva uzeta su i Ministarstvu zdravstva sa stavki za kupnju opreme, za borbu protiv malignih bolesti, za zaštitu zdravlja mladih i centrima za socijalnu skrb. To je apsolutno nedopustivo jer su ti centri ionako u nezavidnoj situaciji i s manjkom kadrova, posebno stručnjaka, psihologa. Stručnjaci mentalnog zdravlja potpuno su zanemareni i u školama i u 11 domova za nezbrinutu djecu. A za to bi bilo potrebno oko milijun kuna da bi se djeci koja žive u njima osigurala minimalna potpora da iz njih izidu sa što manje trauma. Zbog svega navedenoga ne mogu glasovati za rebalans proračuna jer je učinjen na račun onih kategorija na kojima bi se najmanje trebalo štedjeti, navela je.

Bivša Vlada je carinicima smanjila plaće za 40 posto. Sva jamstva brodogradilištima su dana, a ne kao za vrijeme bivše Vlade kada je to odbijeno Lencu pa je državni proračun oštećen za 500 milijuna kuna.

U ispravku netočnog navoda **Mirjana Brnadić (HDZ)** opovrgnula je da su smanjena sredstva za najosjetljiviju populaciju - invalide i djecu i navela da je na stavkama za tu namjenu postotak izvršenja u prvih šest mjeseci manji, a ujedno postoje i osigurana sredstva u vlastitim prihodima Ministarstva zdravstva.

Ispravljajući netočan navod i **Marko Turić (HDZ)** naveo je da to nije točno, nego da su umanjena za 580 tisuća kuna samo sredstva za inventar i auto gume. Djeca neće biti zakinuta, rekao je.

Emil Tomljenović (HDZ) ispravljajući netočan navod rekao je kako je

netočno da će biti doveden u pitanje i projekt državne mature.

Karmela Caparin (HDZ) navela je pak da je Ministarstvo zdravstva s 30 milijuna kuna kredita osiguralo sredstva za socijalnu skrb.

Nije ugroženo i ukinuto pravo niti jednog korisnika socijalne skrbi

U ime predlagatelja državna tajnica u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi **Dorica Nikolić** navela je da niti jedno pravo niti jednog korisnika socijalne skrbi nije ugroženo predloženim rebalansom državnog proračuna.

Neka su sredstva smanjena, a bila su namijenjena uredskom materijalu ili opremi u dovršenju nekih projekata koji se neće ostvariti u ovoj godini. Stoga su ta sredstva smanjena jer se ne mogu koristiti u idućoj godini. Objasnila je da su nešto smanjena sredstva za zapošljavanje i to iz razloga što bi se svi zaposlili u Zagrebu, u velike gradove. A dobiti defektologe i psihologe tamo gdje ih trebamo stvarno je teško. No, unatoč tome navela je da je od 2003. situacija sa zapošljavanjem znatno bolja i da se zaposlilo oko sto ljudi u domovima i centrima za socijalnu skrb, a u tijeku je osam natječaja.

Niti jedno pravo nije ukinuto, naglasila je dodajući da će se u 2006. ostvariti brojni projekti koji će biti financirani zajmom Svjetske banke od 31 milijun eura i s dva milijuna dolara donacije Švedske. Iz toga će se namiriti brojne investicije, navela je.

Javljujući se za ispravak netočnog navoda **Milanka Opačić (SDP)** objasnila je da ona nije govorila o izgradnji zgrada, već o neostvarenju projekata. **Ingrid Antičević-Marinović** navela je da je netočno gotovo sve što je rekla Dorica Nikolić. Kao primjer kresanja sredstava navela je ona za programe borbe protiv ovisnosti.

U nastavku rasprave **Miroslav Korenika (SDP)** rekao je da neće glasovati za rebalans zbog loših Vladinih objašnjenja zašto su manji prihodi, trošarine

itd. Trošarine padaju na leđa najsiromašnijih jer su povećane one za najjeftinije automobile. Rekao je kako bi volio znati zašto padaju trošarine na naftne derivate u vrijeme kada je turistička sezona jako dobra. Pa kako ti turisti dolaze u Hrvatsku, možda lete, upitao je i u istom smislu naveo i smanjenje trošarina na alkohol i pivo. Tu je naveo i odredbu o nula promila alkohola u krvi vozača, što je, drži pridonijelo smanjenoj potrošnji tih pića, pa onda i trošarina. Turizam raste, a trošarine su sve manje, pa i one na luksuzne robe. Ispada da Vlada takvim trošarinama pogoduje bogatijima ili oni imaju dovoljno novca pa luksuznu robu kupuju u inozemstvu.

Naveo je kako nikako ne može prihvatiti da se smanjuju za 80 milijuna kuna sredstva u Ministarstvu poljoprivrede šumarstva i vodnog gospodarstva, a istovremeno se za 11 milijuna kuna povećavaju za plaće zaposlenih. Izgleda da imamo takvu poljoprivredu kojoj ne trebaju poticaji i ulaganja. Očito je da netko u Ministarstvu radi na poticanju uvoznog lobija. Sudeći po smanjenju sredstava izgleda da je svugdje riješeno pitanje vodoopskrbe, navodnjavanja. Bilo bi zanimljivo čuti radi li se o nesposobnosti Vlade da iznjedri projekte ili pak o štednji. Ako je riječ o štednji onda je na pogrešnom mjestu, ustvrdio je. Također je naveo da se smanjuju novci za poticanje brodogradnje, za traganje i spašavanje na moru, iako smo turistička zemlja, za razvoj pograničnih područja prema Republici Sloveniji, za željezničku infrastrukturu i izgradnju koridora 5C, predškolski odgoj. Na kraju se zauzeo da sredstva namijenjena lokalnoj i regionalnoj samoupravi ne idu iz proračuna s velikim zakašnjenjem.

Javljujući se za repliku **Damir Kajin (IDS)** je naveo kako su zajedno sa zastupnicima HDZ-a, SDP-ovi zastupnici izglasali zakon o nula promila alkohola u krvi vozača, na što mu je Korenika odgovorio da ih je za to glasovalo svega dvoje, troje iz SDP-a, a da je on bio protiv tada i danas.

Replicirajući Koreniki **Pero Kovačević (HSP)** rekao je kako je točno da predloženi rebalans nije niti socijalni ni

razvojni, no da to nije bio niti jedan ni u bivšoj Vladi jer je svrha sviju do sada bila popunjavanje rupa. Ista je situacija bila i s trošarinama i sa zapošljavanjem. I prije su se zapošljavali poneki, a nije se vodilo računa o običnim građanima, rekao je.

U ime predlagatelja ministar financija **Ivan Šuker** rekao je Koreniki koji je spomenuo carinike koji vode računa o ubiranju trošarina da im je bivša koalicijska vlast smanjila plaće za 40 posto.

Vlada nema snage ni spoznaje za reformske zahvate koje je započela bivša Vlada.

U nastavku rasprave **Slavko Linić (SDP)** naveo je da je po izvršenju proračuna za prošlu godinu deficit bio 4,9 posto, ali da u njemu nije bio dug željeznice od milijardu kuna, niti neplaćeni dugovi željeznici, jer to kako smo čuli od ministra nije briga Vlade. Nema dakle ulaganja u Hrvatske željeznice i zato rastu dugovi koje nećemo imati ni u deficit za iduću godinu. Osnovno je pitanje treba li deficit iskoristiti za ulaganja, naveo je i podsjetio da je bivša koalicijska vlast u vezi s visinom deficita bila optužena da je prevarila MMF jer da ga nije prikazala po planiranome. Smatram da se za deficit treba izboriti pogotovo sada kada pada stopa gospodarskog rasta. Treba ulagati u HŽ, u plinske mreže, energetski sustav. Borimo se za taj veći deficit jer će on omogućiti gospodarski rast, rekao je.

Nadalje je dodao da se zdravstvo ne otvara kao tema. To će se otvoriti kada dođe paket zakona vezan za ne reformu već dodatna opterećenja korisnika zdravstvenih usluga. Ne ulažu se napore da se riješe problemi u brodogradilištima. I tu je jedan novi deficit koji će samo buknuti. Nema poticaja ni za poljoprivredu, za njezinu konkurentnost koja bi na neki način odvojila socijalnu politiku prema malim domaćinstvima od ulaganja u snažnu proizvodnju.

Očekujem da će Vlada podastrijeti odgovore i na te teme i pripremiti ih za konac godine.

Država ulaže u HŽ, brodogradilištima izdana jamstva

U ispravku netočnog navoda **Niko Rebić (HDZ)** rekao je da se ne može složiti da se ne vodi briga o Hrvatskim željeznicama. Ova Vlada ulaže onoliko koliko može ali svakako ne ulaže na način kako je to radila bivša Vlada da kupi za milijardu kuna rezervnih dijelova, a da ih se nikada neće ugraditi.

U ime predlagatelja ministar **Ivan Šuker** naveo je kako je nevjerojatan Linićev navod da se u 2003. sa 1,2 milijardi kuna moglo zadovoljiti sve potrebe HŽ-a, a da se u 2004. i 2005. to ne može s 2,8 milijardi kuna. Što se dugovanja u zdravstvu tiče, rekao je da su dobavljači lijekova s bankama dogovorili diskont. Na taj su način sva sredstva isplaćena, rekao je. O brodogradilištima je rekao da su svima koja su zatražila izdana jamstva, za razliku kada to nije dano Viktoru Lencu, pa je to državni proračun koštalo petsto milijuna kuna. U ovom trenutku niti jedno brodogradilište nije dovedeno u pitanje, njihova poslovanja. Upozorio je na obveze Hrvatske prema SSP, odnosno da se mora napraviti strategija brodogradnje i čeličana, te da će se u protivnom sva jamstva smatrati nelegalna. Moraju se stvoriti preduvjeti da bi Vlada izdala jamstva kao primjerice škveru u Splitu koji traži 69 milijuna kuna.

U nastavku pojedinačne rasprave **Ingrid Antičević- Marinović (SDP)** upitala je gdje su sada predizborna obećanja o povećanju standarda i sjeća li se uopće itko još jamstvene kartice koju je izdao premijer Sanader. Vlada je na domaćem terenu pokrenula Hrvatsku prema ekonomskoj krizi, a na međunarodnoj razini smjestila je u magareću klupu.

Ključno je pitanje kako ostvariti rast BDP-a od 3,7 posto kada je prema

Zavodu za statistiku u prvom tromjesečju iznosio samo 1,8 posto. Ovim proračunom Hrvatska praktički prestaje biti socijalna država. Smanjuju se sredstva zdravstvu za 226 milijuna, za socijalu. Vi se to usudujete nazivati reformom, a to je protureforma. Vlada nema snage ni sposobnosti za reformski nastavak koji je započela bivša Vlada.

Skresan je novac za skrb o invalidnoj djeci, u Ministarstvu poljoprivrede nema niti kune za elementarne nepogode, a u Ministarstvu unutarnjih poslova smanjena su sredstva što je odlična poruka kriminalcima. U Ministarstvu pravosuđa smanjuje se novac za informatizaciju, zatvorski sustav, a posebno zabrinjava što se smanjuju sredstva za borbu protiv ovisnosti i borbu protiv korupcije u trenutku kada je Hrvatska u ocjeni percepcije korumpiranosti potonula za devet indeksnih poena.

Gospodo, činjenica je da niste sposobni, poručila je članovima Vlade ističući da će novoj vlasti biti znatno teže preuzeti vlast nego 2000.

Nisu smanjena sredstva invalidima i za borbu protiv droge

U ispravku netočnog navoda **Josip Đakić (HDZ)** naveo je da nisu smanjena sredstva za socijalne kategorije društva, već da se na tim stavkama smanjivalo za materijalne troškove te za akontaciju za Komarevo i Vukovar koje su se davale rođacima bivšeg ministra u koalicijskoj Vladi. Netočno je i da su smanjena sredstva za borbu protiv zloraba opojnih droga.

I **Mirjana Brnadić (HDZ)** naveo je da nije točan podatak o smanjenju sredstava za to. Također je kazala kako je bivša vlast oštetila sve zavode za javno zdravstvo koji su ušli u minus jer je izmjenom Zakona o zdravstvenoj zaštiti sve centre za prevenciju stavila pod ingerenciju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Ova Vlada je prvi put za to izdvojila sredstva u Ministarstvu zdravstva koja s malim dijelom iz županija su pridonijela da ti centri

prvi put mogu obavljati svoju djelatnost kako treba.

U ime predlagatelja državna tajnica u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi **Dorica Nikolić** ponovila je da nije ukinuto niti jedno pravo korisnicima socijalne skrbi, djeci, mladeži. Smanjena su sredstva za uredski materijal, usluge, telefone, promidžbe. Ove godine nabavljeni su novi automobili, pa novac za gume više nije potreban i zato je smanjen, rekla je.

U ispravku netočnog navoda **Gordana Sobol (SDP)** ustvrdila je kako to nije točno i navela primjer da su se i za više od šest milijuna kuna smanjila jednokratna sredstva socijalnim kućanstvima.

Ispravljajući netočan navod **Milanka Opačić** kazala je kako je nemoguće da je 16,5 milijuna kuna skinuto sa stavki za automobilske gume.

Ljubica Lalić (HSS) također je ispravljajući netočan navod državne tajnice navela kako su smanjena sredstva Centru za rehabilitaciju Stančić, Centru za radnu terapiju i rehabilitaciju Mir i sve zajedno više od pet milijuna kuna.

Gordana Sobol (SDP) u nastavku rasprave je kazala kako su bili u pravu kada su u raspravi o predloženom proračunu tvrdili da je apsolutno nerealno, sva planirana sredstva za plaće, branitelje, roditelje. To se sada pokazuje u prijedlogu rebalansa. Upitala je gdje je planiranih 400 milijuna kuna za zapošljavanje. Ministar financija je ranije spominjao Nacionalni akcijski plan za zapošljavanje. On je donijet nakon proračuna, a sredstva nisu osigurana u rebalansu. Proračun je bio samo paket lijepih želja, navela je i dodala da su u predloženom rebalansu skinuta sredstva za mlade, za školovanje, za osobe s invaliditetom. Pritom, ustvrdila je, ne mogu prihvatiti činjenicu da je razlog tomu što se u prvih šest mjeseci nisu ostvarili pojedini projekti. Ili su ministarstva predlagala programe unaprijed znajući da se ne mogu ostvariti, ili netko u tim ministarstvima po pitanju njihova ostvarenja ne radi svoj posao.

U Ministarstvu branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti smanjuju su se sredstva za provođenje politi-

ke za mlade, provedbu mjera obiteljske i populacijske politike, osoba s invaliditetom. U Ministarstvu obrazovanja, prosvjete i športa za pet su milijuna smanjena sredstva za predškolsko obrazovanje, za 15 milijuna za rano učenje stranog jezika, 17 milijuna za pružanje informatičkih usluga u osnovnim školama. Skinuto je i 7,5 milijuna kuna za novo zapošljavanje, novootvorene školske objekte, za obuku neplivača, uopće poticanje športa.

Također je rekla kako su u rebalansu predviđena sredstva za Ured pučkog pravobranitelja, što je dobro, ali i zamjerila da je za gotovo isti iznos skinuto Uredu pravobranitelja za ravnopravnost spolova i pravobraniteljici za djecu.

Smatram da su sva tri pravobraniteljsva važna i nedopustivo je da se jednim sredstvom nameću, a drugima ukidaju, zaključila je.

Uzima se osobama s invaliditetom

Vesna Škulić (SDP) upozorila je da se rebalansom 'skidaju' sredstva s niza stavki namijenjenih osobama s invaliditetom - na stavci Afirmacija prava, unapređivanje politike za osobe s invaliditetom, 'skida' se 250 tisuća kuna, stavka Podrška programu za socijalno osnaživanje obitelji, mladih i djece i osoba s invaliditetom umanjuje se za 2,8 milijuna kuna, Vladinu Povjerenstvu za osobe s invaliditetom 'skinuto' je sto tisuća kuna itd.

Naša ljubav za djecu je nemjerljiva, no kad se za tu istu djecu izdvajaju sredstva u obliku doplatka, onda se naša ljubav smanji 58,7 milijuna kuna, primijetila je zastupnica, pitajući resornog ministra kako će objasniti smanjenje od 48 milijuna kuna za dodatak uz mirovinu određenih korisnika mirovine, ali i "virtualno postojanje" Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom?

Od ministra traži objašnjenje postoji li uopće taj Fond, kojem još uvijek nije imenovan ravnatelj, niti je netko preko njega zaposlen, a već se dvije godine za njega prikazuju fiktivna sredstva.

Pozornost skreće da su sredstva za skrb za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju smanjena 694.691 kunu, da su sredstva namijenjena djeci s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem umanjena za 2,2 milijuna kuna, da se Centru za radnu terapiju Rudine 'skida' 4,4 milijuna, a na Centru za smještaj i rehabilitaciju Stančić šteti 750 tisuća kuna - unatoč tome što se smrt nekoliko korisnika toga Centra prije dvije godine, uglavnom povezuje s lošim uvjetima i standardom života.

Ne znam ima li smisla nabrajati sve centre kojima su sredstva za redovan rad prepolovljena, no Vi ćete to pravdati s auto gumama, kazala je Škulić Vladinim predstavnicima, napominjući da ti centri nemaju aute, pa im ni gume ne trebaju.

Nakon svega, iskazala je skepsu o brizi i rješavanju problema osoba s invaliditetom.

Rebalansom se potvrdila sumnja zastupnika SDP-a koji su kod rasprave o državnom proračunu za 2005. upozoravali da je prihodovna strana precijenjena i prenapuhana, a time upitna i njena realizacija, kazala je **Jagoda Martić (SDP)**.

Sada je, dodaje, jasno da će proračunski prihodi biti manji za čak 786 milijuna kuna.

Glede izjave ministra financija da se prihodovna strana korigira sukladno realnosti hrvatskog gospodarstva, ističe da ta realnost, najblaže rečeno, nije dobra.

Vlada, kaže, nema strategiju razvoja, ili bar do sada nije pokazala da ima viziju razvoja i napretka Hrvatske, ekonomska se politika vodi kratkoročno, nema dugoročnih značajnih projekata, već ovisimo o tome kakva će biti turistička sezona i hoće li nam netko odobriti kredit.

Naglasila je da još nisu donijete mjere koje će odlučujuće utjecati na smanjivanje proračunskog deficita s prošlogodišnjih 4,9 na 3,7 posto BDP-a, da je zbog njihova kašnjenja upitno hoće li se ovogodišnji deficit održati na 3,7 posto BDP-a, kao što stoji u sporazumu sa MMF-om.

Kad nema odgovora u gospodarstvu, tada je, kaže, jedini odgovor rezanje troškova u državnom proračunu i to je, naravno, lakše učiniti "udarom na socijalu i zdravstvo", nego smanjivanjem nabujale administracije i drugih neracionalnih troškova.

Osnovnom značajkom rebalansa označava preraspodjelu oko milijardu kuna koje nisu potrošene kao što je planirano te usmjeravanje tog novca za isplatu plaća i mirovina.

Upozorila je kako su predloženim rebalansom smanjena sredstva razvojnih fondova, Državnog inspektorata (7,2 milijuna kuna), što drži paradoksalnim ako se ima na umu da se zbog lošije naplate poreza i trošarina, upravo od inspektora očekuje povećana naplata proračunskih prihoda.

Ministarstvo zdravstva, navodi, ostalo je bez 226 milijuna kuna, oduzet mu je gotovo sav novac planiran za investicije u bolnice, smanjuju se sredstva za znavljanje stare medicinske i laboratorijske opreme, štedjet će se na raznim edukativnim programima, primjerice na razini primarne zdravstvene zaštite, zatim u izobrazbi zdravstvenih djelatnika i suradnika na prevenciji i liječenju ovisnosti, potom na različitim preventivnim programima kao što su očuvanje zdravlja mladih i žena itd.

Kad netko proda stan, plati porez državi, a kad proda povjerenje birača dobije za to novce, a državi ne plati ništa.

Zastupnica Martić na koncu zaključuje kako predložene izmjene i dopune državnog proračuna za 2005. potvrđuju da se Hrvatska ne kreće u dobrom smjeru.

Porez na političku prostituciju

Prihodi u rebalansu proračuna manji su 786 milijuna kuna što pokazuje da Vlada ima ozbiljnih problema s prikupljanjem poreza, doprinosa i trošarina,

"grebe se kazanu po dnu", kaže **Nenad Stazić (SDP)**.

Najveći podbačaj, onaj u PDV-u, čak milijardu kuna, objašnjava izostankom očekivanog prometa roba i usluga, odnosno time što se sve polako zaustavlja i "zaustavljat će se ako ova Vlada bude imala podršku parlamentarne većine".

Skreće pozornost da je ukupan prihod od trošarina debelo podbacio - trošarine od nafte bilježe minus 347 milijuna kuna, na cigarete minus 183 milijuna, na pivo minus 200 milijuna kuna, te zaključuje kako je to razumljivo "kad imamo Vladu kakvu imamo i ministra u njoj kakvog imamo".

Stazić navodi da je ministar Šuker, kao saborski zastupnik obećao dvije milijarde kuna više od trošarina kad je bivšeg ministra financija Matu Crkvenca napadao da ih ne zna naplatiti, te ga pita "gdje su Vam te dvije milijarde od trošarina, ministre"?

SDP-ov je zastupnik ministru iznio zanimljiv prijedlog kako povećati prihode.

Predložio mu je, naime, da donese zakon o legalizaciji prostitucije i u njemu posebno poglavlje o političkoj prostituciji, objašnjavajući da će tako moći naplatiti porez npr. "od ona dva vijećnika u splitskoj skupštini koji su bili izabrani na jednoj listi, a onda izabrali gradonačelnika sa suprotne liste".

Svoj prijedlog ministru obrazložio je riječima "Vidite, kad netko proda kuću ili stan taj plati pet posto poreza državi, a kad netko proda čast, poštenje, ugled i povjerenje birača dobije za to novce, a državi ne plati ništa".

Napominje da bi se, u slučaju da se takav zakon donese, uveo i obvezan liječnički pregled - kod obične bi se prostitucije kontrolirale spolno prenosive bolesti, a kod političke bi se, možda, moglo kontrolirati mentalno zdravlje.

Amandmanski je zatražio da Vlada uzme barem 200 - 250 tisuća kuna iz "bogatog fonda za pomoć Hrvatima u BiH" te pomogne projekte Hrvata u Vojvodini za koje je, kaže, Račanova Vlada dala 130 tisuća kuna i dobro su išli dok im sadašnja Vlada nije obustavila te novce i sada su svi ti projekti stali.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) odgovara da niti jedan projekt Hrvata iz Vojvodine nije obustavljen, a kolegi poručuje da ne govori neistine.

Na spominjanje 'splitskog slučaja' dvojice vijećnika HSU-a koji su u gradsko vijeće ušli na listi koju je predvodio SDP-a, a onda glasovali za kandidate druge liste, nadovezao se **Marin Jurjević (SDP)** suglasivši se da možda treba uvažiti i zdravstveni, odnosno faktor senilnosti, zaboravljivosti.

Objasnio je, naime, da vozači kamiona imaju preglede svakih šest mjeseci, pitajući se zašto iste ne bi imali i saborski zastupnici ili gradski i županijski vijećnici.

Stazić izražava sumnju da se tu radi o "seniliji", kao i da će spomenuti gospodin tako lako zaboraviti novce koje je dobio za izdaju povjerenja birača.

Na iznijete primjedbe ministar Šuker uzvraća da je u 15, odnosno 18 mjeseci u državni proračun naplaćeno 8,5 milijardi kuna više prihoda, a ne (samo) dvije.

Uspoređujući prihode u prvih šest mjeseci ove godine sa istim lanjskim razdobljem, kazao je da su veći za 6,58 (posto), usprkos određenim problemima u prva tri mjeseca.

Što se tiče zakona o političkoj prostituciji, SDP-ovu zastupniku poručuje da bi vrlo rado da predloži takav zakon, s obzirom na to da je "na svojoj koži osjetio što to znači".

Manje za poticanje ulaganja i znanje

Zvonimir Mršić (SDP) ne dvoji da Vlada, pa i lokalne jedinice, imaju potrebu kroz godinu izvršiti određene korekcije u prihodima i rashodima, jer je nemoguće predvidjeti sve prihode i rashode, posebice kad rastu cijene na koje se ne može utjecati.

Problem vidi u tome što se neke stvari moglo bolje planirati, konkretno kad su zastupnici upozoravali da neće, primjerice, biti dovoljno novca za mirovine i plaće.

Sasvim mu je, pak, nepojmljivo, zašto se svima uzima po malo, često i onima kojima se ne bi smjelo uzimati.

Analizirajući pojedine stavke, upozorava na apsurd koji se događa na stavci Vlade, konkretno Uredu Predsjednika Vlade - smanjuju se iznosi za plaće, ali se povećavaju iznosi za prekovremeni rad. Stavka za funkcioniranje Centra za usavršavanje službenika i namještenika smanjuje se za 70 posto, što upućuje da će postojati prelijepa zgrada, ali ne i ljudi koji će izvoditi programe.

Zastupnik je suglasan s ministrovom uvodnom tezom da država ne može biti generator gospodarskog rasta, da njene investicije trebaju prijeći na privatni sektor, ali upozorava da ta teza ne odgovara onome što piše u rebalansu proračuna gdje se stavka Provedba mjera za poticanje ulaganja smanjuje za 75 posto. Stavka Provedba privatizacije velikih poduzeća smanjuje se za 97,5 posto, poticanje poduzetničke infrastrukture, subvencioniranje obrtnika, malih i srednjih poduzetnika za deset posto, promidžba poduzetništva za 30 posto, prekvalifikacija obrtnika za 20 posto, izgradnja komunalne infrastrukture u poduzetničkim zonama za 78 posto itd.

Ako sve to smanjimo, ako smanjimo i poticaj seoskom turizmu, odnosno potpuno ga ukinemo, onda se postavlja pitanje kako će (postupiti) lokalna samouprava, koja je računala na partnerstvo s državom, ističe zastupnik.

Ako smo za rano učenje stranog jezika ukinuli stavku od 15 milijuna kuna, ako smo za 70 posto smanjili poticanje programa rada s darovitim učenicima i studentima, ako smo usavršavanje ravnatelja i stručnih suradnika smanjili za 88 posto, što je to, pita se Mršić i ocjenjuje kako je rebalans doista kresao stavke koje nije trebao kresati.

Nezadovoljan je i odnosom prema svojoj Koprivničko-križevačkoj županiji koja, kaže, proračunom nije ništa dobila, a sad joj je to i uzeto - transfer za razvoj vodoopskrbnog sustava smanjen je s "bijednih" tri milijuna na 2,2 milijuna kuna, s čime se može sagraditi 2,2 kilometra magistralnog vodovoda, a riječ je o županiji s najmanjom dostupnošću vodoopskrbnom sustavu u državi.

Vlada Vas demantira kad kažete da je nemoguće precizno planirati prihode, a

kamoli rashode, kaže stranačkom kolegi zastupnik Stazić, te ga podsjeća da je Vlada, kod rasprave o izvršenju proračuna za 2004., došla s podacima po kojima su sve stavke ispunjene i izvršene u stopostotnom iznosu.

Upitavši kolegu zna li kako se to radi, odgovara kako "Vlada napravi tehnički rebalans, pa onda vidi koliko je to izvršenje, a onda po tom izvršenju napiše plan i taj falsifikat, tu nulu od dokumenta pošalje u Sabor da o njemu raspravlja".

Fascinantno je u rebalansu da se smanjuje sve što je trebalo ići za razvoj, kaže **Miroslav Korenika (SDP)** koji, navodeći da za novootvorene školske objekte nema novca, pita od kuda onda 340 milijuna za plaće državnih službenika?

Državni tajnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa **Želimir Janjić** zastupnicima odgovara da se ne radi o ukidanju spominjanih stavki, o skidanju novca, nego je sve to iskazano (pod zajedničkom stavkom plaće).

Učenje stranih jezika je krenulo od prošle godine, ovo je druga, slijedi još jedna godina, tu ima novog zapošljavanja, jednako tako i kada je riječ o novim školskim objektima koji, također, iziskuju nova zapošljavanja.

Pa zar netko ima nešto protiv što se štedi na sitnom inventaru i auto gumama?

Priznaje da su neke stavke smanjene, te pojašnjava da Ministarstvo ima dug od 238 milijuna kuna po sudskim ovrhama za regres iz 2001. koje treba osigurati.

Postoji, kaže, i obveza od 1. siječnja 2002. za smjenski rad koja košta 163 milijuna kuna, a to je ukupno 401 milijun kuna. To treba osigurati i to se dijelom može učiniti povećanjem proračuna za 243 milijuna kuna, odnosno razdjela Ministarstva, a dijelom smanjivanjem određenih stavki, gledajući da to bude čim bezbolnije.

Na **Mršićev** opetovani navod da je ukinuta stavka za rano učenje stranog jezika, državni tajnik odgovara da projekt ranog učenja stranog jezika ide već drugu godinu, da to iziskuje nova zapošljavanja, svake godine oko 400 nastavnika stranih jezika.

Poručuje da će ih se za tri godine zaposliti 1.200, da to nije dovedeno u pitanje.

Više se troši nego stvara

Svaki rebalans sadrži u sebi elemente odgovornosti zašto je do njega došlo i koji su razlozi doveli do neispunjenja Vladinih opredjeljenja, kaže **Ante Markov (HSS)**.

Mišljenja je da će svaka hrvatska Vlada, prije ili kasnije morati odgovoriti na dva jednostavna pitanja - koliki su fiskalni potencijali države, te na koji način i tko hoće biti korisnik tih sredstava, a da se pri tome zadovolje najvažniji kriteriji - stvore nove vrijednosti i pomogne onima koji ne mogu skrbiti o sebi i svojima.

Te se dvije kategorije, napominje, često brkaju, pa se kaže da je proračun ovakav ili onakav, proračun mora biti i razvojan i socijalan, jer su to povezane stvari.

Osvrnuo se i na visok rast ino-duga, povezavši ga sa činjenicom da se više troši, nego stvara. Hrvatska je, podsjeća, vodeća zemlja u Europi glede zaduženosti građanina pojedinca, ta je zaduženost više nego dvostruko veća od one u europskim zemljama.

Jednako opasnim označio je i unutrašnji dug.

Tragajući za načinom koji će povećati proračunske vrijednosti u prihodima, jedini odgovor iščitava u razvoju koji se, dodaje, u suvremenom svijetu zove znanje.

Bez znanja i izvrsnosti nema budućnosti, nema razvoja, no ulaganje u znanje i izvrsnost u proračunu je gotovo nevidljivo, konstatira zastupnik.

Naglašava da Hrvatska ne koristi ni svoje druge pozicije, konkretno turizam kao tržište, kojemu u prilog ide razvoj izvrsnosti hrvatske poljoprivrede, pre-

hrambene industrije itd. Pretpostavlja se, dodaje, da je više od 65 posto ukupnih inputa u turizam, iz izvoza.

Zaključujući izlaganje, Markov ocjenjuje da državni proračun i predloženi rebalans pokazuju da Hrvatska ima potencijala, ali da nema znanja, da svi govorimo o strategiji, ali da nemamo strategiju kako doći do cilja.

Narodnom uzrečicom "došla Cica na kolica" raspravu o rebalansu počela je **Ljubica Lalić (HSS)** tumačeći pritom kako su oporbeni klubovi još za raspravu o prijedlogu proračuna prognozirali skoriji rebalans, jer je proračun nerealan.

Opetujući ocjene da proračun nije bio ni socijalan, ni razvojan, a što je "posljedica nedostatka vizije Vlade kako i kuda treba voditi Hrvatsku", dodala je kako je proračun bio predizboran. Bili su, kaže, predsjednički izbori, ali proračun nije pomogao, bili su i lokalni, ni tu baš nije puno pomogao, ali je zato pomogla politička trgovina.

Podbacivanje proračunskih prihoda, poglavito prihoda od poreza i trošarina, povezuje sa namjerno nerealnim planom ili posljedicom neznanja, ali postavlja i pitanje koliko je to posljedica financijske nediscipline koja "naprosto buja" s nelikvidnošću.

Upozorava da će nedostatak volje države da uspostavi financijsku disciplinu ponovno dovesti do stanja kakvo je bilo 2000. kad se zbog 23,5 milijardi nenaplaćenih poreza, doprinosa i carina morao donijeti poseban zakon o njihovoj naplati, s tim da država nikada nije naplatila ta svoja potraživanja.

Potanko je analizirala gdje se sve smanjuju troškovi, te primijetila kako će se za Vladin zrakoplov potrošiti 24,4 milijuna kuna, što je 277 tisuća manje od plana, ali i 13,5 milijuna više nego je taj isti zrakoplov koštao državu 2003. godine.

Licemjerstvo i farizejština

I dok se za tu stavku, koja je isključivo u funkciji komocije članova Vlade i nekih pojedinaca, izdvaja 24,5 milijuna kuna, proračun Ureda za suzbijanje zloporabe droga iznosi 5,5 milijuna kuna,

skida mu se gotovo isti iznos, navela je zastupnica, tvrdeći da ta usporedba razotkriva sve "licemjerstvo i farizejštinu sadržanu u izrazima zabrinutosti nad porastom kako broja ovisnika, tako i broja umrlih".

Potpredsjednica Vlade, kaže, obećava posebnu skrb za mlade, za zaštitu obitelji, za invalide, deklarativno se zauzima za pronatalitetnu politiku, ali za provedbu obećanja i eventualnih programa koje bi kao ministrica trebala imati, sredstva se smanjuju.

Analizirajući izdvajanja za Slavoniju, dolazi do zaključka da je ona višak u državi.

U prilog tome navodi da se proračun Ministarstva poljoprivrede, koji se izravno reflektira na tu regiju, smanjuje za 130 milijuna kuna - manje je sredstava za ruralni razvitak, za poticanje poljoprivredne proizvodnje, za govedarstvo itd.

Iako se Slavonce uvjerava da je navodnjavanje za Hrvatsku strateški projekt, svi strateški projekti za Vladu nemaju isti prioritet, pa je rebalans, kaže, tom projektu smanjio sredstva za 47 posto ili 14 milijuna kuna.

Osim toga, još nekoliko generacija Slavonaca neće imati pitku vodu, jer Vlada za četvrtinu smanjuje sredstva kako za regionalni vodovod istočne Slavonije, tako i za izgradnju vodoopskrbnog sustava Slavonske Podravine, kaže zastupnica i poručuje da sve ukazuje na to "da je Slavonija u ovoj državi višak, neki kažu i nepotrebnii teret".

Vlada vodi dobru politiku

Za razliku od oporbenih kolega, HDZ-ovi zastupnici hvale Vladinu politiku i podržavaju predloženi rebalans državnoga proračuna.

Nevenka Majdenić (HDZ) prihvaća Vladino tumačenje da se proračun mijenja kad je došlo do novih saznanja i promjena makroekonomskih pokazatelja koje se nisu mogle predvidjeti za donošenja proračuna, koncem 2004., u prvom redu zbog toga što je realni rast bruto domaćeg proizvoda za 2004. tada još bio procjena i kao takav služio kao

osnova za projekciju ostvarivanja proračunskih prihoda.

Ističe da makroekonomski pokazatelji u Hrvatskoj, nakon stagnacije u prvom tromjesečju, ukazuju na oporavak i ubrzani rast gospodarstva u drugom kvartalu.

Na osnovi porasta industrijske proizvodnje u travnju od 6,3 posto i svibnju od 8,2 posto, trgovine na malo od 5,6 posto i drugih pokazatelja, projekcija je da će BDP rasti po stopi od 3,7 posto, što je nešto sporije nego se planiralo krajem 2004.

Prvim razlogom za izmjenu proračuna zastupnica drži usporavanje gospodarske aktivnosti, kao odraz makroekonomskih i međunarodnih uvjeta, a tu prije svega misli na Njemačku, Italiju i Sloveniju, glavne trgovinske partnere Hrvatske i najveći potencijalni izvor turista.

Drugi je razlog, ističe, promjena u strukturi rashoda - naime, u vrijeme donošenja proračuna teško je bilo predvidjeti točne rashode koji su proizašli iz novih zakona.

Rebalansom se, kaže, plan prihoda smanjuje za 786 milijuna kuna, a iz analize prihoda po vrstama, kako su predloženi u rebalansu, tako i ostvareni u pet mjeseci 2005., jasno se vide efekti mjera Vladine politike.

Tako su, primjerice, navela je, porezne olakšice koje je uvela sadašnja Vlada rezultirale sporijim rastom prihoda od poreza na dohodak.

Te su olakšice, kaže, utjecale na smanjenje porezne osnovice za obračun poreza pogotovo kod zaposlenih s manjim primanjima i onih na područjima posebne državne skrbi. S druge strane puno je više građana podnijelo poreznu prijavu i ostvarilo pravo na povrat poreza.

Prvenstveno zbog ubrzanog povrata poreza na dohodak po konačnim prijavama građana za 2004., prihodi od tog poreza u prvih pet mjeseci zabilježili su pad od 0,6 posto, no unatoč nastavku povratka poreza po toj osnovi očekuje se da će prihodi od poreza na dohodak do konca godine porasti za 3,2 posto u odnosu na 2004.

Isto tako, prihodi od doprinosa, koji se obračunavaju na bruto plaće, u prvom

polovici 2005. porasli su za 6,4 posto i do kraja godine realno je očekivati njihov rast od 6,8 posto, kaže zastupnica i tumači da je to rezultat povećanja bruto plaća i zaposlenosti.

Iz tih pokazatelja lako je zaključiti da sadašnja Vlada vodi dobru politiku, da je ona socijalno angažirana i razvojna, poručuje Majdenić.

Ruža Lelić (HDZ) ne dijeli mišljenje da smanjenje sredstava za Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi zapravo znači da je država prestala biti socijalna država, da je riječ o krizi u socijalnoj skrbi.

U prilog tome navodi da za doplatku za pomoć i njegu, ostaje iznos od 270 milijuna kuna, a u prošloj je izvršenje bilo 267 milijuna, kod osobne invalidnine izvršenje je lani bilo 151 milijun, sada se predviđa milijun kuna više, za ostale socijalne naknade i pomoći izdvaja se 223 milijuna, a u 2004. izvršenje je bilo 216 milijuna itd.

Smatra da su dobro odabrane stavke na kojima se iznosi umanjuju, jer se, kaže, uglavnom radi o uredskom materijalu, sitnom inventaru, auto gumama.

Pa zar netko ima nešto protiv da se na tome štedi, pita se zastupnica.

Kako Vlada kani nadoknaditi gospodarski rast u tri preostala kvartala i doseći tih 3,7 posto?

Upozorava da su neke stavke smanjene, jer nisu ostvareni određeni projekti, pa kao primjer spominje edukaciju na razini primarne zdravstvene zaštite. Kod Hrvatskog zavoda za mentalno zdravlje od prvotnog iznosa od milijun kuna ostalo je sto tisuća, jer još nema standarda ni što se tiče prostora, ni opreme, ni kadrova.

Ističe da se znatno više izdvojilo za reorganizaciju bolničkog sustava - umjesto 369 tisuća kuna u 2004., sada se predviđa 2,4 milijuna kuna.

Rebalans proračuna nikako ne znači da smo prestali biti socijalna država, dapače podaci pokazuju da upravo to jesmo, zaključila je Lelić.

Šport je uvijek zadnji

Lino Červar (HDZ) zatražio je u ime svih sportaša, djelatnika, amatera, profesionalaca, školske djece i studentske mladeži da se pitanje športa riješi sustavno.

Status športa, kaže, u našem se društvu najbolje iščitava iz njegove pozicije, na svim proračunskim ljestvicama i prošle i sadašnje Vlade šport je na dnu, iako se njime bavi 30 posto pučanstva.

Ističe da se 2001. za šport u Hrvatskoj odvajalo 1,82 eura po glavi stanovnika, a u isto vrijeme na Cipru 12,98 eura, te zaključuje kako tu komentar nije potreban.

Navodi da se u 2005. za šport predviđa ukupno 105 milijuna kuna, te kako šport još uvijek dobiva 11 puta manje od kulture, odnosno kako njegov proračun iznosi pola proračuna Hrvatskog narodnog kazališta.

Primjećuje kako su i u (rebalansu) za osam milijuna kuna manja sredstva za šport, a uzelo se, navodi, i od školskih športskih društava, od vrtića i učeničkih domova, od projekta otvorena škola, pa čak nešto i u prevenciji.

Ipak, umirujućim drži što se nisu dirali Hrvatski olimpijski odbor, koji servira 69 nacionalnih saveza i Bjelolasica, te što je više novca dobio Športski savez invalida.

Mišljenjima da Hrvatski sabor u proračunskom procesu nema onakvo mjesto i ulogu kakvu zaslužuje, priključila se **Biserka Perman (SDP)**.

Pomno je analizirala stavke, te zaključila da stavka Sitni inventar i auto gume iznosi više od 26 milijuna kuna, što je gotovo osam milijuna više nego lani.

Ako samo pola toga iznosa otpada na auto gume, ispada da će građani ove godine kupiti između pet i 8,5 tisuća guma i da bi njihova proizvodnja mogla biti isplativa djelatnost koja bi mogla smanjiti i broj nezaposlenih, kaže zastupnica.

Stavka Uredska oprema i namještaj smanjena je za 11 milijuna kuna u odnosu na prvotni plan, ali to je još uvijek 30 milijuna kuna više nego u prošloj godini.

Zbroje li se stavke koje se odnose na administraciju i upravljanje, ispada da su više od 750 milijuna kuna veće nego u 2004., iako za 30-ak milijuna manje od prvobitnog plana za ovu godinu, navodi Perman.

Tvrdi da je proračun netransparentan i ilustrira to na primjeru Ministarstva gospodarstva gdje su, kaže, lani subvencije za brodogradilišta iznosile oko 428 milijuna kuna i bile istaknute po pojedinačnim korisnicima. Ove je godine bilo predviđeno 405 milijuna, iznos je rebalansom smanjen za 20 milijuna i navedena je samo zbirna stavka iz koje se ne može iščitati koliko je kome namijenjeno.

Mišljenja je da se, bez valjanih razloga, mnoge stavke reduciraju, a kao primjer spominje smanjivanje iznosa za praćenje kakvoće mora sa 225.000 na 175.000 kuna.

I SDP-ova zastupnica primjećuje da je iznos za šport sa prvobitnih 71 milijun smanjen na približno 62 milijuna, da su najviše smanjene aktivnosti za poticanje športa na sveučilištima i veleučilištima, prevencija nasilja športom u školama, obuku neplivača itd. dok je stavka reprezentacije povećana za sto posto, te pita "zašto"?

Čemu ovakve restrikcije, pogotovo ako se zna da su sredstva za šport u Hrvatskoj i inače nedostatna i najniža u usporedbi sa zemljama Europe, a ove godine cijelo to izdvajanje iznosi 0,6 promila ukupne mase proračuna, poručuje Perman.

Jačati konkurentnost gospodarstva

Nabrajajući bitne razloge zbog kojih ne može podržati rebalans, **Željko Pavlic (MDS)** naglašava da proračun nije razvojni tj. neće utjecati na olakšavanje funkcioniranja hrvatskog gospodarstva, ali ni na jačanje njegove konkurentnosti.

Podsjeća da je Nacionalno vijeće za konkurentnost u godišnjem izvješću upozorilo na pad relativne pozicije konkurentnosti Hrvatske u odnosu na 2003., da je objedinjeni indeks konkurentnosti

rasta u 2003. zauzima 53. mjesto, da bi u 2004. pao na 61. mjesto. Raste neproduktivnost, sa 59. pali smo na 80. mjesto, kreditni nam je rejting pao sa 49. na 51. mjesto, tek su neki od podataka na koje je upozorio.

Sve to ostalo je bez odjeka, pa se proračunska stavka Program poboljšanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, smanjuje, umjesto da se poveća, kaže Pavlic i precizira da je za stavku bilo predviđeno premalih 2,5 milijuna kuna, da je u rebalansu tražio više, ali da je iznos smanjen na 700.000 kuna.

Potaknut velikim štetama od neevremana, amandmansi traži da se iznos za naknadu šteta od elementarnih nepogoda povisi sa šest na 50 milijuna kuna, te izražava nezadovoljstvo što je Državnom hidrometeorološkom zavodu prepolovljen iznos za obranu od tuče.

Traži i da se vrati prvotno predviđeni iznos od milijun kuna za izgradnju osnovne škole u Kotoribi smanjen na samo sto tisuća kuna kako započeti radovi ne bi stali i kako ne bi došlo do štete na otvorenom gradilištu.

Alenka Košiča Čičin-Šain (HNS) tvrdi da je prijedlog rebalansa dosta manjkav, da nedostaje prikaz izvršenja proračuna za prvo polugodište 2005.

Upitnom drži realnost ostvarenja stope rasta od 3,7 posto koja je reducirana sa, za ovu godinu, prvotno planiranih 4,4 posto BDP-a.

Nakon ostvarenja BDP-a u prvom kvartalu od samo 1,8 posto, kako Vlada kani nadoknaditi gospodarski rast u tri preostala kvartala i doseći tih 3,7 posto, pita zastupnica koju zanima zašto nema ulaganja u graditeljstvo i gospodarske investicije, a rastu, primjerice, pozicije za plaće državnih službenika?

Navodi da se rebalansom planira smanjivanje sredstava za kapitalne projekte, da je, primjerice, za nabavku nefinancijske imovine umanjeno za 295 milijuna kuna.

Kaže i kako se uspoređuju svi projekti koji su u tijeku, a dijelom se financiraju iz kreditnih sredstava razvojnih banaka, te je upitno poštovanje rokova, realizacija ugovora koji su ratificirani upravo u Hrvatskom saboru.

Kao primjer spominje da je zajam kojim se financira osnovna infrastruktura na područjima od posebne državne skrbi ostvaren u svega 30 posto, a taj program treba dovršiti do kraja 2006. Ista je situacija, dodaje, i s kreditnim sredstvima iz zajma CEBA za izgradnju domova, škola i otočke infrastrukture i još nekim zajmovima.

Upozorava da se rebalansom smanjuje sredstva za rekonstrukciju i Hrvatskih željeznica, da nema niti riječi o razvoju zračnih luka u Zagrebu i Dubrovniku, iako Beograd postepeno preuzima poziciju regionalnog centra zračnog prometa, da su sve manja sredstva Hrvatskih voda, iako su nam "puna usta zaštite od poplava", da se na stavci seoskog turizma sredstva smanjuju s devet milijuna kuna na nulu, unatoč tome što o turizmu govorimo kao o strateškoj grani.

Svakako neću podržati ovaj rebalans, jer ne ukazuje na mogućnost gotovo nikakvog gospodarskog rasta ove zemlje, a bez toga rasta sva socijalna obećanja samo su dio političke demagogije, poručila je HNS-ova zastupnica.

Što se to čini obrazovanju?

Jozo Radoš (HNS) smatra da se za rebalans može reći sve što vrijedi i za politiku Vlade, a to, kaže, generalno znači da se planiraju prihodi veći od realnih, pa se, kad se ne ostvare, mora ići dolje, ali se u skladu s nerealnim prihodima troše novci koji nisu zarađeni, a onda se poslije u rebalansu, umjesto da se krešu troškovi, kreše ono što može biti uvjet nekakvog budućeg razvoja.

Podsjetivši da su zastupnici od Ministarstva financija prvo dobili objašnjenje da se u rebalans ide zbog sporije ekonomske aktivnosti u prvom kvartalu, a potom dokument u kojem piše da najnoviji makroekonomski pokazatelji ukazuju na oporavak gospodarstva, pita zašto se onda uopće ide u rebalans, ako stvari idu nabolje?

Ponudio je i odgovor - smatra da se tu ne radi ni o kakvim kvartalima, nego jednostavno o tome da nema prave politike, nema nikakvog dugoročnog pozitivnog trenda, pa se Ministarstvo odno-

sno Vlada lovi za indikatore pojedinih kvartala.

Upozorava da se Ministarstvu obrane proračun smanjuje za 84 milijuna kuna i to za opremanje i modernizaciju te da nema nikakvog plana modernizacije Oružanih snaga.

Apsolutno nerazumljivim drži smanjenje stavki za Ministarstvo poljoprivrede, posebno u svjetlu približavanja EU i potrebe da se pripremimo za konkurenciju.

Posebno ga zabrinjava što se vrlo malih 30 milijuna kuna namijenjenih za trajne nasade, smanjuje za punih 16 milijuna kuna, što se iznos za navodnjavanje sa 30 smanjuje za 14 milijuna kuna, što nema projekata okrupnjavanja posjeda.

No, više od Ministarstva obrane zabrinjava ga, kaže, to što se učinilo spram Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa kojem su ukupna sredstva povećana za 243 milijuna kuna, ali je sve otišlo za plaće, za troškove, za osobnu potrošnju.

Tako je, navodi, Zavod za školstvo izgubio sredstva, iako se govori da treba postaviti stručnu autonomiju obrazovanja, režu se sredstva Centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja, a upravo bi on trebao odigrati ključnu ulogu u sustavu državnih matura, neće se ništa učiniti u izradi jedinstvenih programa strukovnih škola itd.

Segment obrazovanja, po mom je mišljenju, još važniji od segmenta poljoprivrede i obrane i to su razlozi zbog kojih rebalans ne može dobiti moj glas, rekao je Radoš.

Socijala je pastorče već 30-ak godina

Govoreći o ulaganjima u objekte iz ovlasti socijalne skrbi, **Davorko Vidović (SDP)** kaže kako je kao običan građanin, ne samo kao sisački gradonačelnik, s nevjericom prihvatio podatak da se uskratno četiri milijuna kuna obustavlja izgradnja centra za socijalnu skrb u Sisku.

Centar, kaže, skoro treba biti gotov, kako je sav od stakla, bez čuvanja će

biti razbijen, a i inače su moguće velike štete ako se objekt ne završi.

Zabrinjavajućim u proračunu drži nepostojanje koncepcije razvoja socijalne skrbi.

Mi smo, izjavio je, u prošlom mandatu pokušavali u taj sustav, koji je sustavno bio zapostavljan deset godina, uvesti nešto reda i ispraviti deficite u prostoru i opremi.

Navodi kako se obilazeći Hrvatsku uvjerio da ima centara za socijalni rad u kojima štakori pretrčavaju, jer se deset godina, posebno u vrijeme rata, nije ništa ulagalo.

U četiri godine mog ministarskog mandata uspjeli smo investirati 400 milijuna kuna u tom sektoru, nažalost, ovi podaci govore da se ozbiljno zastalo čak i s onim investicijama koje su započete prije dvije-tri godine, a koje su mogle biti završene, istaknuo je Vidović poručujući da, ako već treba štedjeti, onda to sigurno ne treba u sustavu socijalne skrbi.

Predloženi rebalans, zaključio je, pokazuje da je socijalna skrb opet postala pastorče i u drugom planu u odnosu na neke druge troškove i izdatke, a posljedica će biti prilog entropiji cijelog sustava, a htjelo se upravo obratno.

Socijalna je skrb pastorče već 30-ak godina, to je prestala biti od 2004., kaže državna tajnica Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi **Dorica Nikolić**.

Vidoviću, inače bivšem ministru socijalne skrbi, odgovara kako dobro zna da u tom sustavu nedostaje ljudi, da se o reformi socijalne skrbi govori već više godina i da je imao priliku završiti to i sklopiti ugovor sa Svjetskom bankom, ali nije to učinio.

Vlada nema viziju, nema ni program.

Naglašava da ni jedna investicija, pa ni Centar u Sisku, neće biti nezavršena. Možda će se neke usporiti, ali ne zato što se htjelo rebalansom, nego zato što na terenu ishođenje raznih dozvola ne ide kako se predvidjelo.

Glede investiranja u ljudske resurse, izvijestila je da je u socijalnoj skrbi od 2004. uposleno više od sto novih ljudi, te da nije uvijek lako naći određeni tip stručnjaka, budući da svatko neće otići u određeno mjesto.

Osim toga, dodala je, u upravi za socijalnu skrb ustrojen je poseban odjel za inspekcijски nadzor, a u prvoj polovici 2005. bile su 23 inspekcije, što je više nego u prethodnim godinama cijele godine.

Plašljivi proračun

Ovaj proračun ne daje ništa novo, nego potvrđuje da se politika ove Vlade nastavlja na politiku iz 1993., ocijenio je **Josip Leko (SDP)**, referirajući se na navod iz godišnjeg izvješća Hrvatske narodne banke za 2004. da se 12 godina državni deficit financira iz prodaje imovine ili zaduženja u inozemstvu.

Držeći legitimnim raspravljati o tome tko bolje vodi državu, uvjerava da se hrvatski problem neće riješiti dok se tvrdi da je rast BDP-a u prva tri mjeseca bio 1, 8 posto.

To je činjenica i s njom se slažemo i ta činjenica limitira razvoj Hrvatske, zatvara perspektivu 300 tisuća ljudi koji ne rade, kaže zastupnik i pita se što u takvom rastu onda mogu očekivati građani koji završavaju srednju školu?

Kaže da ne vjeruje u dobru perspektivu, niti u konkurentnost hrvatskog gospodarstva kad u proračunu pročita da se dividende, dobit u javnim poduzećima pretače u potrošnju, te poručuje kako bi se "zaista morali okrenuti kako pokrenuti Hrvatsku unaprijed, kako joj otvoriti perspektivu, a ne kako ju zaustaviti".

Zamjera da u fiskalnoj politici nema promjena, da se i dalje raspravlja koliki će biti deficit i kako će se podmiriti, ne i kako će se pokrenuti investicije i otvoriti nova radna mjesta, potaknuti rast i razvoj.

Vlada nema viziju, nema ni program, i to više nije sporno među nama, kaže Leko te dodaje kako je Vladina ekonomska politika potpuno limitirana i oslonjena na odnose sa MMF-om i služi da zadovolji njegove kriterije.

Napominje da se u rebalansu ne mogu vidjeti pokazatelji o dospelim, a nenaplaćenim državnim obvezama, no da mu se javljaju direktori i poslovni ljudi koji tvrde da se poslovne obveze ne plaćaju, da čak i stručnjaci iznose podatke da je takvih obveza preko nekoliko milijardi kuna.

Upozorava na ubrzani rast domaćeg i inozemnog duga, te kaže da po podacima koje je sam mogao izračunati domaći i ino dug u mandatu ove Vlade iznosi gotovo 58 milijardi, što je ogromno povećanje kad se zna u što se Vlada zaklinjala.

Za proračun kaže da je netransparentan, pa i plašljiv, da ga se može kvalificirati "neka drži vodu dok majstori odu", te da ne može dići ruku za njega.

Kultura donosi novac

Antun Vujić (SDP) na svim stavkama, gdje god se radi o konkretnoj programskoj djelatnosti kulture, zamjećuje barem neko smanjenje, pa spominje muzejsko-galerijsku djelatnost i minus od 455.000 kuna, kazališno-glazbeno-scensku djelatnost i minus 700.000 kuna, kinematografsku i minus 500.000 kuna itd.

Nalazi, međutim, i jednu stavku s povećanjem, a zove se Plaće za redovan rad, ostali rashodi za zaposlene - povećanje u odnosu na izvršenje 2004. je pet milijuna kuna.

Vujić, inače bivši ministar kulture, kaže kako su i tada mnogi željeli povećati broj zaposlenih, pa i u Ministarstvu, ali se uvijek čekalo da netko ode u mirovinu. U međuvremenu se, dodaje, u Ministarstvu kulture zaposlilo preko stotinu ljudi, a po njegovu iskustvu trebalo ih je biti možda 20 manje od onoga što je bilo, naravno pod uvjetom da oni koju tamo jesu, rade bolje, efikasnije i više.

Ipak, najgorim označava činjenicu da je u području zaštitnih radova na nepokretnim spomenicima kulture sada 105 milijuna kuna manje, nego je bilo 2000. godine - od 155 milijuna kuna došlo se samo na 50 milijuna.

Na potencijalne argumente da bi se to trebalo nadoknaditi preko spomenič-

ke rente, odgovara da se na taj način od nedostajućih stotinu, ubralo tek 34 milijuna kuna.

'Skidanjem' tako velikog iznosa Ministarstvu kulture ispada kao da smo prepolovili njegov smisao, naglašava zastupnik.

Pogrešnim drži teze po kojima će se za kulturu moći više izdvajati kad budemo imali bolje gospodarske efekte, te poručuje kako je kultura ono što donosi sredstva, što stvara dinamiku odnosa između ljudi, što nas liječi od depresija kakve, kaže, imamo kad dođemo iz bilo kojega grada u zapadnoj, ali i istočnoj europskoj zemlji pa vidimo kako izgleda kulturna baština i gradovi. To može biti i istočnoeuropska zemlja tipa Bugarske i Rumunjske, i tu zaostajemo u ovim stvarima, kaže zastupnik.

Izgleda da se nikako neće shvatiti da se ne može proračun izvlačiti na bazi klaštrenja ovoga tankoga budžeta gdje je stotinu milijuna kuna za zaštitu kulturne baštine ogroman novac, a za sam proračun takoreći nezamjetljiv, zaključio je Vujić.

Zakinuta Slavonija

Iščitavajući prijedlog rebalansa gotovo da bi se moglo reći da je postala navika Vlade da pravi šestomjesečne proračune, ustvrdio je **Mato Gavran (SDP)** podsjetivši da je prvi proračun aktualne Vlade donijet u ožujku 2004., rebalansiran u lipnju, da bi koncem iste godine Vlada i taj rebalansirani proračun dodatno popravila. Proračun za 2005., rebalansira se sada, a sudeći po najavama do konca godine slijedi još jedan rebalans, kaže zastupnik.

Priključio se kolegama koji su se pohvalili da su bili u pravu kad su kod donošenja proračuna tvrdili da je nerealno, neodrživo i s kratkim rokom trajanja, ali i dodao kako oporbu ta istina ne veseli, da su kao i kod donošenja proračuna zabrinuti zbog spoznaje da je izostao razvoj nauštrb potrošnje, da je smanjena stopa rasta, da je nizak BDP, da je izostao ozbiljniji pristup zapošljavanju, reformama itd.

Posebno je nezadovoljan što je izostao ravnomjeran razvoj svih dijelova države i što su izostali projekti koji su Slavoniji, naročito Brodsko-posavskoj županiji, značili kakav-takav priključak ostalom dijelu Hrvatske.

Neshvatljivo mu je stoga da se Ministarstvu poljoprivrede rashodi smanjuje za 130 milijuna kuna - 80 milijuna u poljoprivredi i šumarstvu, a ostatak u vodoprivredi.

Nezadovoljan je 'rezanjem' sredstava za projekt izgradnje regionalnog vodovoda u istočnoj Slavoniji za koji je, objašnjava, ove godine trebalo osigurati 70 milijuna kuna da bi se projekt ozbiljnije pokrenuo, no Vlada je rekla da je 12 milijuna sasvim dostatno, a za nepunih šest mjeseci taj iznos smanjuje na devet milijuna kuna.

Imajući u vidu ukupnu investiciju, dijete koje bi se danas rodilo, dobilo bi vodu iz tog vodovoda za 75 godina, naravno ako doživi starost, izračunao je zastupnik.

Ljubica Brdarić (SDP) kaže kako je jako uživala u premijerovu izlaganju.

Čovjek ima izgled, držanje, elokventan je, ali moj užitak ne vuče korijene iz toga što bih bila zadovoljna prijedlogom rebalansa ili politikom HDZ-a, nego više iz činjenice što jako volim bajke, pojasnila je zastupnica dometnuvši da ima i dilemu - ne zna da li premijer zaista misli to što govori ili nam svjesno prodaje ničim utemeljeni optimizam. Pogubno bi, dodala je, bilo i jedno i drugo.

I zastupnica Brdarić dijeli nezadovoljstvo odnosom proračuna spram Slavonije, naglašava da nema sustavnog navodnjavanja, regionalnog vodovoda, vodoopskrbe, smanjen je iznos za poticanje sadnje trajnih nasada itd.

Ne videći od toga koristi, odustala je od spominjanja konkretnih stavki i iznosa, jer jedni, dodaje, kažu da ni jedno pravo nije ukinuto, da se ništa strašno nije dogodilo.

To je točno, niti jedno pravo nije ukinuto, ali što imate od prava koje ne možete konzimirati, bojim se ništa, konstatira zastupnica.

Svjesna je da je nemoguće napraviti proračun ili rebalans koji će zadovoljiti

sve, ali dodaje kako bi morao biti realan, te kako bi konačno trebali početi živjeti u skladu sa svojim mogućnostima gledajući da se to ne slomi preko leđa najslabijih.

Talijani će nam uskoro postati vlasnici cijele drvne industrije.

Imamo nešto što se zove ljetni rebalans, kako mi se čini moglo bi nam se dogoditi da dobijemo jesenski ili zimski, a ukoliko se gospodarska situacija ne popravi kakva smo zemlja mogli bismo uvesti modu svakosezonskih rebalansa, upozorila je zastupnica, poručujući da to nije dobro, da se trebamo probuditi, shvatiti da imamo probleme, priznati ih i pokušati riješiti na najbolji mogući način. Sve dok budemo gurali glavu u pijesak kao nojevi, do promjena neće doći, naglasila je Brdarić.

Zanemareno šumarstvo

I Željko Ledinski (HSS) nezadovoljan je što se proračun rebalansira nakon samo šest mjeseci, jer u tome vidi potvrdu sumnji da su se kod pripreme proračuna neke stvari stavile napamet i da se nije dobro planiralo.

Drži da je nakon šest mjeseci vidljivo da nisu opravdana uvjerenja da je proračun razvojan i socijalan, jer su te pozicije značajno smanjene. Ne spori da treba štedjeti na pozicijama koje su, možda, bile raskošno planirane, a vidljivo je da se neće ostvariti, no protiv je da se to čini na pozicijama koje mogu potaknuti razvoj.

Ne slaže se ni da se dobit iz javnih poduzeća prebacuje u potrošnju, pitajući se što će se time dobiti, hoće li ih se time dovesti u poziciju da ne mogu normalno raditi?

Pobrajavajući stavke koje su značajno smanjene, ističe Ministarstvo gospodarstva koje je 'kraće' za 56 milijuna kuna, te Ministarstvo poljoprivrede 'kraće' za 130 milijuna. Kao šumar, kritizira što se za unapređenje šumarstva i lovstva izdvaja samo tri milijuna kuna, od 2,8

milijardi (koliko iznosi 'poljoprivredni proračun'), tim više što šumarstvo i drvna industrija čine 2,4 posto BDP-a. Logično bi, kaže, bilo da se u unapređenje te grane ulažu isto tako značajna sredstva.

Pozornost skreće i na drvenu industriju, izvozno najjaču granu.

Za nju je, naglašava, prvo najavljeno da će dobiti nekih 260 milijuna poticajnih sredstava, no to je spalo na 20-30, a sad na kraju na tri milijuna kuna, što je posve nedostavno za granu koja zapošljava domaću radnu snagu i koristi domaću sirovinu.

Upozorava da će Talijani uskoro postati vlasnici cijele te industrije, da je talijanskim kupcima prodana Drvna industrija Trokut iz Novske, švicarska grupa kupila je Ivericu iz Bjelovara itd.

Volio bih da se o toj grani, koja je nekada imala oko četiri puta više zaposlenih nego danas, povede briga, jer bez male podrške ta će grana ostati na nekoliko domaćih proizvođača, sve ostalo postat će strano, poručio je HSS-ov zastupnik.

Nezadovoljan je smanjenjem sredstava za ruralni razvitak, investicijske potpore u poljoprivredi, za organizaciju i sudjelovanje na stručnim skupovima. Kako će ti ljudi, pita, ako ne odu van pogledati što se događa, znati prenijeti svjetske trendove?

Miljenko Dorić (HNS) navodi kako proračun ima dva cilja - da se isprave uočene nepravilnosti u funkcioniranju države i društva, te da se putem njega iskoriste komparativne prednosti države i društva u poticanju razvoja.

Očekivao je, kaže, da će zastupnici u tom smjeru od premijera i ministra financija dobiti obrazloženje što se točno korigira i što želimo iskoristiti kao komparativnu prednost, no ni jedan ni drugi nisu se dotaknuli tih mjera i to nije dobro.

Prenio je razmišljanja građana da nije dobar znak kad bruto društveni proizvod pada već tri godine za redom, kad u dvije godine konkurentnost padne sa 53. na 79. mjesto, a nezaposlenost ne pada, kad raste vanjski dug.

Građani su ga, prenosi, upozorili da imaju osjećaj da u biti žive čak lošije.

Nisu, dodaje, to mogli brojčano dokazati, ali ako se pogledaju tablice koje su zastupnici dobili uz materijale, jasno je da je kupovna moć stanovnika Hrvatske u zadnjih devet mjeseci pala za 2,4 posto što, također, nije dobar znak.

Kao znanstvenik, Dorić ističe da znanstvena produktivnost u odnosu na naše zapadne i sjeverne susjede znatno zaostaje, a pronašao je i podatak da je Hrvatska u usporedbi sa zemljama u tranziciji po primjeni informatičkih tehnologija pala čak na 9. mjesto, a Vlada je prije 18 mjeseci govorila o *e*-Hrvatskoj.

Ovo svakako nije *e*-Hrvatska, naglašava zastupnik.

Kad je riječ o korištenju naših prirodnih potencijala, poglavito u turizmu, mišljenja je da ne koristimo ni njihove minimalne vrijednosti, ni kulturnu, ni prirodnu baštinu.

Kroz proračun moramo vidjeti način na koji trebamo te komparativne prednosti puno efikasnije i bolje iskoristiti, koordinirati s lokalnom i regionalnom samoupravom. Nema drugoga, nego te tri razine vlasti moraju to početi koristiti, ako to ne činimo to nije dobro, poručio je Dorić.

Cijeđenje suhe drenovine

Po dosadašnjoj raspravi, čini mi se da se glavna bitka oko proračuna vodi na način "tko će više vode iscijediti iz suhe drenovine", kaže **Franjo Piplović (DC)**.

Vlada bi, smatra, trebala dati odgovor na tri pitanja - zašto su izostali očekivani prihodi, je li doista trebalo umanjiti stavke koje se umanjuju ili odabrati neke druge, te najbitnije - kako će rebalans utjecati na donošenje proračuna za 2006.

Mišljenja je da je ciljani manjak opće države od 4,2 posto puno realniji od ranijeg.

Navodi pritom da se već kod usvajanja državnoga proračuna za 2005. dalo naslutiti da ciljani deficit od 3,7 posto BDP-a neće biti moguće ostvariti, jer su se planirani proračunski prihodi temeljili na preambicioznoj stopi gospodarskog rasta, a s druge strane u 2004. bilo je

rashoda koji su bili puno veći od prvotno planiranih, pa su naslijeđeni troškovi znatno utjecali na planiranje proračuna.

Konstatirajući da se predloženim rebalansom planira zadržati rashode na istoj razini od oko 92 milijarde kuna, s tim da će na troškovnim stranama doći do preraspodjele oko milijardu kuna u korist plaća i mirovina, a nauštrb materijalnih troškova i subvencija, upitao se kakve su posljedice?

Posljedice će, odgovara, biti veći manjak koji će se pokriti dodatnim prihodima od dividendi javnih poduzeća i novim zaduženjem.

Razloge za zabrinutost vidi u tome što Vlada očekuje veće prihode od privatizacije u iznosu od oko 4,5 milijarde kuna, a trenutno nema naznaka da će se i ostvariti.

Držim da je predloženi rebalans realan, a je li trebalo rezati baš tamo gdje je predloženo, to će se tek vidjeti, no jedno je sigurno - ovaj će rebalans znatno utjecati na donošenje državnoga proračuna za 2006., jer su njime utvrđene obveze države koje će značajno smanjiti manevarski prostor financijskoj politici u sljedećoj godini, naglašava zastupnik.

Izražava bojazan da će se smanjenje nekih stavki shvatiti kao podrška anomalijama i nepravilnostima, te spominje smanjenje sredstava za skrb o djeci i mladeži s poremećajima u ponašanju, skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, za tjelesno i mentalno oštećenu djecu itd.

Resornog ministra poziva da ne dira u kategoriju osoba o kojima država treba skrbiti i da se nađe načina da ih se ne zakine za planirana sredstva.

Između mosta na Pelješcu, koji je dio razvojnog projekta koji se zove hrvatska autocesta, i ove kategorije mladih, sada bih izabrao djecu i mlade, kaže Piplović i traži da se "uštine" malo sredstava od mosta, ali da se ne dira u spomenu-te stavke.

Najavio je da će dići ruku za predloženi rebalans proračuna.

Predložene izmjene i dopune proračuna za 2005. Vladin je potez koji ne govori o njenoj sposobnosti da, kako je gromoglasno obećavala u predizborno

vrijeme, pokrene Hrvatsku u pozitivnom ili razvojnom smjeru, ocijenila je **Ivana Posavec-Krivec (SDP)**.

Vlada je rebalansom, kaže, dokazala da nije sposobna ubrati, odnosno naplatiti ono što joj pripada - poreze, trošarine i ostala sredstva koja pune prihodovnu stranu proračuna, a rebalans, umjesto da ulaže u gospodarstvo, krpa rupe i pokriva potrebe plaća, mirovina i porodiljnih naknada. Proračunski je deficit, dodaje, u potpunosti okrenut potrošnji, a ne razvoju i to nije smjer u kojem bi trebalo pokrenuti Hrvatsku.

Ne prolazeći stavku po stavku, zastupnica je, ipak, upitala što je sa započetim ili najavljenim reformama - od znatnosti, zdravstva do državne uprave?

Utvdila je i kako je, pri preuzimanju vlasti, na velika vrata najavljeno smanjenje državne uprave, a dogodilo se, kaže, smanjenje broja ministarstava i istovremeno povećanje broja državnih dužnosnika u njima.

Ističe da zdravstvo, koje vapi za suštinskim reformama, rebalansom ostaje bez značajnih sredstava, da će se pred korisnicima zdravstvenih usluga uskoro naći nova opterećenja koja će primarnu zdravstvenu zaštitu mnogima učiniti nedostupnom.

Jasno je da nema vizije za zdravstvo, da nema najavljene reforme, kaže zastupnica i primjećuje kako se rebalansom značajna sredstva usmjeravaju za roditeljske naknade.

No, što znači povećanje sredstava za te naknade i istovremeno smanjenje sredstava na kontu predškolskih ustanova, zapitala se.

Aktualnoj je Vladi predbacila da nije nastavila politiku bivše Vlade koja je, tvrdi, iako je imala bitno manji proračun, osigurala deset milijuna kuna za programe i projekte hrvatske nacionalne manjine u susjednim i drugim zemljama.

Najavila je da neće dati svoj glas za predloženi rebalans, te objasnila da će tako postupiti, jer on nije razvojan, a ni socijalan, ne ostvaruje pozitivne ciljeve razvoja.

Figurativno rečeno, rebalans pada pred svim reformskim izazovima, ne nudi viziju razvoja već krpa rupe, doki-

da ionako loše socijalne uvjete, ne nalazi rješenja za smanjenje nezaposlenosti, kaže SDP-ova zastupnica.

Na koncu poručuje kako je najviše brine smjer kojim Vlada već godinu i pol užurbano vodi Hrvatsku. To, kaže, nije smjer koji svekoliko pokreće Hrvatsku u pozitivnim procesima, to je smjer koji izaziva osjećaj apatije i besperspektivnosti kod najvitalnijeg sloja društva, kod mladih.

Ispravljajući netočan navod, **Marija Bajt (HDZ)** je odgovorila da je aktualna Vlada sposobna i ima programe razvoja, navodeći da je Ministarstvu znanosti za razliku od 2003. za razvojne programe osigurala 1,14 milijardi kuna više.

Osim toga, dodala je, 2001. potpisan je aneks ugovora kojim je Ministarstvo oštećeno za 230 milijuna kuna te iznose vraća sadašnja Vlada.

Rasprava o predloženom rebalansu proračuna za 2005. time je završena.

Očitovanje o amandmanima

Na podnijete amandmane očitovao se ministar financija Ivan Šuker i na početku prihvatio amandman **Odbora za financije i državni proračun**, dok je sve zastupničke i amandmane klubova kojima se izjašnjavao odbio, uglavnom uz obrazloženje da Vlada smatra da će rebalansom predviđena sredstva biti dostatna za ono što su amandmanima zastupnici pokušali povećati.

Bez izjašnjavanja o stavkama koje nije mijenjala Vlada

O prvom amandmanu zastupnika **Pavlica** nije se glasovalo, a na upadicu da zastupnici nemaju taj amandman predsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks objasnio je da se neispravni amandmani nisu ni umnažali, te da nema tablice amandmana. Drugi amandman zastupnika Pavlica ministar je odbio, uz objašnjenje da su u tijeku pregovori o sufinanciranju izgradnje škole u Kotoribi sa županijom i općinom koji još uvijek nisu pristali na predloženi način sufinanciranja. Glasovanjem su taj amandman odbili i zastupnici.

Jer nisu u skladu sa Zakonom i Poslovníkom o prvom i trećem amandmanu zastupnika **Pančića** nije se glasovalo, a druga dva njegova amandmana odbijena su glasovanjem, nakon što ih je ministar Šuker odbio uz obrazloženje da Vlada smatra da su predložena sredstva dovoljna.

Nije se glasovalo ni o prvom amandmanu zastupnice **Zgrebec**, a na njeno traženje objašnjenja predsjednik Sabora podsjetio je na odredbe Zakona o proračunu da amandmani kojima se predlaže povećanje proračunskih rashoda i izdataka mogu biti prihvaćeni pod uvjetom da se istodobno predloži smanjenje drugih, a to ne smije biti na teret proračunske zalihe ili dodatnog zaduženja. Podsjetio je i na članak 175. i članak 163. stavak 2. Poslovníka da se na odredbe proračuna primjenjuju odredbe koje se odnose na postupak donošenja zakona, te da se amandmani na izmjene i dopune zakona, pa prema tome i rebalans, mogu podnositi samo na članke, odnosno stavke koji su i obuhvaćeni predloženim izmjenama i dopunama.

Ostala dva amandmana iste zastupnice ministar je odbio, a to su glasovanjem učinili i zastupnici. Na primjedbu zastupnice da za Opću bolnicu Čakovec treba osigurati dio interkalarnih kamata dok kredit ne dođe u otplatu, a po ugovoru je to 2,75 milijuna kuna, ministar je kazao da će se, ako bude trebalo, to riješiti iz tekuće pričuve.

Kako nije bio u skladu s propisima nije se glasovalo o amandmanu zastupnika **Stazića**, a ministar je u ime predlagatelja odbio amandman zastupnice **Antičević-Marinović**, s obrazloženjem da su do sada dogovorene obveze manje od milijun kuna. Antičević Marinović je pak naglasila da se predloženim onemogućava daljnji rad Sveučilišta u Zadru, a zanimala se i kada je to Vlada odlučila o amandmanima i zamolila da joj se dostavi taj zapisnik. Glasovanjem amandman nije dobio potreban broj glasova.

Kako nije u skladu sa zakonskim i poslovníčkim odredbama nije se izjašnjavalo ni glasovalo o amandmanu zastupnice **Čuhnil**, a ministar je, uz obrazloženje da se smatra da će predlo-

žena sredstva biti dovoljna, odbio amandman zastupnika Vuljanića, što su glasovanjem potvrdili i zastupnici.

O prva dva amandmana zastupnika dr. Hermana nije se glasovalo, a druga dva su, nakon ministrovog odbijanja glasovanjem odbili i zastupnici.

Rashodi proračuna su jedna stavka

U ime Kluba zastupnika SDP-a riječ je potom dobio **Slavko Linić** koji je, navodeći da se ne raspravlja o amandmanima kojima su dirane stavke koje Vlada nije dirala, istaknuo da je cijeli proračun jedna stavka, jedan članak. Dočim se dira taj članak otvara se rasprava o svim stavkama, kazao je zatraživši tumačenje. Predsjednik Hrvatskog sabora ponovno je podsjetio na odredbe članka 175. Poslovnika, citirao članak 163. stavak 3. i istaknuo da je sve amandmane kontrolirala i stručna služba. Zastupnik Linić odgovorio je da cijeli proračun ima samo tri članka - 1. uvodni dio, 2. prihodi i 3. rashodi. Članak 3. su svi rashodi i primjedbe su na njega, neovisno da li ih je Vlada dirala ili nije, kazao je, na što je predsjednik Šeks odgovorio da na drugačiji način od onog kojeg je iznio ne može interpretirati i tumačiti Poslovnik.

Nakon što je ministar Šuker, uz obrazloženje da Vlada smatra da su predložena sredstva dovoljna, odbio sedam amandmana **Kluba zastupnika HSS-a**, a odbili i zastupnici glasovanje, riječ je u ime predlagatelja amandmana dobio **Željko Pecek** koji je upitao da li je Vlada raspravljala o amandmanima kluba, a zamolio je zapisnik Vlade o tome da li se raspravljalo o podnijetim amandmanima. Ministar financija odgovorio je da je Vlada to učinila, da su amandmani dolazili kontinuirano, i u nastavku u ime Vlade odbio, a glasovanjem su to učinili i zastupnici, i ostalih 16 amandmana **Kluba zastupnika HSS-a**.

Ministar Šuker odbio je i amandman **Kluba zastupnika SDP-a**, na što je zastupnik **Linić** objasnio da je Vlada u obrazloženju navela pogrešnu gospodarsku situaciju, niske stope rasta, posebno

zbog nedovoljnih investicija, te da zbog toga SDP predlaže da se dividenda ostavi trgovačkim društvima za ulaganja. Taj amandman odbijen je i glasovanjem.

Nakon što ministar financija u ime Vlade nije prihvatio prvi, **Zvonimir Mršić** odustao je od svih svojih 13 amandmana. Mislim da smo podnijeli amandmane na članak 3., ali očito će tu nadležni saborski odbor trebati donijeti tumačenje, kazao je.

S obrazloženjem da Vlada smatra da su predložena sredstva dovoljna, ministar Šuker odbio je šest amandmana **Kluba zastupnika HSS-a**, a to su glasovanjem učinili i zastupnici. Kako peti i osmi amandman Kluba nisu bila u skladu s propisima o njima se nije ni glasovalo.

Ministar je odbio, a glasovanjem su to učinili i zastupnici, i amandman zastupnika **Gavrana**. Ovdje je potvrda sve apsurdnosti ovakvog stila i načina rada, ovdje je očito zadovoljavanje forme, a ne sadržaja, kazao je u dodatnom obrazloženju zastupnik Gavran, navodeći da je prije nepun sat vremena podnio amandman, a Vlada se već očitovala.

Ministar, a potom i zastupnici glasovanjem, odbili su i amandmane zastupnika **Kurtova**, te zastupnika **Glavaša**, **Drmića** i **Šišljagića**, a nakon glasovanja o tim zastupničkim amandmanima bez rasprave i većinom glasova prihvaćen je amandman Vlade.

Riječ je potom u ime Kluba nezavisnih zastupnika dobio **Branimir Glavaš** koji je zatražio objašnjenje zašto zastupnici na klupe nisu dobili amandmane da o njima mogu raspravljati, a ne da im se čitaju amandmani koje su sami podnijeli. Predsjednik Sabora Vladimir Šeks odgovorio mu je da, prema Poslovniku, o amandmanima može raspravljati samo onaj tko ih je podnio, te da svi klubovi i zastupnici koji su podnijeli izvrsno znaju i ne treba im dijeliti amandmane koje su podnijeli. Podnijeli smo 40 amandmana i ne možemo znati o čemu ministar Šuker raspravlja, praksa je do sada bila da zastupnik dobije svoje amandmane na stol, da oni imaju svoj broj i da se mogu pratiti, kazao je zastupnik Glavaš, zatraživši u ime Kluba stanku.

Najava i ustavne tužbe

Nakon stanke u ime Kluba istaknuo je da je to što se događa vrhunac farse u hrvatskom parlamentu nezabilježen u posljednjih 15 godina. Vrhunac neodgovornosti i omalovažavanja Hrvatskog sabora je raspravljati o amandmanima o rebalansu proračuna, a da se stručne službe, ni odgovorni iz Vlade ne potrudite da zastupnici dobiju pred sebe amandmane, kazao je. Objasnio je da je Klub nezavisnih zastupnika podnio 42 amandmana teška između 330 i 350 milijuna kuna svjesni da će biti odbijeni. Ali, nastavio je, nismo bili svjesni i nismo vjerovali da ministar financija koji glatko odbija i raspravlja o amandmanima uopće nema pojma o čemu govori, jer pred sobom nema predloške amandmana. Izražavajući nezadovoljstvo i prosvjed što se raspravljalo o amandmanima koji nisu bili na klupama, koji su se i za vrijeme pauze podnosili i stavljali na klupe, u ime Kluba najavio je i podnošenje ustavne tužbe protiv takvog načina rada, usvajanja i odbijanja amandmana, te vjerojatno i protiv takvog načina usvajanja kompletnog rebalansa.

Zbog povrede Poslovnika riječ je dobila **Ingrid Antičević-Marinović** kazavši da je povrijeđen članak 175. stavak 3. po kojem se ne može glasovati o podnesenim amandmanima prije nego što proteknu tri dana od dana rasprave. Navela je i da je bilo članova Odbora za Ustav koji su upozoravali dozvoljenost ili nedozvoljenost pojedinih amandmana, te da u takvom slučaju, po članku 167. stavak 2. to treba uputiti na rješenje Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Ne slažući se s takvim objašnjenjem, predsjednik Sabora Šeks kazao je da se kod rebalansa ne primjenjuje članak 175. stavak 3., kao ni članak 167. stavak 2.

Kako se zbog greške nije glasovalo o amandmanu zastupnice **Perman**, pozvao je ministra da se o njemu očituje. Ministar je taj amandman odbio, a ni nakon dodatnog obrazloženja zastupnice da je kod donošenja proračuna u studenom 2004. bilo rečeno da je jako važno poticati šport kao preduvjet ostan-

ka mlade populacije na otocima, a da je predviđeni iznos minoran, većinom glasova odbili su ga i zastupnici.

Zbog povrede Poslovnika riječ je dobio **Ivica Račan (SDP)** koji je kazao da predsjednika Sabora, kako mu kada odgovara, interpretira da se za rebalans ne provodi, ili da se provodi isti postupak kao za donošenje proračuna. Predsjednik je, međutim, kazao je zastupnik,

u sukobu sa Zakonom o proračunu, člankom 32. stavkom 2. da se izmjene i dopune proračuna provode po postupku za donošenje proračuna. Napraviti ćemo veliku zakonsku gužvu zbog kršenja zakona, zaključio je zastupnik Račan.

Time je završilo izjašnjavanje i glasovanje o amandmanima i predsjednik Hrvatskog sabora dao je na glasovanje Prijedlog izmjena i dopuna proračuna za 2005.

Većinom glasova zastupnici su prihvatili izmjene i dopune proračuna za 2005. (80 'za' i 41 'protiv'), a većinom glasova prihvatili su i odluke o davanju suglasnosti na izmjene i dopune financijskih planova Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i Hrvatskih voda za 2005.

N.B.; S.Š-H; M.U.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O IZVRŠAVANJU DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2005. GODINU

Zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske za 2005. godinu, čiji je predlagatelj Vlada.

O PRIJEDLOGU

O prijedlogu je govorio ministar financija **Ivan Šuker**. Rekao je da se Konačnim prijedlogom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju Državnog proračuna predviđa da se država može zadužiti u zemlji i inozemstvu u opsegu koji je propisan zakonom. Zakonom kojim se uređuje izvršenje godišnjeg proračuna utvrđuje se gornji iznos novog zaduživanja kao i obveza s osnove tekuće otplate državnog duga te duga kratkoročnog zaduživanja. Ministar Šuker je rekao da s obzirom na izmjene proračuna Vlada predlaže u članku 1. da se svota od 12 milijardi 189 milijuna zamijeni svotom od 12 milijardi i 830 milijuna, a u stavku 5. umjesto svote 12 milijardi i 50 milijuna stavi iznos od 11 milijardi i 787 milijuna. Također člankom 24a. predviđa se da se Vlada može dodatno zadužiti do iznosa neostvarenih primitaka od prodaje dionica i udjela u glavnici s tzv. "mosing kreditom". Predlaže se da Vlada na prijedlog ministarstva može donijeti i odluku o preraspodjeli sredstava za rashode poslovanja i za nabavu nefinancijske imovine u okviru proračuna planiranih sredstava i rashoda.

RADNA TIJELA

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša je razmatrao predloženi zakon u svojstvu zainteresiranog radnog tijela i većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje predloženog Zakona.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo je raspravio Zakon kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje predloženog Zakona.

Odbor za financije i državni proračun, raspravljao je o predmetnom Zakonu kao matično radno tijelo. Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje predloženog Zakona.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona.

Odbor za turizam je razmotrio Prijedlog zakona kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je bio podijeljen glede predloženog Zakona, te nije mogao donijeti pravovaljanu odluku.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu raspravljao je o navedenom aktu kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je većinom glasova odlučio Hrvatskom saboru predložiti donošenje predloženog Zakona.

Odbor za pomorstvo, promet i veze razmotrio je Zakon kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je većinom glasova

va odlučio Hrvatskom saboru predložiti donošenje Predloženog zakona.

RASPRAVA

U pojedinačnoj raspravi za riječ se javio zastupnik **Zvonimir Mršić (SDP)** rekavši je da se ne slaže s člankom 40a, te je u pogledu toga podnio amandman. Smatra da je potrebno uvažiti jedinice lokalne samouprave na isti način kao što se uvažava država. Izrazio je nezadovoljstvo što država ovim Zakonom o izvršenju državnog proračuna, a i rebalansom proračuna podiže deficit opće države sa 3,7 na 4,2. Država međutim, ne daje i ne podiže za tih 16% mogućnost jedinica lokalne samouprave da se zaduže. Jedinice lokalne samouprave imaju izuzetno mali udio duga u deficitu opće države, rekao je Mršić.

U nastavku je govorila zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)**. Zgrebec se osvrnula na Zakon o proračunu koji je donesen prije dvije godine i koji kaže u članku 38. stavcima 1. i 2. kada je moguće i koliko izvršiti preraspodjelu sredstava. Naglasila je da članak kaže da se proračunska sredstva ne mogu preraspodijeliti, osim po uvjetima kako je utvrđeno Zakonom. Dragica Zgrebec je zaključila riječima da neće glasati za ovakve izmjene Zakona.

Za riječ se javio zastupnik **Slavko Linić (SDP)**. Rekao je da se ne može

složiti s Vladinim obrazloženjem članka 40a. Smatra da ovim člankom hrvatska Vlada sebi dozvoljava preraspodjelu kompletnih rashoda i izradu proračuna. Evidentno je da u ovom Zakonu nedostaje pravo jedinica lokalne samouprave da se zaduže. Nije im dano to pravo iako se deficit povećava, rekao je Linić. Vladi je potrebno ograni-

čiti mogućnost zaduživanja ukoliko ne bude dovoljnog iznosa dividendi, zaključio je Linić.

U ime predlagatelja ponovno je govorio ministar financija **Ivan Šuker**. Osvrnuo se na govor zastupnika Slavka Linića i konstatirao da je ovim Zakonom dozvoljeno zaduženje jedinicama lokalne samouprave i to

300 milijuna kuna. Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su sa 82 glasa "za" 39 "protiv" i 1 "suzdržanim" donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2005. godinu.

I.Č.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SREDNJEM ŠKOLSTVU

Pri kraju pripreme za državnu maturu

Učenici koji su ove školske godine upisali prvi razred gimnazije bit će prva generacija koja će za četiri godine polagati državnu maturu (učenicima strukovnih i umjetničkih škola to će biti omogućeno godinu dana kasnije). To je najvažnija novina iz noveliranog Zakona o srednjem školstvu, koji je Hrvatski sabor donio na ovoj sjednici. Kako je uvodno naglasio predstavnik predlagatelja, već od ove godine započet će provedba nacionalnih ispita iz glavnih predmeta, čije bi rezultate škole trebale koristiti za analizu samovrednovanja, radi unapređivanja kvalitete rada. Riječ je o standardiziranim postupcima kojima će se provjeravati razina dostignutih kompetencija učenika. Krajnji je cilj uvođenja ovih instituta poboljšati kvalitetu srednjoškolskog obrazovanja i olakšati učenicima upise na fakultete.

Ostale izmjene postojećeg Zakona, slično kao i kod Zakona o osnovnom školstvu, odnose se na promjene upravljačke strukture u školama,

otklanjanje nezakonitosti u postupku imenovanja i razrješenja ravnatelja, prestanak ugovora o radu djelatnika koji su ispunili uvjete za mirovinu, zaštitu prava nastavnika koji rade u dopunskoj nastavi u inozemstvu, i dr. Novost je i to da će za učenike s većim motoričkim poteškoćama ili kroničnim bolestima škole ubuduće moći organizirati instruktivnu nastavu i u njihovu domu ili u zdravstvenoj ustanovi.

Učenici koji su ove školske godine upisali prvi razred gimnazije za četiri godine polagat će državnu maturu (učenicima strukovnih i umjetničkih škola to će biti omogućeno godinu dana kasnije).

Zastupnici su jednoglasno podržali uvođenje državne mature u naš školski sustav, jer stoje na stanovištu da su afirmacija načela znanja, stručno-

sti, te uspjeha u školovanju temeljni preduvjeti za boljitak Hrvatske. Međutim, većina sudionika u raspravi negodovala je zbog toga što se ovako važan propis donosi hitnim postupkom, a oporbeni zastupnici zamjerali su Vladi da ponovno pokušava centralizirati sustav upravljanja u srednjim školama, čime se narušava već dosegnuti stupanj njihove autonomije. Prenošanjem većih upravljačkih prava na osnivače (npr. imenovanje članova školskog odbora, davanje prethodne suglasnosti na statut itd.), bitno se suzuju ingerencije školske samouprave, upozoreno je u raspravi.

Zastupnici SDP-a založili su se za hitno donošenje pedagoškog standarda za osnovno i za srednje školstvo, jer smatraju nepravednim da se učenici na kraju srednje škole podvrgavaju istim testovima, a da im tijekom školovanja nisu osigurani barem približno jednaki uvjeti za učenje. Međutim, njihov prijedlog zaključka s tim u svezi nije prošao, kao ni pri-

jedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a, da Vlada u roku od 6 mjeseci, zajedno s novim Zakonom o osnovnom školstvu, uputi u proceduru i novi Zakon o srednjem školstvu.

Ishod rasprave - izmijenjeni Zakon o srednjem školstvu donesen je u ponuđenom tekstu, uz određene amandmanske korekcije.

O PRIJEDLOGU

O predloženim zakonskim izmjenama zastupnike je detaljno informirao **Želimir Janjić**, državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

Spomenuo je, najprije, dopunu članka 16. prema kojoj bi, isto kao i u osnovnom školstvu, uvjete i način izvođenja izleta i ekskurzija, te drugih aktivnosti radi ostvarivanja nastavnih sadržaja u srednjoj školi, ubuduće propisivao ministar. Novopredloženim člankom 22a. predviđa se mogućnost da za učenike s većim motoričkim poteškoćama ili kroničnim bolestima škole organiziraju instruktivnu nastavu u njihovom domu ili u zdravstvenoj ustanovi. U zakonski tekst ugradio bi se institut prethodne suglasnosti osnivača u postupku donošenja statuta škole, a predlaže se i da ravnatelj ima status poslovnog i stručnog voditelja srednje škole (dosad je bio definiran kao poslovodni i pedagoški voditelj). Osim toga, otvara se mogućnost imenovanja njegova zamjenika, i to s punim ovlastima ravnatelja. Jednako kao i kod osnovnih škola predlažu se izmjene u broju članova i sastavu školskih odbora. Naime, ta bi tijela ubuduće imala 7 članova (dosad 9) od kojih bi dva imenovao osnivač, dok bi tri predlagali radnici škole iz reda nastavnika, a preostala dva vijeće roditelja. Mandat bi im trajao četiri godine, osim za predstavničke roditelja (oni bi bili članovi odbora tako dugo dok im se djeca školuju u toj školi).

Vlada predlaže da se zaoštri odgovornost članova školskog odbora, pa se predviđa mogućnost njihova razrješenja, ne budu li izvršavali svoje obveze. Primjerice, utvrde li školski odbor ili prosvjetni inspektor da pojedini član tog

tijela ne ispunjava obveze, osnivač ga je dužan razriješiti. Utvrdi li prosvjetni inspektor da školski odbor ne obavlja poslove iz svojeg djelokruga, ured državne uprave u županiji, odnosno Gradski ured za obrazovanje i šport Grada Zagreba će ga raspustiti i imenovati povjerenstvo koje će ga privremeno zamjenjivati. Predložena je i izmjena odredbe kojom su regulirani uvjeti koje mora ispunjavati tajnik srednje škole. Po novome, za tajnika može biti izabrana osoba s visokom ili višom stručnom spremom pravne, odnosno upravno-pravne struke. Po riječima gospodina Janjića, sadašnji tajnici koji nemaju takve kvalifikacije ostat će na svojim radnim mjestima.

Već od ove godine započet će provedba nacionalnih ispita iz glavnih predmeta, čije bi rezultate škole trebale koristiti za analizu samovrednovanja, radi unapređivanja kvalitete rada.

Ovim zakonskim izmjenama propisuju se i obveza škole da redovnim učenicima koji imaju status kategoriziranog sportaša (dosad je u zakonu stajalo "vrhunskog" sportaša) omogućiti nesmetano sudjelovanje na športskim natjecanjima i pripremama, i tome prilagodi način njihova školovanja.

Škole se obvezuju da u poslovima koje obavljaju na temelju javnih ovlasti postupaju prema odredbama Zakona o općem upravnom postupku. Zabrana rada u srednjoj školi predviđena je, među ostalim, i za osobe pravomoćno osuđene za kazneno djelo nasilničkog ponašanja i zloporabe opojnih droga. Uvodi se i mogućnost suspenzije radnika protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak za kaznena djela koja su zapreka za obavljanje poslova u srednjoj školi (npr. neko od kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoreda, kršenje obiteljskih obveza, zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe i dr.), uz pravo na novčanu naknadu za vrijeme udaljenja s posla.

Noveliranim Zakonom propisano je da nastavnici zasnivaju radni odnos na temelju natječaja koji se objavljuje u javnom tisku. Otvorena je i mogućnost da se oni koji su izabrani za rad u dopunskoj nastavi za djecu naših građana u inozemstvu, mogu vratiti na ranije ili na drugo radno mjesto za koje ispunjavaju uvjete, ali najkasnije nakon 5 godina. To vrijedi i za nastavnike koji su imenovani lektorima hrvatskog jezika i književnosti na stranim sveučilištima.

Po novome nastavnici srednjih škola bili bi oslobođeni obveze polaganja stručnog ispita, ako su ga položili prema Zakonu o osnovnom školstvu. Postojećim zakonom predviđeno je da djelatnici srednje škole i učeničkog doma svake tri godine obvezno moraju na sistematski pregled, podsjeća državni tajnik. Ocijeni li se da je nastavniku narušeno psihofizičko zdravlje u mjeri koja bitno umanjuje radnu sposobnost, može ga se uputiti na ovlaštenu prosudbu radne sposobnosti. U svakom slučaju, istekom školske godine u kojoj je navršio 65 godina života i najmanje 20 godina staža osiguranja nastavnik i ravnatelj srednje škole morat će u mirovinu (dosad su mogli sklopiti ugovor sa školskim odborom koji im je omogućavao da i dalje rade). Na taj će se način povećati mogućnosti zapošljavanja mladih kadrova koji su u velikom broju evidentirani kod Zavoda za zapošljavanje.

Najznačajnija novina koju donosi ovaj Zakon je uvođenje državne mature, umjesto dosadašnje mature i završnih ispita, što bi trebalo podići kvalitetu srednjoškolskog obrazovanja i olakšati učenicima upise na fakultete. Doduše, visoka učilišta će sama odlučiti o tome hoće li državnu maturu prihvatiti kao zamjenu za prijemni ispit, ali kako pripreme dobro teku, neće biti razloga da to ne učine, smatra Janjić. Naime, već od iduće godine započet će provedba nacionalnih ispita na razini svakog razreda, i to iz hrvatskog jezika, matematike i stranog jezika, a u perspektivi će se uvesti i ispit iz informatike. Riječ je o standardiziranim postupcima kojima će se provjeravati koliko su učenici sposobni koristiti znanje i vještine iz pojedinog

predmeta. Rezultate tih ispita škole bi trebale koristiti za analizu samovrednovanja, radi unapređivanja kvalitete rada, postavljanje normi i standarda za ocjenjivanje, itd. Dakako, nemamo iluzija da će državna matura riješiti sve probleme u srednjem školstvu, kaže Janjić. Sigurni smo, međutim, da će otvoriti nove, ali na način da svaka škola bude visoko motivirana da ih odmah rješava (primjerice, da se dodatno kadrovski ekipira, ili bolje opremi). Napomenuo je, također, da u realizaciji tog znanstvenog projekta ne sudjeluju samo srednjoškolski nastavnici nego i profesori s fakulteta, a angažirano je i 6 znanstvenih novaka za različita područja. Projekt vodi Vijeće resornog Ministarstva za uvođenje državne mature, a formirana su i predmetna povjerenstva koja će pripremati ispitne kataloge, banke zadataka za državnu maturu i nacionalne ispite. Oni će se organizirati provoditi iz jednog središta

- Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, i to u isto vrijeme, na isti način i pod jednakim uvjetima za sve pristupnike (ta će institucija i izdavati svjedodžbe). Bit će zajamčena tajnost ispitnih materijala, a radi objektivnijeg ocjenjivanja učenike neće ispitivati nastavnici koji su im predavali, već i oni iz drugih škola.

Donošenje ovog zakona predlaže se hitnim postupkom, budući da prije upisa u srednju školu djeca i njihovi roditelji moraju biti obaviješteni o uvjetima pod kojima će se školovati učenici koji će polagati državnu maturu. Naime, prijelaznim odredbama ovog Zakona predviđa se da će generacija koja školske godine 2005/06. upiše prvi razred gimnazije, za četiri godine polagati državnu maturu. Isto vrijedi i za učenike koji se školske godine 2006/07. upišu u prvi razred četverogodišnje strukovne i umjetničke škole.

RADNA TIJELA

Prije plenarne sjednice predloženi Zakon su razmotrila i podržala njegovo donošenje nadležna radna tijela. **Odbor za zakonodavstvo** je uložio amandman

pravno-tehničke naravi na članak 1. Konačnog prijedloga zakona, te uputio više primjedbi i prijedloga predlagatelju, radi otklanjanja uočenih manjkavosti. Zatražio je da dodatno obrazloži razloge odgode polaganja državne mature za učenike strukovnih i umjetničkih škola, te da pitanje objavljivanja natječaja za zasnivanje radnog odnosa nastavnika uredi sukladno rješenju iz Zakona o visokom obrazovanju. Spomenimo i sugestiju tog radnog tijela da se člankom 17. precizira može li učenik koji eventualno ne položi državnu maturu, polaganjem drugog odgovarajućeg ispita steći zanimanje i zaposlenje.

Za učenike s većim motoričkim poteškoćama ili kroničnim bolestima škole će moći organizirati instruktivnu nastavu u njihovu domu ili u zdravstvenoj ustanovi.

Članovi matičnog **Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu** poduprli su namjeru predlagatelja da organizacijskim poboljšanjima otkloni poteškoće uočene u upravljanju srednjim školama te uvođenje državne mature, dok su o ostalim rješenjima njihova mišljenja bila podijeljena. Sugerirali su Saboru da usvoji predložene izmjene Zakona o srednjem školstvu. Isto su učinili i članovi **Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina**, uz žaljenje što se ovaj zakon donosi hitnim postupkom (radi se o suštinskoj promjeni u našem školskom sustavu). I oni podupiru uvođenje državne mature i nacionalnih ispita, ali upozoravaju na potrebu osmišljenog uvođenja ovog projekta, uz pravovremeno informiranje javnosti i educiranje svih zainteresiranih.

Spomenimo i njihovo upozorenje da odredba članka 23. Konačnog prijedloga zakona, kojom se predviđa otkaz ugovora o radu nastavniku trajno narušenog psihofizičkog zdravlja, ako ga škola ne može rasporediti na druge poslove, dovodi u pitanje temeljna ljudska prava.

Mišljenja su, također, da bi radi pojednostavljenja procedure donošenja statuta srednje škole trebalo predvidjeti da taj akt donosi školski odbor, a potvrđuje osnivač. Članove Odbora je zanimalo i zašto predlagatelj ograničava pravo povratka nastavnika izabranog za rad u dopunskoj nastavi za djecu hrvatskih građana u inozemstvu na ranije poslove, na pet godina.

Predloženi Zakon dobio je i podršku **Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**, koji je sugerirao predlagatelju da izmijeni rokove predviđene člankom 29. Konačnog prijedloga zakona. Prema njegovu prijedlogu, rok za usklađivanje statuta srednjih škola s odredbama ovog Zakona trebalo bi produžiti sa 60 na 90 dana, a za imenovanje školskih odbora sa 90 na 120 dana.

RASPRAVA

Nakon što su zastupnici saslušali uvodno izlaganje **Želimira Janjića**, državnog tajnika u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, za riječ su se javili izvjestitelji radnih tijela. Dr.sc. **Petar Selem** ih je izvijestio o stavovima Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, a dr.sc. **Furio Radin** o mišljenju Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Prilagodba europskom sustavu obrazovanja

Ivanka Roksandić je najavila da će **Klub zastupnika HDZ-a** poduprijeti predloženi Zakon, jer stoji na stajalištu da će primjena ovih novela osigurati bolje funkcioniranje srednjoškolskih ustanova i kvalitetniji nadzor osnivača i Ministarstva nad zakonitošću rada tijela upravljanja. Osim toga, predloženim započinju pripreme na provođenju promjena u sustavu obrazovanja i njegovoj prilagodbi sustavu obrazovanja EU. Izrazila je zadovoljstvo činjenicom da su ove promjene usklađene s noveliranim Zakonom o osnovnom školstvu, napose one koje se odnose na prethodnu suglasnost osnivača u postupku donošenja statuta škole,

na status zaposlenih u školi i način njihova zapošljavanja, način upravljanja srednjom školom, izbor članova školskog odbora i njihove ovlasti, itd. Novina je i oslobađanje od obveze polaganja stručnog ispita nastavnika koji su taj ispit položili prema Zakonu o osnovnom školstvu, a rade u srednjoj školi. Klub zastupnika HDZ-a se zalaže za to da se organizacija i provođenje stručnih ispita za nastavnike općeobrazovnih predmeta, te stručne suradnike i odgajatelja kao javna ovlast povjere Zavodu za školstvo RH, a za nastavnike strukovnih škola Agenciji za strukovno obrazovanje koja je u tu svrhu i osnovana. Pozdravljaju mogućnost održavanja instruktivne nastave za učenike koji imaju zdravstvene poteškoće i dr. u zdravstvenoj ustanovi, ili čak kod kuće. Smatraju pozitivnim propisivanje obveza škole da dobrim sportašima omogući sudjelovanje na športskim natjecanjima i pripremama. Mišljenja su, međutim, da nije primjereno da im se to omogućava "nesmetano" te predviđa i "prilagođavanje načina školovanja". U skladu s tim uložili su amandman na članak 16. kojim se, među ostalim, pojam "kategorizirani sportaš" zamjenjuje prihvatljivijim pojmom "sportaši u natjecateljskim kategorijama".

Smanjuje se broj članova školskih odbora (dva člana osnivač će imenovati izravno, tri na prijedlog radnika škole iz reda nastavnika, te dva na prijedlog vijeća roditelja).

Najvažnije novine su svakako uvođenje nacionalnih ispita, kojima će se provjeravati sposobnosti, znanja i vještine učenika, radi samovrednovanja škola i unapređivanja kvalitete njihova rada, te državne mature. Primjenom tih instituta vrednovat će se postignuća učenika na kraju srednjoškolskog obrazovanja, čime se obrazovanje usmjerava na njihove kompetencije, za razliku od postojeće mature i završnih ispita gdje su dolazili

do izražaja različiti kriteriji nastavnika i škola, napominje zastupnica.

Poboljšati i ujednačiti uvjete rada

Po mišljenju Kluba zastupnika HSLS-LS-a, što ga je prenijela **Đurda Adlešić**, ove zakonske izmjene treba poduprijeti, jer se njima otklanja niz nedostataka koji su negativno utjecali na učinkovito funkcioniranje srednjoškolskog sustava (dobro je da su predložene hitnim postupkom, budući da se s time već kasni). Zalažu se za preciznije definiranje članka 23. kojim je propisana obveza da zaposleni u srednjim školama i učeničkim domovima svake tri godine obvezno moraju na liječnički pregled (to bi pravilo trebalo primijeniti i na zaposlene u nekim drugim službama). Zanima je procjena koliko će ti pregledi koštati porezne obveznike i tko će ih plaćati. Bit će zanimljivo, kaže, vidjeti prve rezultate državne mature, budući da svi učenici nemaju iste, pa ni slične uvjete rada, kao ni profesori i nastavnici. Prije je potrebno, stoga, razmotriti mogućnosti poboljšanja standarda u srednjim školama (pedagoški standard je donekle riješen). Kada bi se kredit Svjetske banke u iznosu od 85 mln. dolara utrošio za tu namjenu, pomaci bi doista bili vidljivi.

Kako reče, njeni stranački kolege ne protive se tome da ministar propisuje uvjete i način izvođenja izleta i ekskurzija, ali se zalažu za to da se podzakonskim aktima regulira broj prosvjetnih radnika koji moraju pratiti grupe učenika. Bilo bi dobro u tim aktima upozoriti i na to da i Hrvatska ima lijepa mjesta koji naši učenici mogu posjetiti, umjesto jeftinog ljetovanja u Španjolskoj, Turskoj i dr. U Klubu zastupnika pozdravljaju i rješenje iz članka 2. Konačnog prijedloga zakona, kojim se za učenike s teškim motoričkim teškoćama i kroničnim bolestima predviđa mogućnost realizacije nastave i izvan škole, uz upozorenje da treba osigurati da se ono u potpunosti primijeni u praksi (u neke škole djeca s invalidskim kolicima ne mogu ni ući).

Njihova predstavница se pohvalno izrazila i u pogledu zakonske odredbe koja predviđa umirovljenje nastavnika i ravnatelja s navršениh 65 godina života i najmanje 20 godina staža, što će omogućiti pomlađivanje nastavnog kadra, uz napomenu da ipak treba voditi računa o tome da ti djelatnici mogu raditi do kraja nastavne godine.

Po riječima **Frane Piplovića**, u Klubu zastupnika DC-a smatraju da su predložene izmjene korak naprijed jer omogućuju dogradnju cijelog sustava školovanja i njegovo usklađivanje sa stvarnim potrebama. Uz primjedbe koje je iznijela njegova prethodnica, založio se za dopunu članka 19. koji govori o tome da u srednjoj školi ne može raditi osoba koja je pravomoćno osuđena za određena kaznena djela (dodati: odnosno osumnjičena i protiv koje se vodi kazneni postupak). Predložio je da se osobama koje su kod prijema u radni odnos zatajile počinjenje takvog djela automatski dade otkaz, te da se preciznije formulira odredba o suspenziji takve osobe. Na kraju je sugerirao da se i učenicima koji su upisali gimnaziju zaključno sa školskom godinom 2004/2005., na njihov zahtjev, omogući polaganje državne mature.

Neprihvatljivo zadiranje u stručnu autonomiju škole

Mi u Klubu zastupnika SDP-a snažno podržavamo uvođenje državne mature, ali se ne možemo složiti s predloženim izmjenama koje se odnose na promjene upravljačke strukture u srednjim školama (npr. način izbora članica i članova školskih odbora), izjavila je **Marija Lugarić**. Razlozi - na taj se način sustav upravljanja centralizira, čime se narušava već dosegnuti stupanj autonomije škole. Kako reče, za njih nije sporno pravo osnivača da sudjeluje u upravljanju školom, sukladno odgovornosti koju ima vezano uz materijalno održavanje. Međutim, najveću odgovornost za ostvarivanje nastavnog plana i programa ipak snose učitelji. Stoga odredbe koje zadiru u već dostignuti stupanj njihove stručne autonomije ili koje

ostavljaju mjesta sumnji da će se moći politizirati oko izbora članova školskog odbora, nisu prihvatljive. Zašto Vlada nije predložila izmjene koje bi značile kvalitetne pomake u sastavu tih tijela, pita zastupnica (primjerice, da pojedine članove imenuju institucije ili tvrtke iz gospodarstva, dok bi u školskim odborima obrtničkih škola trebao sjediti predstavnik Obrtničke komore). Primjenom ovog Zakona, bude li usvojen u ponudenom tekstu, u roku od 60 dana bit će smijenjeni postojeći i imenovani novi školski odbori, što nas neodoljivo podsjeća na neke političke čistke, za koje smo mislili da su odavno iza nas. Dvojbene su i ovlasti prosvjetnih inspektora koje nemaju nikakve veze sa Zakonom o prosvjetnoj inspekciji. Naime, temeljem njihovog prijedloga i procjene ministra može biti raspušten školski odbor i smijenjen ravnatelj škole. Nisu prihvatljive ni izmjene članka 85., kojima se umanjuje dosegnuti stupanj radne i socijalne sigurnosti učitelja, tvrdi dalje. Naime, prema dosadašnjem rješenju nastavnika narušenog psihofizičkog zdravlja škola je morala rasporediti na radno mjesto sukladno njegovoj preostaloj radnoj sposobnosti. Ovim izmjenama se, međutim, predviđa da u slučaju nepostojanja odgovarajućeg radnog mjesta, spomenuti nastavnik može dobiti otkaz. To je neprihvatljivo, posebno stoga što je poznato da je rad s učenicima visoko stresan posao i da se narušeno zdravlje nastavnika uglavnom javlja kao posljedica tog posla.

Državna matura nije čarobni štapić

Po mišljenju njenih stranačkih kolega uvođenje sustava vrednovanja u školstvu je dobar korak koji može, a zasigurno i hoće, potaknuti i na druge promjene u tom sustavu (npr. uvođenje inovacija u odgojno-obrazovni sustav, u upravljanje sustavom i kreiranje obrazovne politike). Uvođenje državne mature je dobro pripremljen projekt (inicirao ga je njihov Klub još krajem 2002. godine), ali to nije čarobni štapić koji će riješiti sve

probleme u školstvu. Riječ je o postupku vanjskog vrednovanja koji će ukazati na sve slabe točke u tom sustavu.

Hitno donijeti pedagoški standard

U nastavku je iznijela prijedlog Kluba zastupnika SDP-a, da Sabor posebnim zaključkom obveže Vladu da, sukladno zakonskim obvezama, predloži Pedagoški standard za osnovno i za srednje školstvo (Hrvatska je jedna od rijetkih država koja nema taj dokument). Naime, smatraju nepravедnim da se donosi propis temeljem kojeg će učenici na kraju školovanja biti podvrgnuti istim testovima, a da im nisu osigurani barem približno jednaki uvjeti za učenje tijekom školovanja.

Uvodi se mogućnost suspenzije radnika protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak za određena kaznena djela na štetu djece i maloljetnika, među ostalim, i za nasilničko ponašanje i zloporabu opojnih droga.

U zaključnom dijelu izlaganja izrazila je njihovo mišljenje da se zakonske promjene u školstvu ne mogu donositi hitnim postupkom, o čemu svjedoči i činjenica da je na tridesetak članaka ovog zakonskog prijedloga uloženo 24 amandmana. A kad se raspravlja o strateškim pitanjima za ovu oblast bilo bi dobro da u sabornici bude nazočan i resorni ministar, konstatirala je na kraju, uz napomenu da će se kod glasovanja zastupnici SDP-a opredijeliti ovisno o sudbini njihovih amandmana.

Odgovarajući na primjedbe zastupnika **Želimir Janjić** je potvrdio da u nekim zemljama (npr. Francuska, Italija) ministar imenuje ili potvrđuje ravnatelje. Nema sumnje da bi i u nas on trebao biti involviran u njihov izbor, ali to će biti moguće tek kad razvijemo sustav praćenja (to je zacrtano u Planu

razvoja sustava odgoja i obrazovanja za razdoblje od 2005. god 2010. godine). Informirao je zastupnike da se Hrvatska kandidirala kod Svjetske banke za pozamašna kreditna sredstva, dio njih će biti usmjeren i za opremanje škola. Izrazio je uvjerenje da će za četiri godine, kad se naši učenici prvi puta pojave na državnoj maturi, opremljenost škola znatno poboljšati, tako da neće biti velikih razlika u standardu.

Napomenuo je, među ostalim, da se prošlogodišnja generacija gimnazijalaca ne može uključiti u polaganje državne mature, jer će ona biti uvedena tek u školskoj godini 2008/2009.

Kako reče, pri izradi ispitnih kataloga i daljnjim pripremama za nacionalne ispite te za državnu maturu vodit će se računa o tome da se u prvom redu afirmiraju izlazne kompetencije učenika, prema čemu će se definirati i način njihova ispitivanja, i sadržaji. Sljedeći korak se odnosi na potrebna znanja nastavnika, opremljenost škola, itd. Pojasnio je da su pripreme za realizaciju ovog projekta okončane još početkom lipnja, kada je ovaj zakonski prijedlog i upućen u saborsku proceduru. Međutim, tada se nije moglo predvidjeti da će uslijediti dvotjedna stanka u zasjedanju Parlamenta, inače ništa ne bi bilo upitno. No, ništa se neće dogoditi ni bude li izglasana sutradan jer već početkom idućeg tjedna može biti objavljen u "Narodnim novinama" i stupiti na snagu.

Uvođenje državne mature jedini stvarni pomak

Budući da je danas 30. lipnja, kad je ovaj Zakon već trebao stupiti na snagu, više nema ni teoretskih mogućnosti da djeca, roditelji i javnost na vrijeme budu obaviješteni o uvođenju državne mature u gimnazijama, primijetio je **Jozo Radoš**, predstavnik Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Nažalost, ovaj propis ništa ne govori o tome hoće li državna matura istovremeno vrijediti i kao klasifikacijski ispit za fakultet i dr., a to najviše zanima učenike i roditelje. Njeno uvođenje je, inače, jedini stvarni pomak u ovom Zakonu, koji se sastoji iz tri međusobno

nekonzistentna dijela. Prvi dio kojim je regulirano upravljanje školom je, zapravo, korak natrag, budući da ga karakterizira nepotrebna centralizacija. Predlagatelj, očito, nije konzultirao Vladino Povjerenstvo za decentralizaciju, a niti jedinice lokalne i područne samouprave, čije se ovlasti u ovom segmentu smanjuju, čime je prekršena i Povelja o lokalnoj samoupravi.

Što se tiče radnih odnosa, neka od predloženih rješenja se mogu prihvatiti, ali ne i socijalna neosjetljivost prema nastavnicima narušenog psihofizičkog zdravlja, kojima škola bez ikakvih posljedica daje poslovno uvjetovani otkaz. Po uzoru na nastavnike koji se vraćaju iz inozemstva gdje su predavali djeci naših građana, kojima se čuva radno mjesto, i ravnateljima bi trebalo omogućiti da se nakon isteka mandata vrata na ranije poslove. Po mišljenju zastupnika trebalo bi puno ozbiljnije pristupiti planiranju državne mature, a još nemamo razrađen ni sustav nacionalnih ispita. U dokumentu Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010. (to je hrpa fraza) stoji da će novi nacionalni curriculum za srednje škole, koji će slijediti potrebe tržišta, biti završen do 2010. godine. Zar to ne bi trebala biti pretpostavka za standardizaciju procesa učenja u našim srednjim školama, a temeljem toga i za nacionalne ispite, pa tek onda za državnu maturu, pita Radoš.

Budući da ovaj Zakon, gotovo u cijelosti preslikava rješenja iz Zakona o osnovnom školstvu, osim državne mature, bilo bi logično - kaže - da se o ta dva propisa raspravlja paralelno. Predložio je, stoga, u ime Kluba zastupnika HNS-PGS-a, da Vlada u roku od 6 mjeseci, zajedno s novim Zakonom o osnovnom školstvu, ponudi i novi Zakon o srednjem školstvu.

U svom ponovnom javljanju **Želimir Janjić** je podsjetio na to da su u obrazloženju predlagatelja navedeni planirani troškovi za provođenje državne mature za 2008. i 2009. godinu (ove godine nisu potrebna dodatna sredstva za provedbu ovog Zakona, a veća sredstva planirat će se u sljedećim

državnim proračunima). Dio troškova za provođenje nacionalnih ispita ulazi u redovne troškove Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Po njegovim riječima predloženim izmjenama samo se otvara zakonska mogućnost za uvođenje državne mature (sadržaj cijelog projekta nije potrebno obrazlagati u zakonu). A što se tiče decentralizacije, osnivači osnovnih škola su županije i 32 grada u Hrvatskoj, a srednjih škola županije i Grad Zagreb. Predložene odredbe o raspuštanju školskog odbora nisu usmjerene na bezrazložno derogiranje osnivačkih prava lokalnih i područnih jedinica, već se njima nastoji osigurati učinkovita zaštita općeg interesa.

Jozo Radoš je ostao pri tvrdnji da u zakonu nije navedeno gotovo ništa o nacionalnim ispitima (spominju se samo troškovi za državnu maturu), a oni su vrlo važna pretpostavka za kvalitetno provođenje državne mature.

Veće ovlasti osnivaču

Činjenica da o ovom Zakonu raspravljamo upravo danas, kad se učenici upisuju u srednje škole, znači da naši budućí srednjoškolski ne znaju pod kojim se uvjetima upisuju i što ih čeka u njihovom školovanju, konstatala je **Doro-tea Pešić-Bukovac**, govoreći u ime Kluba zastupnika IDS-a. Ovakav zakon bi trebao doći na dnevni red na početku školske godine, tako da ostane dovoljno vremena za pripreme, kako bi se počeo primjenjivati od iduće školske godine. Izgleda da je ove izmjene pisala ista osoba kao i novele Zakona o osnovnom školstvu, jer se ponavljaju iste greške, konstatala zastupnica. Naime, u zakonskom tekstu nisu našli mjesta ni prijedlozi sindikata ni Udruge srednjoškolskih ravnatelja. Spomenula je njihove zahtjeve da se ravnateljima omogućí da se nakon prestanka mandata vrata na prijašnje poslove, te osigura daljnja edukacija i mogućnost stjecanja zvanja mentora i savjetnika. Predlažu, također, da se u iznimnim situacijama omogućí izbor nastavnika bez natječaja, te da se državna matura uvede u srednjoškolski

sustav od ove školske godine, ali samo kao eksperimentalni program.

Po mišljenju njenih stranačkih kolega, osnivaču bi trebalo dati veće ovlasti (npr. da imenuje 3 a ne dva člana školskog odbora), nadležnost za raspuštanje školskog odbora, te mogućnost utjecanja na razrješenje ravnatelja za kojeg ocijeni da ne obavlja funkcije sukladno zakonu i statutu. Istodobno valja smanjiti ovlasti prosvjetnog inspektora i Ureda državne uprave u županiji. Nema razloga - kaže - da poslovi tajnika budu utvrđeni statutom, jer tako nije uređeno ni u drugim ustanovama, a smiješno je da ministar utvrđuje broj administrativno-tehničkog osoblja u pojedinim školama. Nije u redu ni to da se nastavnika protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak udaljava s posla dok nema pravomoćne presude, a onome tko zbog zdravstvenih razloga nije u mogućnosti izvršavati obveze treba ponuditi drugo radno mjesto, pa i invalidsku mirovinu. Po mišljenju ideosovaca predviđeni rok od 60 dana je prekratak za izmjenu statuta škola i imenovanje školskih odbora, sukladno ovom Zakonu, pa bi ga trebalo produžiti na 120 dana. Osim toga, prijelaznim i završnim odredbama valja utvrditi tko će izvršiti to usklađivanje, postojeći ili novi školski odbori (i jedno i drugo je pravno upitno) i hoće li sadašnji upravljati školama do imenovanja novih.

Mi u IDS-u mislimo da nakon svega ovoga od decentralizacije školstva neće biti ništa i da se ponovo na mala vrata uvodi centralizacija. Naime, ministar postaje "Katica za sve," a degradiraju se osnivači u lokalnoj samoupravi.

Redefinirati mrežu programa

Potaknut ovim primjedbama predstavnik predlagatelja je pojasnio da su pripreme za uvođenje državne mature započele još 2003. godine. Kada bi se učenicima koji su lani upisali gimnaziju omogućilo da za četiri godine polažu eksperimentalnu maturu oni ne bi bili motivirani za to, jer bi iste godine morali polagati i maturu prema postojećem zakonu, kako bi imali certifikat završno-

sti, a i prijemni ispit za fakultet. Od toga ne bi bilo nikakve koristi, a njima bismo prouzročili tri stresne situacije, umjesto da ih rasteretimo. Postoje razlozi zbog kojih se predviđa da se državna matura u strukovne i umjetničke škole uvede godinu dana kasnije nego u gimnazije, kaže Janjić. Naime, najprije treba redefinirati mrežu programa, budući da su mnoga zanimanja za koja obrazuju te škole već zastarjela i nitko ih ne traži. Uz pomoć Agencije za strukovno obrazovanje neki će se programi modernizirati, a drugi ukinuti (takav je dogovor s Hrvatskom obrtničkom komorom i svim socijalnim partnerima). Prema tome, trenutno se ništa ne mijenja, a onoga trenutka kad državna matura zamijeni maturu i završni ispit, uvjet za upis na fakultet bit će državna matura.

U nastavku je pojasnio da Zakon o radu ne dopušta mogućnost da se ravnateljima škola osigura povrat na staro radno mjesto nakon isteka mandata. Kako reče, predlagatelj računa na to da će osnivači, dakle županije, imenovati članove školskih odbora u dobroj vjeri. Prijeko je potrebno i da ministar propiše broj administrativnog osoblja, budući da se i u osnovnom i u srednjem školstvu svake godine smanjuje broj učenika i odjela, a povećava broj izvršitelja (on će odrediti samo okvire za izvođenje izleta i ekskurzija).

Na kraju je izjavio da će Vlada prihvatiti amandmane koji idu za tim da se produže rokovi za usklađivanje statuta te imenovanje članova novih školskih odbora, i ostale koji će poboljšati ponudena zakonska rješenja.

Pripremiti novi cjeloviti Zakon o srednjem školstvu

Krajnje je vrijeme da se ponovno afirmira načelo znanja i stručnosti te uspjeha u školovanju, kao temeljnog preduvjeta za boljitak Hrvatske, i to na način da znanje i uspjeh mladima budu ulaznica za aktivno uključivanje u sve pore i strukture društva, konstatirao je **Pero Kovačević**, predstavnik **Kluba zastupnika HSP-a**. To je najvažnije što moramo napraviti u sustavu i u reformi

školstva a moramo krenuti prije svega od nas samih. Naime, opće je poznato da smo imali ministara u Vladi kojima je to bilo prvo zaposlenje, a i dandanas imamo državne tajnike, pomoćnike ministara i dr. koji ne ispunjavaju uvjete ni za savjetnika, a postali su visoki dužnosnici. To znači da i mi iz politike dajemo mladeži loše primjere, umjesto da omogućimo da najsposobniji ulaze i u državnu upravu, vlast i javne službe, diplomaciju, itd. Nažalost, javnost još uvijek nema punu spoznaju o tome kako će na kraju izgledati ta državna matura, što sve očekuje djecu, i hoće li se odličan uspjeh tijekom školovanja na neki način valorizirati (dosad su odlikaši bili oslobođeni polaganja mature).

Istekom školske godine u kojoj su navršili 65 godina života i najmanje 20 godina staža osiguranja, nastavnici i ravnatelji srednjih škola morat će u mirovinu.

Među ostalim, treba definirati što će biti s učenicima koji završe četiri razreda srednje škole, a stjecajem okolnosti ne polože državnu maturu. Ništa nije rečeno ni o postojećem sustavu ocjenjivanja, gdje također ima puno problema, vezano uz pravilnik o ocjenjivanju. Naime, u školama je zavladao testomanija, a ocjene su puka aritmetička sredina, što kod mladih stvara otpor prema određenim predmetima i školovanju općenito. Nije do kraja jasan niti položaj ravnatelja srednjih škola, ali natječaj za zapošljavanje nastavnika i za izbor ravnatelja svakako mora biti dostupan i na web stranicama Ministarstva i dr., kako bi se spriječile makinacije. Naime, ne bi se smjeli ponoviti primjeri poput onog kad je natječaj za popunu profesorskog mjesta u zagrebačkoj gimnaziji bio objavljen u "Glasu Istre" i sl.

Sve to ukazuje na potrebu da Ministarstvo pripremi novi, cjeloviti Zakon o srednjem školstvu, koji će bolje riješiti spomenute probleme.

Ravnatelju status pedagoškog voditelja

Govoreći u ime **Kluba zastupnika HSS-a**, **Željko Ledinski** je upozorio na to da u članku 3. treba definirati pojmove nacionalni ispiti i samovrednovanje škola (to nisu sinonimi). Nije jasno ni to hoće li se ti ispiti provoditi svake školske godine i iz svih nastavnih predmeta, tko će pripremati ispitna pitanja i po kojoj metodologiji, te obrađivati rezultate. Ako će ispiti provoditi Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, to će zahtijevati i novčana sredstva, a o tome u obrazloženju predlagatelja nema ni riječi. Napomenuo je, također, da se zastupnici HSS-a zalažu za to da se ravnatelj škole definira kao pedagoški, a ne stručni voditelj, kao što predlaže Vlada. (predloženim se ne rješava njegov položaj nakon isteka mandata, kao ni u osnovnom školstvu). Među ostalim, trebalo bi jasnije definirati i trajanje mandata članova školskog odbora iz reda roditelja, kao i pojam državne mature. Naime, iz formulacije čl. 17. ne može se zaključiti hoće li ona omogućiti učenicima koji je uspješno polože izravan upis na željeni studij ili će samo biti preduvjet za upis, odnosno zamjena za selekcijske postupke. Ovu inovaciju svakako valja podržati, ali je treba što bolje stručno osmisлити te odgovorno provesti, napominje zastupnik. Primjerice, u zakonu bi trebalo navesti glavne nastavne predmete iz kojih će učenici biti ispitani, te propisati koji se još dokumenti moraju pripremiti (npr. zakon o maturi, pravilnik o izradi maturlnih radova, čuvanje ispitne tajnosti i sl.) Praksa pokazuje da treba imenovati i tzv. nacionalno maturlno povjerenstvo i dr.

Neracionalno je - kaže - da se svakih pet mjeseci ponavljaju natječaji za zasnivanje radnog odnosa s osobama koje ne ispunjavaju propisane uvjete (tzv. nestručno zastupljena nastava). Prema tome, intencije predloženih izmjena se mogu podržati, ali ako Vlada do glasovanja ne doradi zakonske odredbe sukladno primjedbama parla-

mentarnih klubova, HSS neće glasovati za ovaj zakon.

U zaključnom dijelu izlaganja Ledinski je ukazao na potrebu donošenja koncepcije razvoja hrvatskog školstva, u okviru čega treba riješiti i neka goruća pitanja srednjeg školstva. Primjerice, mreža škola i programa je već danas neracionalna, a u sklopu demografskih kretanja taj će problem biti još izraženiji. Osim toga, srednje školstvo nije dovoljno povezano s gospodarstvom, ni s potrebama sredine u kojoj škola radi. U tom sektoru je također potreban novi korak decentralizacije, a ne radi se dovoljno ni na provedbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u kojem piše da će stranke surađivati na podizanju razine općeg obrazovanja i stručnih kvalifikacija u Hrvatskoj. Vlada veliko nezadovoljstvo upisnom politikom, nije osmišljen model pripremanja kandidata koji žele biti ravnatelj škole, a nema ni modela koji bi postojeće ravnatelje uputio u moderne oblike vođenja škole.

Prosvjetni inspektor ima veće ovlasti od osnivača

Zvonimir Mršić (SDP) je izrazio žaljenje što ni ovim izmjenama gradovima s više od 30 tisuća stanovnika nije omogućeno da budu osnivači srednjih škola (na to imaju pravo po Zakonu o lokalnoj samoupravi). To bi zasigurno pridonijelo poboljšanju standarda, kvalitete, ali i raznovrsnosti srednjeg obrazovanja. Smatra da je bilo dovoljno vremena da se predložene novele pripreme ranije, istodobno s izmjenama Zakona o osnovnom školstvu, a ne da se ovaj zakon donosi kad su već počele prijave i upisi u srednje škole.

Pozdravlja rješenje predviđeno članom 2, kojim se uvodi obveza prilagođenog obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju, ali smatra da bi potrebne uvjete za to trebalo osigurati Ministarstvo, a ne osnivač. Predložio je, među ostalim, da se u članak 48. ugradi odredba prema kojoj za ravnatelja škole ne može biti imenovana osoba koja je zloupotrijebila ovlasti i položaj. Mišljenja je da ovim

Zakonom nije dobro reguliran odnos između osnivača, zbornice i roditelja

Neprihvatljive promjene upravljačke strukture kojima se sustav upravljanja centralizira, čime se narušava već dosegnuti stupanj autonomije škole.

Ne dijeli uvjerenje predlagatelja da će smanjenje broja članova školskog odbora značajno pridonijeti efikasnosti rada tih tijela (oni ionako rade bez naknade), osim ako nije smisao ove odredbe da dođe do smjene svih školskih odbora u srednjim školama. Dobro je - kaže - da osnivač po novome imenuje sve članove školskog odbora, ali treba mu omogućiti veći utjecaj na formiranje tog tijela (samo 2 predstavnika nisu dovoljna da bi snosio punu odgovornost za ono što se zbiva u školi). Iz predloženog proizlazi da prosvjetni inspektor ima puno veće ovlasti što se tiče upravljanja školom nego osnivač, jer može utjecati na razrješenje ravnatelja i raspuštanje školskog odbora, dok osnivač samo može razriješiti člana tog tijela. Nije dobro da prosvjetni inspektor ima veće ovlasti od županijske skupštine, jer se time derogira uloga osnivača, zaključio je Mršić.

Srednjoškolsko obrazovanje bi trebalo biti obvezno

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) izjavila je da će podržati predložena rješenja te pozdravlja uvođenje objektivnog ocjenjivanja znanja. Izrazila je nadu da će sveučilišta prihvatiti državnu maturu kao ulaznicu, primjereno praksi u zapadnoj Europi. Što se, pak, tiče izbora članova školskog odbora, napretkom smatra to što u njihovu sastavu iz redova škole moraju biti nastavnici, a ne više i domari i čistačice. Njena je sugestija da bi u budućnosti trebalo razmišljati o modelu prema kojem bi ministar sudjelovao u procesu imenovanja ravnatelja (taj je model napušten 2000. godine), budući da oni ne predstavljaju samo

menadžment škole, nego su i organizatori nastavnog procesa.

Ovaj zakon možda ne rješava sveobuhvatno određena pitanja u srednjem školstvu, ali je na tragu poboljšanja cijelog tog sustava koji bi u Hrvatskoj trebao biti obavezan, kao i osnovna škola. Izrazila je uvjerenje da će predlagatelj do glasovanja korigirati određena rješenja, sukladno podnesenim amandmanima, te da će zastupnici prihvatiti poboljšanje modela organizacije srednjih škola u Hrvatskoj.

Ako vam je cilj politizacija školstva i davanje većih ovlasti osnivačima, onda je odredba o imenovanju članova školskog odbora za vas svakako napredak, primijetila je **Marija Lugarić**. Međutim, ja smatram da bi trebalo težiti jačanju autonomije škole i profesionalnog digniteta učitelja i za mene je ona nazadna.

Ni riječi o mobbingu, seksualnom uznemiravanju i dr.

Ivana Sućec-Trakoštanec je uzvratila da bi trebalo pomiriti osnivačka prava, financiranje, kontrolu i stručnost održavanja nastave, kako bi iz srednje škole izašlo dobro obučeno dijete. Ako županijska skupština novcem poreznih obveznika na tom području plaća nastavnike i oni šalju svoju djecu u tu školu, trebala bi imati uvid u to što se tamo događa i na neki način utjecati barem na izbor članova školskog odbora i ravnatelja (struka će ionako imati glavnu riječ). Napomenula je da nije imala namjeru potcjenjivati posao domara ili čistačice, ali da oni nisu kompetentni za kontrolu nastavnčkog posla.

Dobar dio ovih zakonskih izmjena usmjeren je na otklanjanje nezakonitosti koje se vide u decentraliziranom modelu imenovanja ravnatelja srednjih škola, a o brojnim drugima koje se događaju u našim školama (npr. mobbing, seksualno uznemiravanje, i dr.), nema ni riječi, prigovorila je **Ingrid Antičević-Marinović** (SDP). Mi smo ostvarili slobodu, ali smo zapostavili odgajati ljude za demokraciju i to je problem našeg školstva, napominje zastupnica. Primjerice,

još u prošlom mandatu uveli smo učenička vijeća i trebalo je razvijati učešće učenika i u nastavnom i u procesu ocjenjivanja. To bi doista bio veliki reformski iskorak u odnosu na ovakav autokratski sustav. Međutim, najveća briga predlagatelja je tko će imenovati i razriješiti ravnatelja, kojem daje velike ovlasti, kao i prosvjetnom inspektor. U takvim okolnostima treba taksativno navesti o kakvim se nezakonitostima radi zbog kojih se pokreće postupak razrješenja ravnatelja. Uvođenje državne mature svakako treba pozdraviti, ali to nije izum naših dana, nego pretprošlog stoljeća, napominje zastupnica. Vlada stalno proklamira načelo izvrsnosti i promocije najboljih, no čemu trka za dobrim ocjenama kad one ne donose nikakav probitak, barem ne u državnoj službi ("bilo bi interesantno proanalizirati kakve ocjene imaju vježbenici koji su primljeni po pojedinim ministarstvima"). Želimo li u državnu službu doista uključiti najbolje, takvu klauzulu treba imperativno propisati.

Iako je još u raspravi o izmjenama Zakona o osnovnom školstvu upozoreno na to da odredbe kojima su propisane zapreke za ulazak u nastavničke redove trebaju slijediti kronologiju Kaznenog zakona, predlagatelj je prepisao identičnu normu, koja trpi jednaku kritiku, negodovala je dalje. Zasiurno nije jedna od najvećih prepreka za rad u školi počinjenje kaznenog djela protiv Republike Hrvatske, dok se, primjerice, temeljem članka 19. tamo slobodno može zaposliti ubojica djeteta.

Suzuju se ingerencije školske samouprave

Osim hitnog uvođenja državne mature (već za učenike koji će upisati srednju školu ujesen) ostale izmjene ovog Zakona ne bi trebalo donositi žurnim postupkom, smatra **Nikola Vuljanić (HNS)**. Primjerice, predlagatelj jasno daje do znanja da namjerava prenijeti više upravljačkih prava i ingerencija osnivačima škola (npr. imenovanje članova školskog odbora, davanje prethodne suglasnosti na statut, itd), čime se bitno suzu-

ju ingerencije nekakve školske samouprave. Iako je oko raspisivanja natječaja za zapošljavanje nastavnika bilo najviše manipulacija i skandala, i dalje je ostalo rješenje da se ti natječaji raspisuju samo u dnevnom tisku (potrebno je predvidjeti i objavu na internet stranicama škole ili osnivača).

Državna matura nije čarobni štapić koji će riješiti sve probleme u školstvu. Riječ je o postupku vanjskog vrednovanja obrazovanja koji će ukazati na sve slabe točke u tom sustavu.

U svakom slučaju, treba pohvaliti odlučnost resornog ministra i Ministarstva da se napokon prijeđe taj "rubikon" državne mature (to je trebalo učiniti davno prije). Za očekivati je, međutim da će, barem u prijelaznom razdoblju, dok se taj sistem ne uhoda, određen postotak djece završiti gimnaziju, ali neće uspjeti položiti državnu maturu, Zanima ga bi li bilo oportuno da im se ponudi neka druga vrsta ispita kojim bi mogli zaokružiti svoje srednjoškolsko obrazovanje, bez prava na izravan upis na fakultet (neke zemlje to prakticiraju). Budući da je trenutno samo jedna srednja škola u Hrvatskoj uključena u sustav međunarodne mature, možda bi trebalo predvidjeti zakonsku mogućnost, pa i obvezu za neke vrste škola, da se uključe u tu organizaciju te da svojim učenicima omoguće da polažu međunarodnu maturu.

Potaknut primjedbama zastupnika, državni tajnik je pojasnio da je u svibnju ove godine, upravo na poticaj gimnazijalaca, utemeljeno Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske (sačinjavaju ga predstavnici osnovnih i srednjih škola iz svih županija). Održali su već dvije sjednice i prvo pitanje koje su otvorili je upravo izmjena pravilnika o ocjenjivanju (to će trebati napraviti tijekom ljeta). Budući da je osnovna svrha državne mature upravo to da se ne uči radi ocjena, nego radi stjecanja

znanja, treba bitno promijeniti i odnos između učenika i nastavnika, napominje Janjić. Kako reče, kod upisa na fakultet uvažavat će se ocjene iz svih razreda srednje škole te rezultati državne mature. Budući da se uvodi vanjsko vrednovanje obrazovanja, nastavnici će biti itekako zainteresirani da učenici doista nauče raspolagati stečenim znanjem te da uspješno polože državnu maturu, jer je to njihov zajednički uspjeh. Oni koji u prvom pokušaju ne polože maturu ili završni ispit, polagat će ih u drugom ili trećem ispitnom roku. Naime, naš obrazovni sustav nije takav da otvara mogućnosti nekome tko nema certifikata završnosti.

Prevelike diskrecijske ovlasti ministra

Po mišljenju mr.sc. **Mate Arlovića (SDP)**, pokušaj ponovne centralizacije u srednjem školstvu izazvat će više problema u provedbi ovog Zakona nego dosadašnja rješenja. Primjerice, nije dobro ostavljati ovakav stupanj diskrecijske ocjene ministru, kao što je predviđeno u članku 48a. (propisano je da procjenjuje opravdanost prijedloga prosvjetnog inspektora za razrješenje ravnatelja). Isto vrijedi i za ovlaštenje da pravilnikom propisuje uvjete, način i postupak polaganja državne mature. Ta pitanja treba urediti drugačijim i strožim propisom (kod polaganja mature, odnosno završnog ispita morao bi se primjenjivati upravni postupak kako bi ispitanik imao mogućnost žalbe, a i obrnuto). Nije u redu ni to što predlagatelj nije precizirao sastav povjerenstva koje će upravljati školom do konstituiranja novog školskog odbora (u zakonu stoji samo da ono ima tri člana, od kojih je najmanje jedan iz reda nastavnika). Po njegovu mišljenju u tom tijelu moraju biti zastupljeni i roditelji, i zaposlenici škole i osnivač.

Kako reče, neprihvatljivo je i postupanje s prosvjetnim radnicima kojima je zbog bolesti smanjena radna sposobnost (osobno uvjetovani otkaz), kao i podilaženje tajnicima škole. Naime, u čl. 26. je predviđeno da za tajnika može biti ime-

novana osoba s visokom ili višom stručnom spremom, ali da taj posao može obavljati i osoba sa srednjom stručnom spremom, koja je zatečena u radnom odnosu na neodređeno vrijeme. Zastupnik smatra da takvim osobama treba odrediti rok u kojem moraju završiti najmanje višu školu, kao što je regulirano i postojećim zakonom.

Jedini stvarni pomak u ovom Zakonu je uvođenje državne mature, a učenike i roditelje najviše zanima hoće li ona vrijediti i kao klasifikacijski ispit za fakultet.

Mišljenja je, također, da nema nikakvog razloga da ovaj Zakon stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama", kao što se predviđa u članku 30., budući da nova školska godina počinje tek u rujnu, a ne danom upisa učenika. Upozorio je, među ostalim, i na preklapanje nadležnosti između školskog odbora i ravnatelja, koji je ovim izmjenama definiran kao poslovodni i stručni voditelj srednje škole.

Obavljene korektne pripreme

Ovaj zakon je formalno upućen u hitnu proceduru, ali javnost već godinama pripremamo na uvođenje državne mature i krajnje je vrijeme da napokon krenemo u taj projekt, primijetila je **Jelena Pavičić-Vukičević (SDP)**. Naime, na taj ćemo način napokon dobiti uvid u opće stanje školstva u Republici Hrvatskoj, i to na temelju stvarnih, odnosno objektivnih pokazatelja dobivenih u standardiziranim postupcima. Političku i stručnu odluku da krećemo s ovim projektom donijeli smo još u prošlom mandatu. Nakon toga su obavljene opsežne i korektne pripreme na razini Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Vijeća resornog Ministarstva za uvođenje državne mature, itd., tako da je cijeli taj sustav već spreman

za primjenu. Eventualni problemi u provođenju tog postupka otklanjat će se u hodu. Postavlja se pitanje, međutim, znamo li mi uopće kojim putem obrazovanje treba krenuti, da bi današnji učenici jednog dana mogli ravnopravno učiti na tržište rada (o tome bi trebao postojati nacionalni konsenzus), odnosno jesmo li se u dovoljnoj mjeri konzultirali s drugima poslodavaca, Hrvatskom gospodarskom komorom, Udruženjem obrtnika, s jedinicama lokalne samouprave, te s akademskom zajednicom.

Na kraju je izrazila uvjerenje da osnivači škola, iako imaju priliku imenovati sve članove školskih odbora, neće arbitrirati o kandidatima koje predlože nastavnička vijeća, odnosno predstavnicima roditelja. Politika ne smije sudjelovati u razrješavanju niti u imenovanju ravnatelja, no s druge strane od političara se očekuje da arbitriraju u nekim problematičnim situacijama, iako je osnivač, u ovakvom sastavu školskog odbora, često nemoćan da reagira na primjeren način.

Zakon je trebao proći redovnu proceduru

Ivana Posavec-Krivec (SDP) također smatra da bi ovaj važan Zakon trebao proći redovnu proceduru, koja bi omogućila uključivanje šireg javnog i znanstvenog kruga u kreiranje što boljih rješenja. Napomenula je da profesori i ravnatelji srednjih škola nisu dovoljno upoznati s novostima koje se predviđaju ovim izmjenama, te da se uopće nije vodio računa o njihovim mišljenjima. Primjerice, ravnatelji se zalažu za to da im po prestanku mandata bude omogućen povratak na staro radno mjesto. Naime, upravo zbog toga što takva mogućnost sada ne postoji, na tu funkciju se obično kandidiraju nastavnici pred mirovinom.

Iako je namjera predlagatelja da se ovim izmjenama izbjegne stresna situacija kod mladih ljudi koji su na kraju srednjoškolskog obrazovanja izloženi velikim pritiscima, zbog završnih i klasifikacijskih ispita, učenici koji se ove godine upisuju u srednju školu i njio-

vi roditelji nisu pošteđeni stresa (zbog kasnog upućivanja zakonskog prijedloga u Sabor i brojnih nedorečenosti u njegovu tekstu). Naime, u razmaku od dva dana upisni proces započinje po jednom, a završava po drugom zakonu. Dakako, njegova je najveća vrijednost upravo uvođenje državne mature, no treba stvoriti preduvjete kako bi ona zaživjela u punom smislu. Postavlja se pitanje kako sve to provesti bez pedagoškog standarda i u potpuno neujednačenim uvjetima u našim školama?

Sustav obrazovanja nije prilagođen osobama s invaliditetom

Vesna Škuljić (SDP) upozorila je na probleme u provođenju postojećih propisa kojima je regulirano obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju, zbog čega je - kaže - skeptična i glede novopredloženih rješenja. Naime, u Hrvatskoj je srednjoškolskim obrazovanjem obuhvaćeno oko 2,5 tisuće učenika s teškoćama u razvoju, od čega ih je 620 u potpunosti, a 628 djelomično integrirano u redovne razredne odjele, dok se 1200 njih obrazuje u posebnim ustanovama odgoja i obrazovanja koje provode posebne programe.

Po riječima zastupnice cijeli sustav obrazovanja nije prilagođen osobama s invaliditetom, o čemu najbolje svjedoči činjenica da većina naših škola zbog arhitektonskih prepreka nije dostupna osobama s tjelesnim invaliditetom. Sustav odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju u nadležnosti je dvaju ministarstava (znanosti, obrazovanja i športa te zdravstva i socijalne skrbi), tako da su i kriteriji za upis te djece u posebne odgojno-obrazovne ustanove nerijetko različiti. Osim toga, oni koji rade s tom djecom često nisu adekvatno educirani, u školama nema dovoljno stručnih suradnika, a ne zadovoljava ni stručna rehabilitacijska podrška izvan škole (te su ustanove uglavnom udaljene od mjesta stalnog prebivališta djece). Nadalje, učenici integrirani u redovne razredne odjele nemaju ista prava kao

oni koji se školuju u posebnim razredima redovne škole i posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama. Oni koji se školuju u sustavu znanosti, obrazovanja i športa nemaju istu razinu prava kao učenici u ustanovama sustava socijalne skrbi, itd. Učenici s teškoćama u razvoju koji su smješteni u institucije dobivaju nisku i vrlo upitnu razinu znanja što se najbolje vidi pri polaganju razredbenih ispita pri upisu na fakultete). Za sada egzistiraju samo pilot projekti integracije gluhih i gluho-slijepih učenika u gimnazijske programe, uz pomoć osobnog asistenta a slijepi i slabovidni učenici sami moraju obavljati skupe udžbenike. Mladim osobama s invaliditetom nudi se nepromijenjeni profil zanimanja s kojima na tržištu rada nemaju šanse naći zaposlenje (npr. obučar, krojač, pletač, urar, telefonist, itd.). Stoga bi posebnu pozornost trebalo pokloniti upravo izboru zanimanja za tu učeničku populaciju.

Stipendirati deficitarne kadrove

Damir Špančić (HDZ) podupire predložene izmjene jer smatra da će pridonijeti još boljem radu u srednjim školama, kvalitetnijem provođenju obrazovnih i odgojnih programa, itd. Kako reče, ova Vlada daje snažan doprinos unapređenju srednjeg školstva, posebno na području od posebne državne skrbi (u proteklom razdoblju uloženo je puno sredstava za obnovu u ratu oštećenih škola te za izgradnju školskih objekata i športskih dvorana). Sugerirao je Ministarstvu da povede računa i o stambenom zbrinjavanju prosvjetnih djelatnika, kako bi se mladi kadrovi zadržali na tom području.

Mišljenja je da bi srednjoškolski ravnatelji jednom godišnje trebali podnositi informativna izvješća gradskim i općinskim vijećima, kako bi lokalni vijećnici dobili uvid u to što se događa u tim ustanovama. Založio se i za stipendiranje deficitarnih kadrova u školstvu, te za stvaranje uvjeta za sudjelovanje nastavnika i u izvannastavnim aktivnostima i programima (sada ih je vrlo mali broj

uključen u rad sportskih klubova, dok su mladi prepušteni ulici i kafićima).

Dr.sc. **Šemso Tanković** najavio je da će **Klub zastupnika nacionalnih manjina** podržati ovaj zakon, uz sugestiju predlagatelju da posveti posebnu pažnju problemu ocjenjivanja u srednjem školstvu. Naime, sadašnji način ocjenjivanja je sa stajališta struke pogrešan, jer se ocjena tretira kao numerička varijabla, odnosno aritmetička sredina. Uvođenjem državne mature proces obrazovanja se bitno mijenja, naglašava zastupnik (više ništa neće biti onako kao što je bilo do jučer). Predstavnici ostalih parlamentarnih klubova su također kratko rezimirali njihove stavove.

Riječ predlagatelja

U završnom osvrtu **Želimir Janjić** je napomenuo da projekt uvođenja državne mature u hrvatski školski sustav ne vodi Institut za društvena istraživanja, već Vijeće resornog ministarstva koje je i napravilo najveći dio priprema za njegovu primjenu, respektirajući i sve ono što je učinjeno od 2003. godine. Ponovio je da će prva generacija učenika koji upišu četverogodišnje strukovne i umjetničke škole polagati državnu maturu godinu dana kasnije nego li gimnazijalci, budući da treba vremena da se strukovno obrazovanje pripremi za primjenu tog projekta, s obzirom na brojna zanimanja u tom sustavu.

Ne može se tolerirati socijalna neosjetljivost predlagatelja prema nastavnicima narušenog psihofizičkog zdravlja, kojima škola bez ikakvih posljedica može dati otkaz.

Među ostalim, izrazio je uvjerenje da su ponuđena rješenja kojima se regulira obrazovanje osoba s teškoćama u razvoju iskorak na tom planu, te napomenuo da škole nastoje izboriti sredstva i od Ministarstva i osnivača, za osiguranje potrebnih uvjeta za njihovu provedbu.

Njavio je, također, da će se nacionalni ispiti provoditi već od iduće školske godine i to iz hrvatskog jezika, stranog jezika, matematike, a kasnije i informatike. Rezultati tih ispita poslužit će kao povratne informacije školama, radi njihova samovrednovanja i unapređivanja kvalitete obrazovanja. Postupak samovrednovanja škola propisat će ministar (pilot-projekt već funkcionira u Primorsko-goranskoj županiji).

Po riječima državnog tajnika svi osnivači još nisu predložili mrežu škola, a pitanje je i jesu li programi koje imamo u pojedinim županijama adekvatni, odnosno racionalni, te koliko su okrenuti potrebama gospodarstva. Tek kad Sabor donese ove zakonske izmjene otvorit će se mogućnost da za četiri godine imamo prvu generaciju učenika koji će polagati državnu maturu.

IZJAŠNJAVANJE

Na Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu podneseno je ukupno 24 amandmana. Većinu njih zastupnici su obrazložili u raspravi, tako da ih nije potrebno posebno prikazivati. Stoga ćemo se zadržati samo na onima koji su dobili "zeleno svjetlo", uz napomenu da su se zastupnici kod glasovanja priklonili mišljenju Vlade.

Primjerice, prošla su dva amandmana dr.sc. **Petra Selega (HDZ)** pravno-tehničke naravi (članci 10. i 24.), kao i amandman **Ivane Posavec-Krivec** na čl. 11. (riječ "osnivač" u stavku 1. zamijenjena je riječima "predstavničko tijelo osnivača"). Vlada je uvažila i prijedlog grupe zastupnika HDZ-a (**Franjo Arapović, Ivanka Roksanđić i dr.sc. Petar Selem**) za izmjenu stavka 2. u članku 16., tako da glasi: "Škola je dužna omogućiti redovitim učenicima koji su športaši u natjecateljskim kategorijama sudjelovanje na športskim natjecanjima i športskim pripremama, na državnoj razini".

Prošao je i prijedlog **Marije Bajt** za zamjenu riječi "oglasa" putem Zavoda za zapošljavanje, u članku 20. podstavku 1. stavak 3., riječju: "natječaja".

Prihvaćen je i amandman Kluba zastupnika HDZ-a, za dopunu članka 22. Konačnog prijedloga zakona. Novopredloženim stavcima 6. i 7. precizira se da se poslovi organiziranja i provođenja stručnih ispita za nastavnike opće-obrazovnih nastavnih predmeta, stručne suradnike i odgajatelje, kao javna ovlast, povjeravaju Zavodu za školstvo Republike Hrvatske, a za nastavnike strukovnih predmeta Agenciji za strukovno obrazovanje.

Zeleno svjetlo dobio je i amandmanski zahtjev **Frane Piplovića (DC)** za dodavanje novog članka 25., kojim se precizira da nastavnicima i ravnateljima koji su ispunili uvjete za mirovinu (65 godina života i 20 godina staža osiguranja) prije stupanja na snagu ovog Zakona, a nalaze se u radnom odnosu, ugovor o radu prestaje na kraju školske godine 2004/05. Predlagatelj je uvažio i njegov amandman za preciznije uređivanje prijelaznih odredbi (čl. 29. stavci 3. i 4.) kojima se propisuje imenovanje i razrješenje ravnatelja u slučajevima kad su ti postupci u tijeku na dan stupanja na snagu ovog Zakona.

Spomenimo još da je na razumijevanje Vlade naišao i prijedlog **Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**, za produženje roka u kojem srednje škole moraju uskladiti statute s odredbama ovog Zakona (na 90 dana), te onoga u kojem osnivači trebaju imenovati školske odbore, na 120 dana (isti amandman podnio je i zastupnik Selem). Međutim, sličan amandman Kluba zastupnika IDS-a nije prihvaćen (predlagali su jedinstven rok od 120 dana). Kako je obrazložio državni tajnik, koji se u ime predlagatelja oči-

tovao o amandmanima, Vlada smatra primjerenijim da se u prvom slučaju odredi kraći rok, budući da donošenje novih statuta prethodi postupku imenovanja članova školskog odbora. Uvaživši ovo obrazloženje, predstavnica Kluba zastupnika je povukla njihov amandman. Saslušavši argumente predstavnika predlagatelja, još neki podnositelji su odustali od dijela svojih amandmana (Petar Selem, Marija Lugarić, Odbor za zakonodavstvo), dok su usvojeni amandmani postali sastavnim dijelom Konačnog prijedloga zakona.

Ishod rasprave - novelirani Zakon donesen je većinom glasova nazočnih zastupnika (75 glasova "za", 13 "protiv" i 16 "suzdržanih") u ponuđenom tekstu, uz spomenute amandmanske korekcije.

Potom je predsjednik dao na glasovanje Prijedlog zaključka Kluba zastupnika SDP-a, kojim se zadužuje Vladu RH da u roku od 3 mjeseca predloži Saboru Pedagoški standard za osnovno i srednje školstvo.

Odredbe o raspuštanju školskog odbora nisu usmjerene na bezrazložno derogiranje osnivačkih prava lokalnih i područnih jedinica, već se njima nastoji osigurati učinkovita zaštita općeg interesa.

Želimir Janjić je pojasnio da Vlada ne prihvaća ovaj zaključak, jer nisu spre-

mni dokumenti za cijeli sustav školstva. Predstavnica Kluba zastupnika **Marija Lugarić** apelirala je na kolege da podrže njihov prijedlog, budući da je Hrvatska jedna od rijetkih zemalja u Europi, ako ne i jedina, koja nema pedagoški standard. Danas smo izglasali da će se za četiri godine polagati državna matura, a da nismo osigurali učenicima i iste uvjete tijekom školovanja, negodovala je. Unatoč njenom dodatnom obrazloženju prijedlog SDP-a nije dobio potrebnu većinu zastupničkih glasova.

Ništa bolje sreće nije bio ni Klub zastupnika HNS/PGS-a. Podsjetimo, predlagao je da Sabor obveže Vladu RH, da u roku 6 mjeseci uputi u proceduru Prijedlog novog zakona o srednjem školstvu. Po riječima državnog tajnika Vlada ne prihvaća ni ovaj zaključak. Napomenuo je da su napravljene nužne izmjene postojećeg Zakona, te da je imenovano Povjerenstvo koje radi na pripremi Zakona o školstvu. To je krovni zakon iz kojeg bi trebali proizaći zakoni za pojedine sustave obrazovanja, ali Vlada ne može jamčiti da će to biti realizirano u traženom roku. Ishod - kao i kod glasovanja o amandmanima, zastupnici su se i ovaj put priklonili mišljenju Vlade (34 glasa "za", 66 "protiv" i 4 suzdržana). Ni dodatno obrazloženje predstavnika Kluba zastupnika **Joze Radoša**, kako je Sabor zadužio Vladu da u istom roku pripremi prijedlog novog Zakona o osnovnom školstvu (logično je da oba zakona budu na raspravi u isto vrijeme), nije ih ponukao da promijene stajalište.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O PRIJEVOZU U LINIJSKOM I POVREMENOM OBALNOM POMORSKOM PROMETU

Javnim natječajem do koncesije

Hrvatski je sabor nakon rasprave na 15. sjednici donio Prijedlog zakona o prijevozu u linijskom i povremenom obalnom pomorskom prometu. Prijedlogom zakona, među ostalim, utvrđuje se kako se pravo obavljanja javnog prijevoza stječe na temelju koncesije. Ovim se zakonskim prijedlogom stvaraju pretpostavke za cjelovito usklađivanje pomorskog putničkog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije.

O PRIJEDLOGU

Materija obavljanja djelatnosti javnog prijevoza u linijskom obalnom pomorskom prometu pravno je uređena Zakonom o javnom prijevozu u linijskom obalnom pomorskom prometu, Zakonom o Jadroliniji Rijeka i Zakonom o otocima. Temeljnim odredbama tih Zakona utvrđuje se da na linijama, razvrstanim prema značaju na državne, županijske i lokalne, na vezama kopno-otoci, između otoka i na dužobalnim linijama, Hrvatska osigurava brodarima razliku između ostvarenih prihoda i stvarnih prijevoznih troškova. Za to se sredstva osiguravaju u Državnom proračunu odnosno u proračunima županija, općina ili gradova.

Cjelogodišnji svakodnevni prijevoz putnika i vozila obavlja se na ukupno 46 linija. Postojećim prometnim sustavom obuhvaćeno je ukupno 45 naseljenih otoka, od ukupno 49, sa 117 tisuća stanovnika, te poluotok Pelješac s blizu 8000 stanovnika. Osnovno obilježje obavljanja obalnog linijskog pomorskog prometa na Jadranu karakterizira nacionalni brodar Jadrolinija Rijeka, društvo koje s ukupno 55 vlastitih brodova prosječne starosti 28 godina, obavlja blizu 90% ukupnog prometa i sudjeluje s oko

75% u brodovima odnosno 94,4% GT-u u ukupnim kapacitetima sadašnjih putničkih prijevoznika. Osim Jadrolinije, prijevoz obavljaju Rapska plovdba d.d. Rab, Lošinjska plovdba - Brodarstvo d.d. Mali Lošinj, Mediteranska plovdba d.d. Korčula, Ribarska proizvođačka zadruga Vrgada, Alpex d.d. Rijeka, Miatrade d.o.o. Zadar, G&V Line d.o.o. Dubrovnik, SEM Marina d.o.o. Split, Ivante d.o.o. Zlarin i M.B. Kapetan Luka Jesenice.

Osnovna novina predloženog Zakona je da se pravo obavljanja javnog prijevoza u pomorskom prometu stječe na temelju koncesije.

U novonastalim tržišnim i gospodarskim uvjetima privređivanja sadašnji zakoni nailaze u praksi na određene nedorečenosti, nepreciznosti i nedostatke. Nacrtom predloženog Zakona predviđa se razvrstaj linija prema značaju pravaca na državne, županijske i međuzupanijske, te lokalne, uz uvjet da na istoj relaciji nije istodobno moguće preklapanje različito razvrstanih linija. Prema razdoblju obavljanja prijevoza, linije se razvrstavaju na cjelogodišnje i sezonske, dok se po vrsti prijevoza razvrstavaju na trajektne, brzobrodске i klasične. Prijedlogom Zakona definira se i međunarodni linijski pomorski promet. Nadalje, prvi put određuje se i što se smatra povremenim prijevozom putnika te se posebno definira izletnički prijevoz, kružna putovanja i transferi putnika. Osnovna novina predviđena Zakonom je uvođenje odnosno prošire-

nje instituta tržišnog pristupa temeljem koncesioniranja linija odnosno stjecanja prava obavljanja javnog prijevoza na temelju koncesije. Uz ostale uvjete, ponuditelj mora ispunjavati sljedeće: da je kao brodar registriran za obavljanje obalnog pomorskog prijevoza putnika i roba, da u vlasništvu ima odgovarajući brod, da je brod upisan u upisnik trgovačkih brodova Hrvatske i da je proveden postupak carinjenja, da svaki brod ispunjava propisane tehničke uvjete, da članovi posade broda moraju biti hrvatski državljani koji imaju sklopljen ugovor o radu s brodarom, da brodar pruži dokaze kako će, ako bude potrebno, moći osigurati zamjenski brod. Optimalni je rok za davanje koncesije za državne linije od 5 do 10 godina, za županijske i međuzupanijske linije od 3 do 8 godina i za lokalne linije 1 do 5 godina. Duljina trajanja koncesije povećava se proporcionalno ulaganju u novi brod. Prilikom odlučivanja o ponudama, prednost će imati brodar koji ponudi najveću koncesijsku naknadu na očekivanim profitabilnim linijama, odnosno brodar koji traži najmanji iznos potpore iz Državnog proračuna na nerentabilnim linijama. Ministarstvo će sukcesivno godišnje raspisivati javni natječaj za davanje koncesija za određeni broj državnih linija, sukladno raspoloživim sredstvima planiranim u Državnom proračunu, s tim da se u roku od 5 godina obuhvate sve državne linije. U Državnom proračunu za 2005. godinu sredstva za poticanje redovitih pomorskih putničkih i brzobrodskih linija planirana su u iznosu od 306 milijuna kuna. Projekcije proračuna za 2006. i 2007. godinu predviđaju za te namjene 340 milijuna kuna za svaku proračunsku godinu.

RADNA TIJELA

Odbor za pomorstvo, promet i veze nakon rasprave jednoglasno je predložio Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog zakona o prijevozu u linijskom obalnom pomorskom prometu. U raspravi je izraženo mišljenje o potrebi osnivanja Agencije, sa svrhom decentralizacije u odlučivanju prilikom davanja koncesije za pojedine linije, te kvalitetnijim raspolaganjem sredstava iz Državnog proračuna.

Rok za davanje koncesije za državne linije je od 5 do 10 godina, županijske i međuzupanijske od 3 do 8 godina i za lokalne linije od 1 do 5 godina.

Odbor za turizam nije dao potporu donošenju predloženog Zakona, te je donio zaključak kojim predlaže Hrvatskom saboru da ne prihvati Prijedlog zakona o prijevozu u linijskom obalnom pomorskom prometu. Imajući u vidu činjenicu da je uspostava učinkovitog i redovitog sustava javnog prijevoza u obalnom pomorskom prometu pretpostavka razvitka turizma ali i općeg gospodarskog napretka otoka i priobalja, pojedini su članovi Odbora izrazili bojazan i dvojbu glede budućeg funkcioniranja i opstanka pojedinih nerentabilnih brodskih linija, a koje se sada subvencioniraju iz sredstava Državnog proračuna. Bilo je mišljenja kako bi djelovanje predloženog modela i sustava brodskih linija u obalnom prometu trebalo simulirati u usporedbi s postojećim sustavima u zemljama Sredozemlja sa sličnom obalnom razvedenošću, primjerice Grčkom. Posebna je bojazan iskazana glede položaja i budućnosti Jadrolinije Rijeka, državnog prijevoznika za kojega se predviđa postupan postupak privatizacije. Zauzeto je stajalište da je opravdano unošenje tržišnog instituta i pristupa u obavljanju prijevoza u obalnom pomorskom prometu. Međutim, istaknuto je kako je nužno istodobno predvidjeti

mehanizme kojima bi se zaštitilo stanovništvo otoka i priobalja od mogućih neočekivanih posljedica koje se mogu dogoditi primjenom tih predloženih rješenja.

Odbor za zakonodavstvo nakon rasprave podupro je donošenje ovog Zakona, a na tekst Prijedloga Odbor nema primjedaba ustavnopravne naravi.

RASPRAVA

Uvodno je o Prijedlogu zakona govorio državni tajnik Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka **Branko Bačić**. On je upozorio kako je obavljanje djelatnosti javnog prijevoza u linijskom obalnom pomorskom prometu pravno uređeno s tri zakona. Danas je na Jadranu uspostavljeno ukupno 46 državnih linija. Od toga je 21 trajektna, 14 brzobrodskih, 7 klasičnih brodskih i 4 brodsko-trajektne linije. Prošle godine njima je prevezeno gotovo 10 milijuna putnika i 2,6 milijuna vozila. Pored državnih linija uspostavljeno je još 8 županijskih i lokalnih linija. Ukupno je sustavom povezano 45 od 49 nastanjenih hrvatskih otoka. Ta četiri koja nisu povezana su otoci Sveti Andrija i Male Srakane te dva na Kornatima. Na njima živi ukupno 10 stanovnika. Na svim hrvatskim otocima živi oko 125 tisuća stanovnika. Jadrolinija obavlja 90% cjelokupnog putničkog prijevoza i prijevoza vozila. Osim Jadrolinije u ovom trenutku postoji još 10 brodarra koji obavljaju linijski obalni pomorski promet. Prosječna godišnja popunjenost prijevoznih kapaciteta brodarra iznosi svega 35% za vozila, a za putnike 16%. Od 46 državnih linija svega 6 je rentabilnih, dok je 40 nerentabilnih. Za nerentabilne linije iz Državnog proračuna godišnje se izdvaja 306 milijuna kuna. Kroz provedbu važećih zakona utvrđeno je niz nedorečenosti, nepravilnosti i neadekvatnih rješenja. Upravo to, pored činjenice da se želi uvesti tržišni pristup u obavljanju pomorskog prometa, temelj je novog Zakona kojega se predlaže. Temeljna načela predloženog Zakona su poticanje daljnjeg gospodarskog razvitka otoka. Zakonom su propi-

sani uvjeti koje mora ispunjavati pojedini brodar da bi se uopće mogao prijaviti na javno nadmetanje kako bi dobio liniju koju bi onda održavao. Maksimalni rok za davanje koncesije za državne linije iznosi 10 godina, za županijske 8, a za lokalne 5 godina. Uvjeti i postupak javnog nadmetanja i odabir najpovoljnijeg koncesionara utvrdit će Vlada posebnom uredbom. Sredstva za održavanje linija bit će osigurana za državne linije u Državnom proračunu, za one županijske u županijskom, a za lokalne u proračunu grada ili općine. Ocijenili smo da je primjeren rok za implementaciju i provedbu novog Zakona 5 godina.

Agencija

U obrazloženju Zakona navedena je i jedna dvojba. Naime, u samom tekstu Zakona predviđeno je da poslove provedbe natječaja za državne linije obavlja Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka. No, s obzirom na to da je to sveobuhvatan i stručan posao, u obrazloženju se spominje kao mogućnost osnivanja posebne Agencije. Ona bi kao samostalno Vladino tijelo provodila ovaj Zakon. Agenciji bi se mogli dati i drugi poslovi, kao što je utvrđivanje granica pomorskog dobra. Do drugog čitanja Vlada će dati konačan prijedlog kojim će definirati hoće li poslove raspisivanja natječaja i praćenja cjelokupnog postupka obavljanja linijskog pomorskog prometa obavljati Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka ili pak posebna Agencija. Na kraju treba reći da su u pripremi ovog Zakona održane dvije javne rasprave sa svim obalnim županijama, s udrugom brodarra "Mare nostrum", s regionalnim gospodarskim komorama kao i sindikatom pomoraca.

Najznačajniji prirodni resurs Hrvatske je Jadran sa svojim priobaljem i otocima. Naša specifičnost je da imamo više od 1200 otoka, otočića i hridi od kojih je svega 49 naseljenih, rekao je u ime Kluba zastupnika SDP-a **Anton Peruško (SDP)**. Kad se isključe otoci koji su mostovima povezani s kopnom, o javnom brodskom prijevozu ovisno je oko 78 tisuća stanovnika naših otoka. Zakon

koji je pred nama poništava neke postavke Zakona o otocima, koje su imale za cilj poticanje života na otocima. Javni linijski obalni prijevoz djelatnost je od posebnog državnog interesa. Glavnu prijevoza obavlja Jadrolinija koja je u državnom vlasništvu, ali prijevoz obavljaju i drugi, privatni brodari. Od 46 stalnih brodskih linija svega njih 6 je rentabilnih. Ostale se dotiraju iz proračuna države, županija, gradova i općina. Svake godine smanjuje se izdvajanje iz Državnog proračuna za Jadroliniju tako da danas iznosi oko 40%. Ukupna izdvajanja iz Državnog proračuna se ne smanjuju, jer se ulaže u obnovu njene flote. Klub zastupnika SDP-a smatra pozitivnim da se ovim Prijedlogom zakona uvode tržišna načela u obavljanju djelatnosti linijskog putničkog prijevoza kroz dodjelu koncesija za sve brodske linije temeljem javnog natječaja. Međutim, usvajanjem ovog Zakona ne smije se narušiti dostignuta kvaliteta usluga i stupanj sigurnosti u putničkom brodskom prijevozu na Jadranu. Ukoliko jedini kriterij odlučivanja o ponudama bude visina koncesijske naknade na profitabilnim linijama odnosno visina zatražene subvencije za nerentabilne linije, onda bi to moglo negativno djelovati na kvalitetu i sigurnost prometa. Svjedoci smo pojave brojnih divljih brodara iza kojih su ostale tragične posljedice. Sjetimo se primjera broda Tomislavgrad. Da bi jamčili sigurnost brodske prometa potrebno je donijeti jasne propise o tehničkim uvjetima koje moraju ispunjavati budući koncesionari, odnosno kompanije i njihovi brodovi. Zakonom i pratećim propisima valja osigurati obavljanje ove djelatnosti isključivo hrvatskim kompanijama. Pozitivna strana Prijedloga zakona je usklađivanje sa standardima koji vladaju u Europskoj uniji, a odnose se na sigurnost putničkog prometa. Pozitivno je i dugoročno smanjenje učešća Državnog proračuna i proračuna jedinica regionalne i lokalne samouprave u financiranju ovog segmenta prometa. Člankom 39. prijedloga Zakona predviđeno je da cijenu usluga prijevoza utvrđuje brodar, uz prethodnu suglasnost davatelja koncesije. S obzirom

na to da je broj stanovnika pojedinog otoka odnosno određene otočne skupine poznat, brodari bi trošak povlastica trebali ukalkulirati u svoje ponude za dodjelu koncesije. Predlagač bi ovo trebao ugraditi u Konačni prijedlog zakona. U suprotnom, nameće se zaključak kako država na neki način odstupa od proklamiranog principa razvoja otoka.

Zakon ne nudi odgovor na pitanje o njenoj budućnosti. Jadrolinija ne smije doživjeti sudbinu, primjerice, Croatia Line iz Rijeke. Država s tisuću otoka mora razmisliti je li bolje privatizirati državni brodar ili ga zadržati u svom vlasništvu. U osnovi Zakon može ići u drugo čitanje, ali do tada valja razriješiti i definirati ono što sam kroz raspravu istakao, zaključio je Anton Peruško.

Od 46 stalnih brodskih linija svega je 6 rentabilnih, a ostale su subvencionirane iz proračuna države, županija, gradova i općina.

Ovaj prijedlog Zakona daljnja je zakonska nadogradnja u oblasti pomorstva i stvaranja zakonskih okvira za brži razvoj otoka i priobalja, upozorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Jozo Topić (HDZ)**. Naš pomorski linijski putnički promet nema ravnomjernu dinamiku kroz cijelu godinu, već ovisi o godišnjem dobu i osobito o turističkoj sezoni. Tijekom turističke sezone potreban je veći broj linija i veći kapacitet brodova, dok je izvan sezone, a pogotovo u zimskom periodu broj putnika i automobila vrlo mali. To bitno utječe na rentabilnost pojedinih linija, te je za održavanje sustava linijskog pomorskog prometa potrebno osigurati značajna financijska sredstva iz državnog proračuna. Naš najveći nacionalni brodar Jadrolinija obavlja 90% ukupnog prometa svojom flotom čija je prosječna starost 28 godina. Na nekim područjima Jadrana ti brodovi su stari i više od 50 godina. Osim Jadrolinije, u održavanju brodskih linija sudjeluju i druga druš-

tva, tako da možemo govoriti o početku konkurencije. Stalno povećanje prometa putnika i vozila doprinosi većoj rentabilnosti, odnosno manjim subvencijama države za održavanje tih linija. Predloženi zakon trebao bi stvoriti pretpostavke koje će na osnovi koncesioniranja putničkih linija proširiti tržišni pristup i otvoriti konkurenciju u obavljanju javnog obalnog pomorskog prometa. Brodarima je prihvatljivo predloženo trajanje koncesija za pojedine linije, a to je 5 do 10 godina za državne, 3 do 8 za županijske i 1 do 5 za lokalne. Institutom produljenja koncesije želi se poticati ulaganje i obnova flote. Što to znači? To znači da brodar, kompanija koja ulaže u novi brod, kod sljedeće dodjele koncesija ima prednost. Prednost za dobivanje koncesije imat će i onaj brodar koji ponudi veću koncesijsku naknadu. Također, zakonom je predviđena mogućnost prijenosa koncesije s jednog brodar na drugog kako bi se osigurao kontinuitet održavanja linija. Dobro je što se predviđa kontinuirano raspisivanje natječaja za koncesije određenog broja državnih linija kako bi se u razdoblju od 5 godina koncesionirale sve linije. Bilo bi dobro do idućeg čitanja imati jasan stav u vezi s osnivanjem Agencije. Potrebno je i jasnije se odrediti prema Jadroliniji rekao je Jozo Topić.

Liberalizacija dužobalnog prometa

Zakon je kratak, ali je od suštinske važnosti za razvoj domaćeg brodarstva i pomorskih veza prema našim otocima i duž obale, naglasio je u ime Kluba zastupnika HSP-a dr. sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Cilj Zakona je liberalizacija dužobalnog prometa. Mogao bi se i zvati Zakon o liberalizaciji pomorskog prometa u našem teritorijalnom moru. Zakonu nedostaje popratni materijal koji bismo definirao sudbinu Jadrolinije. Naime, paralelno s ovim Zakonom trebali bismo imati i raspravu o strategiji što dalje s Jadrolinijom, hoće li ostati u državnim rukama i treba li uopće biti privatizirana. Teško je osigurati odgovarajuću konkurenciju sve dok državni tajnik sjedi na

čelu nadzornog odbora Jadrolinije. Svih ovih godina nikada Hrvatski sabor nije dobio podatak kako se raspoređuje 280 milijuna kuna iz državnog proračuna koliko se godišnje daje kao potpora za brodske linije. Glavnina toga su jasje na kojima Jadrolinija živi. Ovakav zakon je potreban ali isključivo ako bude poznata sudbina Jadrolinije i transparentnost njezina financiranja. Zakon razlikuje državne, županijske i lokalne linije. Razlika je u tijelu koje im daje koncesiju. Bit će interesantno vidjeti suživot na istom prometnom pravcu državne, županijske i možda lokalne linije. Stoga nije loša ideja da se osnuje agencija koja bi sve to koordinirala. Koja je bila svrha davanje koncesije Jadroliniji da vozi brzobrodsku liniju Jelsa - Bol - Split ako taj brod iz Jelse polazi samo jednom na dan i samo jednom iz Splita. Godinama se borim da na otoke prva linija polazi rano ujutro, da to bude ona s kopna na otok a ne s otoka na kopno. Tom prvom linijom trebale bi na otoke stizati svježije namirnice, novine i prvi putnici. Također je izuzetno bitno da postoji zamjenski brod i to jednakih karakteristika, a ne da se putnici s pokvarenog katamarana prebacuju na hidrogliser koji ima dvostruko manji kapacitet. Onda su putnici nagurani kao da je zbjeg. Modernizacija flote na brodskim linijama ubuduće će se postizati uvođenjem novih uvjeta za dobivanje koncesije. Država će reći: ovih 5 ili 10 godina voziš uz ove uvjete, a za idućih 5 godina nećeš dobiti koncesiju ako ne budeš zadovoljavao nove uvjete. U povremenom prijevozu putnika imali smo najveće malverzacije, npr. strane katamarane koji su trebali ploviti na kružnim putovanjima a zapravo su obavljali linijski promet. Uvjeti za dobivanje koncesije za povremeni prijevoz putnika moraju biti isti i jednako strogi kao za linijski prijevoz. Dakle, hrvatska zastava, posada, jednaka razina sigurnosti i jednak komfor.

Demografska obnova i gospodarski razvitak otoka

U ime predlagatelja državni tajnik **Branko Bačić** upozorio je kako temelj-

ni cilj Zakona nije liberalizacija tržišta pomorskog prometa. Cilj je bolja prometna povezanost otoka s kopnom kako bi se omogućio pozitivan utjecaj na demografsku obnovu i gospodarski razvitak otoka. Sada je pitanje je li put koji vodi tom cilju sadašnji sustav koji definira državnog brodaru kao tvrtku s posebnim ovlaštenjima, ili je bolja opcija liberalizacija tržišta? Državni brodar, obnovom flote s jedne strane te provedba Zakona o otocima s druge, pridonijeli su boljim životnim uvjetima na otocima. Linijski pomorski promet nije samo u funkciji otočana nego kao najkvalitetniji segment prometa opslužuje turističku sezonu. Prijašnjih godina bilo je zakrčenja u lukama. U zadnjih nekoliko godina trajektni promet opslužuje cjelokupnu turističku sezonu i tu nije bilo većih zastoja niti čepova u najvažnijim lukama. Treba se složiti da je ovaj zakon povezan sa sudbinom državnog brodaru. Jadrolinija kvalitetno obavlja pomorski prijevoz. Ali htjeli smo također kroz izradu studije i strategiju razvika odnosno moguće privatizacije Jadrolinije, predložiti njenu konačnu sudbinu. Studija će biti gotova do drugog čitanja Zakona. Italija je imala sličnog brodaru kao što ga mi imamo. Dala je privatizirati Adriaticu. Ali, u posljednje vrijeme Italija ponovno postaje većinski vlasnik Adriatice. Dok se ne provede potpuna implementacija ovoga zakona, dok ne bude koncesionirano svih 46 linija, nema govora da se ide s privatizacijom Jadrolinije. Bitne stvari koje također treba istaknuti su cijene usluga, kvaliteta broda, njegova starost i sigurnost plovidbe. Krajem prošle godine uvedena je vinjeta koja svim pravnim i fizičkim osobama sa sjedištem na otoku omogućuje putovanje i prijevoz vozila po povlaštenoj cijeni. Te cijene morat će uvažiti brodar ako se želi javiti na natječaj. Iznad tih cijena neće moći ići. Međutim, ako se radi o državnoj liniji njegova koncesija traje 10 godina. Ne znači da svih tih godina cijena mora biti ista, pogotovo kada se zna kako se kreću cijene nafte. Za možebitno povećanje cijene brodar mora imati suglasnost koncesionara. Nisu samo cijene,

ponudena visina naknade ili državna subvencija za nerentabilnu liniju dovoljni razlozi da netko bude najpovoljniji natjecatelj na pojedinom natječaju. Vrlo je bitna starost broda. Onaj koji dobije koncesiju mora ispuniti uvjete definirane Pomorskim zakonikom. Nema govora o obavljanju kabotaže s brodom koji nije upisan u hrvatski upisnik brodova i koji nije brod hrvatske državne pripadnosti. To se odnosi i na taxi prijevoz, na povremeni putnički prijevoz i kružna putovanja, ukoliko je to u našim teritorijalnim vodama.

Klub zastupnika SDP-a upozorava kako je negativna strana predloženog Zakona nedostatak socijalne komponente u zaštiti stanovnika naših otoka.

Mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** podsjetio je kako je državni tajnik rekao da je suština svih napora poboljšanje kvalitete prijevoza. To će biti netočan navod sve dok se u praksi dešava da privatni koncesionar na liniji Split - Supetar ne može isploviti ili pristati s brodom po minimalnoj buri. Nedavno brod privatnog vlasnika nije uspio pristati u Supetru. Razbio je brod Jadrolinije i vratio se nazad s putnicima. Čim se dozvolilo da takav brod dobije koncesiju znači da se nije vodilo računa o kvaliteti.

Pozitivna strana ovog Zakona je uvođenje tržišnog načela u funkcioniranje linijskog putničkog prijevoza, istaknula je u ime Kluba zastupnika HNS-a PGS-a mr. sc. **Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS)**. Time se dugoročno smanjuje državno učešće u financiranju ovog segmenta prometnog sustava. Prijedlog zakona ima neke negativne strane. U obrazloženju Zakona stoji kako postoji opredjeljenje da se osnuje Agencija, međutim članci 15. do 20. suprotni su tom deklarativnom načelu. Naime, predviđa se da odluku o davanju koncesije za državne linije donosi Ministarstvo. Znači, ono preuzima operativne poslove za koje kadrovski i organizacijski nije

spreмно. Te poslove trebalo bi prepustiti specijaliziranoj agenciji. Nadalje, ovaj zakon stavlja izvan snage tri odredbe Zakona o Jadroliniji ali ne nudi odgovor u odnosu na dugoročno rješenje pitanja nacionalnog brodarar. Očito je opredjeljenje predlagatelja da do daljnjega taj brodar ostane gotovo u cijelosti oslonjen na državni proračun. Bilo bi dobro da Vlada kaže koliko se mjesečno izdvaja za hladni pogon Jadrolinije. Do drugog čitanja Vlada bi se trebala jasno opredijeliti u odnosu na nacionalnog brodarar i njegovo daljnje financiranje. Naime, Jadrolinija će kao organizirani brodarar s daleko najvećim brojem brodova i temeljem ovog Zakona imati bolju startnu poziciju u konkuriranju za državne, ali i županijske linije. No postavlja se pitanje opravdanosti daljnjeg financiranja drugih troškova ovog brodarar.

Jadrolinija Rijeka kao državni brodar obavlja 90% ukupnog prometa svojom flotom u kojoj je 55 brodova prosječne starosti 28 godina.

Ovom Zakonu nedostaje nužna socijalna komponenta. Člankom 39. propisano je kako cjenik usluga utvrđuje brodarar uz prethodnu suglasnost davatelja koncesije. Istodobno izvan snage se stavljaju odredbe članka 10 Zakona o otocima. Člankom 16. predviđeno je da davatelj koncesije utvrđuje najvišu dopuštenu cijenu usluge, no tu se postavlja pitanje želimo li doista poticati život na otocima? Ako želimo, tada bi ovaj Zakon, s obzirom na to da ukida dosadašnje beneficije, morao jasno definirati kako će biti poboljšana komunikacija otočana s kopnom. Zašto država ne odredi zone i pokazne karte koje bi vrijedile za sve linije na jednom plovnom području? Mislili smo da se zakon temelji na načelima poticanja gospodarskog razvoja otoka i priobalja. Zašto se onda ukidaju beneficije za umirovljenike, đake, studente te zdravstveno osoblje? Člankom 45. definiran je povre-

meni prijevoz putnika koji organiziraju putničke agencije. Zašto bi, primjerice, taxi službu na moru, a sukladno članku 43. ona se smatra povremenim prijevozom, nužno morala organizirati putnička agencija? Zaključno, Zakon je u načelu dobar. Do drugog čitanja treba dopuniti odredbe o osnivanju Agencije, definirati povlastice za pojedine skupine stanovništva te se odrediti u odnosu na Zakon o Jadroliniji.

Bolja povezanost otoka s kopnom

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Luka Roić (HSS)** upozorio je kako je svaki monopol loš, ali je privatni monopol najlošiji. Država naprosto mora imati mehanizme i znati prepoznati što je od temeljnog nacionalnog interesa te iza toga odlučno stati. Imamo nacionalnog brodarar koji je monopolist. Imamo i male prijevoznike koji su uspješno održavali određene linije. Ali glavninu prijevoza obavlja je Jadrolinija. Koliko god otočani koji su plovili Jadrolinijim trajektima i brodovima bili nezadovoljni uslugama, moraju se složiti kako je taj i takav prijevoz zaslužio prolaznu ocjenu. Imamo stare brodove, možda i neadekvatnu flotu, ali ipak imamo državnog brodarar koji posjeduje više od 50 vrlo skupih plovila. Zašto dovesti u pitanje sve te brodove i možda ih prerano vidjeti na rezalištima? Aktualna je tema koncesioniranja linije Supetar - Split. Zašto se išlo na koncesioniranje najrentabilnije pruge koja donosi najviše profita? Zašto je trebalo najboljeg konja prodati ili dati u koncesiju kad smo imali 48 ili 45 drugih koncesija koje smo mogli eksperimentalno dodijeliti u prvoj fazi? Sve što se sudbinski događa na otoku vezano je uz linijski prijevoz. Vrlo je teška odluka uvoditi nedovoljno istražen model. Postavlja se pitanje, bez obzira na tržišnu ekonomiju, uvodimo li i nelojalnu konkurenciju? Ne tvrdim da je namjera predlaganja urušiti sustav Jadrolinije. Dapače, ima naznaka da će se Jadrolinija kao najopremljeniji i najposobniji sustav odazvati na sve koncesije i uspješno ih obavljati. Ovaj

Zakon trebao bi rezultirati boljom povezanošću otoka s kopnom, većim komforom te bržim i učestalijim prijevozom. Bojim se, međutim, kako ovakvim načinom rušimo jedan dobro organizirani sustav koji je kako-tako funkcionirao. Treba također reći kako u državnom brodarar imamo silan kapital, bez obzira na starost trajekata. Centralno je pitanje hoće li otočko stanovništvo biti kvalitetno povezano s kopnom? Ukoliko to ne bude tako, za sljedećih nekoliko desetaka godina neće ni trebati koncesionara odnosno koncesija. Nemojmo se zavaravati da ćemo u privatnim i drugim tržišnim uvjetima dobiti koncesionare koji će rado preuzeti obvezu povezivanja svih otoka, a obveza je države da svaki otok spoji s kopnom na kvalitetan način. Postoji jedna priča, kada je Lastovo bilo okupirano pod Italijom. Linijom prema Italiji vozilo se svega nekoliko ljudi. U parlamentu je postavljano pitanje do kada će talijanska država plaćati troškove tog prijevoza kada se gotovo nitko ne vozi? Onda je odgovoreno: sve dok se na Lastovu bude vijorila talijanska zastava, brod će voziti. Hrvatska država odgovorna je za povezanost stanovništva otoka s kopnom i ona mora biti okosnica svih poslova vezanih uz linijski i priobalni prijevoz. Zbog toga moramo biti vrlo oprezni kada budemo donosili ovaj zakon. Nema tog privatnika i brodarar koji će uspješno organizirati prijevoz, ma koliko mu država pružala podršku, ako ne postoji državni javni brodarar koji će tu funkciju obaviti puno kvalitetnije nego usitnjeni brodarar koji će se pojaviti u novom koncesioniranju.

SEM Marina

Donosimo zakone, a život se odvija mimo, rekao je **Nenad Stazić (SDP)**. I ovdje je to slučaj. Tako se u članku 48. kaže da će brodarar koji na dan stupanja na snagu ovog Zakona održavaju državne linije nastaviti održavati postojeće linije do preuzimanja linija od brodarar koji su dobili koncesije. Članak 50. kaže da će Ministarstvo sukcesivno godišnje raspisivati javne natječaje za davanje koncesija, tako da će u roku od 5 godi-

na biti obuhvaćene sve državne linije. Državna linija je i Split - Supetar. Ta je linija dodijeljena jednom brodaru i ta se situacija može održati idućih 5 godina. A o kakvoj se liniji radi rekao je kolega Luka Roić. Koncesija za tu liniju dodijeljena je tvrtki SEM Marina neposredno prije održavanja lokalnih izbora. Dodijeljena je u sklopu dogovora s vlasnikom te tvrtke Buljubašićem koji podržava listu Velog Mista. Dogovor je bio ako dobije koncesiju, ta će se lista prikloniti HDZ-u u Splitu, i to se dogodilo. Taj brodar isplovio je iz Splita po maloj buri. Rasprodao je karte 25% jeftinije i doplovio do Supetra ali pristati nije znao i mogao. Takav mu je brod, posada, zapovjednik. Vratio se u Split neobavljena posla. Posada su mu 90% Ukrajinci. To se sve zna. Dali ste im koncesiju, i to će stanje trajati idućih 5 godina dok se vlasnik ne obogati. Kad se već trguje koncesijama, trgovati treba tako da se ne dovodi u pitanje sigurnost putnika. S tim u vezi bilo bi dobro osnovati istražno povjerenstvo o tom slučaju jer se sigurnost građana dovodi u pitanje zbog politikantskih razloga.

Netočno je sve ovo što je Nenad Stazić kazao u svezi linije Split - Supetar, ustvrdio je **Kruno Peronja (HDZ)**. Dodao je kako su netočni navodi o bilo kakvoj povezanosti izbora u Splitu i koncesije. **Jure Bitunjac (HDZ)** rekao je kako je koncesija na liniji Split - Supetar dobivena temeljem zakona. **Nenad Stazić (SDP)** upozorio je: ako je točno da koncesija nije dodijeljena iz politikantskih razloga, onda je trebala, nakon što je brodar ugrozio živote i sigurnost putnika, drugi dan biti oduzeta.

U nastavku sjednice **Irena Ahel (HDZ)** naglasila je kako je ovaj Zakon od iznimnog značaja za stanovništvo otoka i priobalja, jer je povezanost otoka i kopna prvi i osnovni preduvjet za život i razvoj otoka. Putnički prijevoz tijekom godine neuravnotežen je a posebno je slab izvan turističke sezone. Jadrolinija je do sada uspijevala održati veze otoka s kopnom na zadovoljavajuć način. Ovim Zakonom uvest će konkurentnost u obavljanju ove djelatnosti, a time podići i kvaliteta usluge. Dobar

je tržišni pristup koncesioniranja linija jer će se time ostvariti uvjeti za konkurenciju. Člankom 45. vrlo se restriktivno određuje tko može organizirati povremeni prijevoz putnika, izlete i kružna putovanja, a to su isključivo putničke agencije. Time bi se ukinulo pravo obrtnicima u pružanju turističkih usluga. Bilo bi dobro razmotriti mogućnost da obrtnici i dalje nesmetano obavljaju tu djelatnost. Uvođenje koncesija na postojećim linijama treba biti postupno, vodeći računa o Jadroliniji na čijim brodovima znatan broj naših pomoraca zarađuje kruh.

Tuga države

Gledajući izvana, Zakon je dobar. Uvodi tržišne principe, razvrstava linije, uređuje koncesioniranje, potpore, plovidbeni red i povremeni prijevoz, spominje inspekcijski nadzor, upozorio je **Zdenko Antešić (SDP)**. Međutim, treba se osvrnuti na prilike koje vladaju na nekim našim otocima. Naime, u obrazloženju među ostalim piše kako je od 49 naseljenih otoka njih 45 povezano redovnim linijama. Na otoku Male Sraškane živi 6 stanovnika, a najmlađi među njima ima više od 60 godina. Zamislite tragediju tog stanovništva koje nema niti jednu dnevnu vezu ne samo s kopnom nego ni sa susjednim Lošinjem. Nije li to zapravo tuga države koja ne može za šestoricu stanovnika jednog otoka osigurati možda sedamdesetak tisuća kuna godišnje kako bi subvencionirala njihovu svakodnevnu liniju sa susjednim otokom. Treba hitno poraditi na rješavanju tog problema. Drugo, znači li razvrstavanje linija na cjelogodišnje i sezonske da u zimskom periodu ljudi na otocima trebaju živjeti u izoliranim rezervatima, bez mogućnosti dnevnog putovanja? Kako ćemo motivirati ljude da ostaju na otocima? Ili želimo da otoci postanu ljetovališta, ljeti prenapučena a zimi pusta? Otoci su sigurno jedan od najvrijednijih resursa Hrvatske. Međutim, otoci bez ljudi ne vrijede ništa. Člankom 53. Zakona ukidaju se povlastice za prijevoz učenika, studenata, umirovljenika, zdravstvenih djelatnika te neke vezane za cijene teretnog prijevoza. Treba se

nadati da je riječ o lapsusu koji će se do konačnog čitanja popraviti. Na kraju treba reći kako privatizaciji Jadrolinije treba pristupiti krajnje oprezno, čak konzervativno. Hrvatskoj je potreban snažan državni brodar. Resursi na moru, obali i otocima još su jedino što je ostalo izvan globalne privatizacije. Hrvatska ih mora znati prepoznati, ocijeniti njihovu vrijednost te ih zaštititi za svoja buduća pokoljenja.

Osim Jadrolinije, prijevoz u pomorskom prometu na hrvatskoj obali Jadrana obavlja još deset manjih brodara.

Ruža Tomašić (HSP) upozorila je kako kvaliteta života na otocima ovisi isključivo o povezanosti otoka s kopnom. Sada povezanost nije bog zna kakva. Tako brodovi što voze na liniji Lastovo - Korčula - Hvar - Split plove dva puta ujutro, a iz Splita se vraćaju već u rano popodne. Oni koji zakasne na brod moraju prenoćiti u Splitu. Nadalje, trebamo brod koji plovi češće i u skoro svim uvjetima. Najgore je kada treba te stići liječniku, a gledate brod koji ne može isploviti. Uz to, brodovi moraju imati neke minimalne uvjete komfora. Nema poboljšanja kvalitete života na otocima bez dovoljno kvalitetnog i čestog prijevoza. Ako takvog prijevoza nema onda ste prisiljeni ostati na otoku, bez obzira imaju li djeca ispite ili morate hitno liječniku.

Mirjana Brnadić (HDZ) rekla je kako je osnovna novina Zakona uvođenje tržišnog pristupa temeljem koncesioniranja linija, odnosno stjecanje prava obavljanja javnog prijevoza na temelju koncesije. Boljoj povezanosti otoka s kopnom pomogao je Zakon o otocima. Tako su u Zadarskoj županiji nakon provedenog javnog natječaja uvedene brzobrodne linije Sali - Zadar i Rava - Iž - Zadar, te popularno nazvana linija života, a to je linija Zadar - Sali - Zaglav koja prometuje tijekom cijele školske godine s polaskom iz Zadra u 20 sati. Plovidbe-

nim redom predviđeno je da ova linija prestaje 17. lipnja, sa završetkom školske godine i počinje u rujnu, s početkom školske godine. Međutim, ta linija morala bi biti aktivna i tijekom turističke sezone. Koncesijskim odobrenjem tvrtki Miatrade d.o.o. Zadar utvrđena je linija Sali - Zadar. Međutim, zbog nepostojanja pristupne ceste do pristaništa Sali, mještani Zaglava, Žmana i Luke ne mogu doći do luke Sali, te je Miatrade samoinicijativno uvela pristanjanje u Zaglavu kako bi mogla ukracati te putnike iako time povećava svoje troškove. Već tri godine tako obavlja prijevoz. Ta tvrtka ima koncesijsko odobrenje da dva puta dnevno prometuje na relaciji Sali - Zadar. Međutim, zbog potrebe otoka i na vlastiti trošak uvela je i treću liniju s polaskom iz Zadra u 6 sati ujutro. Tom linijom dolaze iz Zadra radnice Tvornice ribljih konzervi Mardešić, prosvjetni radnici, djelatnici vrtića, zdravstveni djelatnici i stomatolog, patronažne sestre, laboranti, serviseri itd. Treba se nadati da će Ministarstvo imati razumijevanja te ovu liniju uvrstiti u državne. Treba također ukazati na specifičnosti prijevoza na otoke Pašman i Ugljan. Dolaskom autoceste povećan je pritisak ukrcanja vozila u Biogradu. Zbog toga, kao i nižih cijena prijevoza trajektom Biograd - Tkon u odnosu na cijenu Zadar - Preko, u Biogradu se stvaraju gužve. Zato u srpnju i kolovozu umjesto jednog trajekta svakodnevno treba osigurati dva.

Javne rasprave

Predloženi Zakon iskorak je prema otvorenom tržištu i zaštiti putnika, rekao je **Milan Meden (HDZ)**. Pretpostavka ovog Zakona je društveno-gospodarski razvitak otoka i stvaranje za to potrebne infrastrukture i osiguranje kvalitete prijevoza s prihvatljivim cijenama. Svjedoci smo koliko je Hrvatska od rata do danas uložila u brodarstvo i uređenje infrastrukture, u ovom slučaju luka. Novi Zakon ima za cilj efikasno obavljanje djelatnosti pomorskog prometa, povećanje kvalitete usluga, povećanje sigurnosti te uvođenje konkurenci-

je. Zakonom će se stvoriti pretpostavke za usklađenje s pravnim stečevinama Europske unije. U pripremi Zakona provedene su dvije javne rasprave: u Vodicama u studenom prošle godine i u Splitu u ožujku ove godine na razini županija, regionalnih i gospodarskih komora, s predstavnicima hrvatskih brodara i u nacionalnoj i međunarodnoj pomorskoj plovidbi.

Bili smo svjedoci kada su podružnica sindikata pomoraca Hrvatske i radničko vijeće Jadrolinije davali izjave kako neki brodari, na primjer splitski SEM Marina, plove pod Panamskom zastavom te imaju veće povlastice nego domaći brodari. Odgovorne osobe SEM-a to su opovrgnule te tvrde kako je svih 5 brodova registrirano pod hrvatskom zastavom. Nadalje, SEM naglašava da otvorena i tržišna pravila igre uvijek u početku paraliziraju one koji su do tada bili favorizirani, no unatoč tome od tržišta se ne može pobjeći. Jedan od najznačajnijih kriterija za odabir brodar je visina koncesijske naknade, odnosno visina naknade tražene za podmirenje razlike između ostvarenih prihoda i stvarnih prijevoznih troškova. Prednost će imati brodar koji ponudi najveću naknadu, odnosno koji traži najmanji iznos potpore. Ocijenjeno je kako bi se u razdoblju od 5 godina koncesioniralo svih 46 redovnih linija, pa se očekuje da će potom doći i do smanjenja državne potpore. Najvažnije je da će tržište linijskog pomorskog prometa postati otvoreno za nove prijevoznike, a na nama je da to natjecanje implementiramo kroz predloženi zakon.

Nije točno da svi brodovi kompanije SEM Marina plove pod hrvatskom zastavom. Najveći brodovi te kompanije plove pod Panamskom zastavom, rekao je mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)**.

Po onome što se čita u Zakonu, nije jasno zašto se predlaže i donosi osim zbog tržišne utakmice, upozorio je **Jakša Marasović (HNS)**. Zakon se predlaže na brzinu i ne bi trebao biti donešen prije nego što se riješe neka druga pitanja. Naime, 90% obalnog prometa pokriva Jadrolinija, a ona je državna tvrtka. Država predlaže zakon po kojemu će

ta tvrtka dobivati koncesije. Ovih preostalih desetak posto prometa pokrivaju druge tvrtke, koje su privatne, poluprivatne ili državne. Prema tome, čime bi to mogli poboljšati situaciju u priobalnom prometu, kada za to trebaju sredstva i brodovi? Možemo se uspoređivati s Grčkom. Ona ima približno isti broj otoka kao i Hrvatska. Vjerojatno ima puno bolje organiziran obalni i priobalni promet nego Hrvatska. Ipak moramo priznati da smo posljednjih petnaestak godina napravili ogroman iskorak. Bila su velika ulaganja u luke i trajektna pristaništa. Čovjek se ne može oteti dojmu da je osnovni razlog za donošenje ovog Zakona buduća privatizacija Jadrolinije i osiguravanje posla na 20 ili 30 godina onima koji će privatizirati Jadroliniju. Trebao bi biti obrnut postupak. Trebalo je privatizirati Jadroliniju, ako se za to odlučimo, a onda ići u zakon o koncesijama linija.

Otoci su sigurno jedan od najvrjednijih resursa Hrvatske. Za otocane brod je produžetak ceste.

Mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** podsjetio je kako su kroz raspravu postavljena tri glavna pitanja. Prvo je tko dobiva koncesije. Naveden je primjer broda kompanije SEM, koja je dobila najisplativiju koncesiju na liniji Split - Supetar, koji nije mogao isploviti za Supetar, a kad je isplovio nije uspio iskrcati putnike. Udario je u Jadrolinijin brod i vratio se natrag u Split. To govori da se nije poštivalo osnovno načelo prema kojemu se moraju ispuniti sigurnosni uvjeti. Duboko se sumnja da se u ovom slučaju trgovalo s koncesijama kako bi se politički razriješila jedna situacija, ako je razrješenje kada gradonačelnik Splita postane osoba protiv koje je glasalo 82% građana. Drugo pitanje odnosi se na privatizaciju Jadrolinije. Zašto zastupnici nisu dobili materijal o tome kakva sudbina čeka Jadroliniju, kakav oblik privatizacije. Netko je spomenuo Jugoliniju odnosno Croatia Line. Znamo što se s njom desilo. Postavlja se pitanje

hoće li novi koncesionari ispuniti standarde koje Jadrolinija ispunjava. Treće pitanje proizišlo iz rasprave je hoće li se stečena prava iz Zakona o otocima poništiti stupanjem na snagu ovog Zakona i njegovog članka 53? Je li ovaj zakon iznad Zakona o otocima, i može li jedan Zakon dezavuirati, negirati i promijeniti drugi. Radi li se ovdje o grešci, jer nije jasno hoće li se stečena prava ukinuti. Treba znati kako za otočane brod nije ništa drugo nego produžetak ceste.

Netočno je dovesti u vezu liniju Split - Supetar s izborima, rekao je **Kruno Peronja (HDZ)**. Što će reći Marin Jurjević za Labin gdje je IDS osvojio 45% glasova, a SDP sada ide s HDZ-om, upitao je **Damir Kajin (IDS)**. S tim u vezi **Marin Jurjević (SDP)** osudio je svoje stranačke kolege koji za to moraju snositi konzekvence. **Pero Kovačević (HSP)** upozorio je kako je bitno točno znati koja je nadležnost države, znači inspekcije u okviru Ministarstva, u situacijama kada koncesionar ne ispunjava uvjete.

Državni tajnik **Branko Bačić** rekao je kako niti Vlada niti Ministarstvo nisu dali koncesiju SEM Marini. Koncesiju je dalo poglavarstvo Splitsko-dalmatinske županije. Koncesija nije dana dva dana prije lokalnih izbora. Koalicijska vlast u prošlom sazivu protuzakonito je dala koncesijsko odobrenje SEM Marini za obavljanje te linije. SEM Marina stvarala je cjelokupnom lučkom sustavu grada određene probleme na temelju nezakonitog koncesijskog odobrenja.

Drugo, Vladi i Ministarstvu nije niti na kraj pameti ukidanje postojećih povlastica otočanima u smislu besplatnog prijevoza. Nenaplaćivanje karata uredno je podmirivano subvencijama iz državnog proračuna. Takva će se praksa nastaviti i nakon usvajanja ovog Zakona.

Treće, ovaj Zakon nije predložen bez promišljanja o budućnosti pomorskog prometa i državnog brodarstva. On se temelji u prvom redu na nacionalnom programu održivog razvitka otoka te na državnim programima prometnog povezivanja otoka. Treba također reći kako će prije konačnog prijedloga zakona biti dovršena studija ili strategija moguće privatiza-

cije Jadrolinije. Kad je riječ o susjednim državama, situacija s onim državama s kojima se možda i možemo uspoređivati potpuno je oprečna. Grčka održava linijski pomorski prijevoz i povezivanje svojih otoka uglavnom s privatnim brodarima. S druge strane nije realno uspoređivati se s Italijom. Ona ima mali broj otoka nastanjenih velikim brojem žitelja. Primjerice Sicilija ima gotovo više stanovnika nego Hrvatska. Dakle, uspoređivanje s Italijom nije moguće. Stoga moramo sami zacrtati put kada je u pitanju privatizacija Jadrolinije. Usprkos brojnim primjedbama, Jadrolinija je postigla vrlo visok nivo usluga u pomorskom povezivanju otoka i kopna.

Jadrolinija je jedan od najvećih linijskih brodara u Europi, čiji je kapacitet 25500 putnika i 3360 vozila. Do drugog čitanja Zakona pred Hrvatski sabor stići će studija razvitka odnosno moguća strategija njene privatizacije.

Vjerojatno predlagatelju nije palo na pamet da bi se trebale ukinuti povlastice otočanima. Međutim, to se iz predloženog zakona ne može iščitati, upozorio je mr. sc. **Mato Arlović (SDP)**. U članku 53. među ostalim ukidaju se i odredbe koje se odnose na pomorski prijevoz iz Zakona o otocima. Stoga predlagatelj treba još jednom pogledati Zakon o otocima i ovaj Zakon. Grad Split nije nikome dao koncesiju jer on na to nema pravo, rekao je mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)**, dok je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** ustvrdila kako ostaje nepobitna činjenica da je Vlada dala suglasnost uoči samih izbora.

Lokalne linije

Dr. sc. **Nikola Ivaniš (PGS)** naglasio je kako zadnjih nekoliko godina imamo vrlo kvalitetan dužobalni prijevoz. Međutim, postavlja se pitanje hoće li donošenjem ovog Zakona otvoriti

moćnost da nam kvaliteta dužobalnog pomorskog prijevoza slabi, umjesto da raste? Jadrolinija je vrlo kvalitetan prijevoznik. Ona obavlja 90% prometa na Jadranu. Prošle godine imala je rast od 4,6%. Ne treba se upuštati u ocjene jesu li drugi brodari nekvalitetni. O tome su zastupnici iz Dalmacije više govorili. Na sjevernom Jadranu imamo malog, lokalnog, vrlo kvalitetnog linijskog brodarstva. To je Rapska plovidba. Ne sumnjamo da uz Jadroliniju trebaju stasati i drugi prijevoznici ali je za Hrvatsku najbolje rješenje za niz godina unaprijed da Jadrolinija ostane državni brodar. Na tržištu dužobalnog prometa treba stvoriti uvjete da i ostali brodari postupno uđu u tržišnu utakmicu. Jadrolinija je za dužobalni promet u Hrvatskoj ono što je za ljudsko tijelo kraljeznica. Postavlja se i pitanje tko će, kako i na koji način davati koncesije? To bi morali jasnije i transparentnije odrediti. Vrlo značajne lokalne linije sigurno će slabiti. Ostat će na rubu interesa. Brodari koji ostanu na lokalnim linijama bit će uskraćeni za pravedne i kvalitetne subvencije. Prije svega otočane zanima da dužobalni promet bude jednako kvalitetan svih 365 dana u godini. O tome država treba skrbiti. A kad su u pitanju vikendaši, turisti i oni koji povremeno dolaze na otoke, o tome više treba skrbiti lokalna samouprava. Stoljeće iza nas demografski je opustošilo otoke. Zadnjih godina država je uspjela značajno promijeniti odnos prema otocima. Dobar je zakon o otocima. Donio je puno otocima i otočanima ali i pravnim osobama koje na otocima djeluju. Ostaje otvoreno pitanje hoće li temeljem članaka 39. i 53. predloženog zakona država i dalje osiguravati otočanima njihova prava. Ukoliko takva dilema postoji, dužnost je Vlade da jasno, transparentno i preciznije odredi te članke. Pažljivo treba planirati i eventualnim studijama utvrditi da li bi Hrvatskoj koristila privatizacija Jadrolinije. Osobno mislim da ne bi. Sličnim privatizacijama došlo je do zamjene monopolista. Državni monopolist zamijenjen je privatnim, a ako netko treba biti monopolist dužobalnog prometa, za to sam da to bude hrvatski državni brodar, zaključio je Nikola Ivaniš.

Propašću hrvatske trgovačke flote, koja je započela devedesetih godina, pokazala se sva pogrešnost tadašnje doktrine ekonomske politike, posebice u pogledu pomorske orijentacije Hrvatske, rekao je **Ante Markov (HSS)**. Kada danas govorimo o obalnom i linijskom prometu možda nije najvažnije pitanje tko to obavlja, nego je važno kako se i pod kojim okolnostima obavlja prijevoz robe i ljudi s kopna na otoke te kakav je značaj i utjecaj prijevoza na život na otocima, posebice na turizam. Postavlja se i pitanje kakva je razvojna politika brodarica, a u prvom redu Jadrolinije. Jadrolinija će imati svoje mjesto, ali je nužno, kako za nju tako i za sve druge sudionike, uspostaviti kriterije, sustav vrijednosti koji će se bazirati na tome kako netko obavlja svoj posao. Pokazalo se da promjena titulara vlasništva i nije riješila sve naše ekonomske probleme. Ne možemo se sada obrušavati na Jadroliniju kao krivca zbog kojega nešto ne funkcionira. Naravno, ne znači da nećemo otvoriti mogućnost konkurencije. Činjenica je da Jadrolinija nikada nije Hrvatskom saboru podnijela izvješće o tome kako je utrošila 240, 250 ili 260 milijuna kuna koje dobiva za subvencioniranje i održavanje pruga. To je ono što treba zamjeriti svakome tko troši ili uzima novac poreznih obveznika. Jadrolinija, a niti drugi brodari, nisu u stanju, neće ili ne žele graditi hrvatske brodove. Tako je prošle godine kupljen brod iz Španjolske za 17,8 milijuna eura. Ako se bilo kome daje 260 milijuna kuna, od njega treba zahtijevati da dio tog novca potroši kod hrvatskog proizvodnog sektora, a ne da kupuje u inozemstvu. Istina, bivši ministar Ljubo Jurčić uspio je da se 2003. godine naruče 4 domaća broda za obalni linijski prijevoz.

Franjo Matušić (HDZ) upozorio je kako je bivša vlast istodobno odvodila u stečaj, recimo jednu tvrtku u Veloj Luci, a s druge strane naručivala brodove izvan Hrvatske. **Ana Lovrin (HDZ)** rekla je kako je Jadrolinija lanišnje godine izgradila trajekt za liniju između Zadra i Preka. Trajekt je izgrađen u brodogradilištu Kraljevica. Drugi naručeni trajekt bit će gotov ove godine.

Mr. sc. **Mato Arlović (SDP)** naglašava kako je liberalizacija i jačanje konkurencije u linijskom i povremenom pomorskom prijevozu dobro došla. Pogotovo ako bi sve te linije osigurale kvalitetu, sigurnost, brzinu, ekonomičnost, točnost i dostupnost korisnicima te bile usklađene s linijama cestovnog, zračnog i željezničkog prometa u lukama polazišta odnosno dolazišta. Otvara se pitanje kako osigurati javni prijevoz koji je od interesa za Hrvatsku i kako istodobno osigurati da zbog povijesnih, gospodarskih, ekoloških, demografskih i drugih razloga interes Hrvatske u vezi s otocima i oko otoka bude ostvariv. Nije problem da li uvesti konkurenciju na državnim linijama ili ne. Ali ako se želi osigurati posebni interes Hrvatske onda mora postojati prijevoznik koji će voziti neovisno o tome isplati li mu se linija ili ne. U tom pogledu Jadrolinija ne može ići u privatizaciju, ili barem ne može u cijelosti. Većinski vlasnik morala bi biti država. Drugo je pitanje da li bi pojedine dijelove Jadrolinije mogli privatizirati.

Jesu li predloženi rokovi koncesija optimalni?

Kad polazimo od ovog posebnog interesa koji je neosporan, onda nije moguće isključiti takozvane prioritetne koncesije. Mora se osigurati pod jednakim uvjetima prioritetna koncesija za većinskog vlasnika. Ali, ako u pogodnostima koje nudi privatni sektor on bude povoljniji, dobit će koncesiju. Međutim, u jednakim uvjetima prednost bi moralo imati državno poduzeće. Drugo, u takvoj situaciji ne može se početi od pretpostavke da bi koncesija trebala trajati od jedne do 10 godina. Naime, vijek broda je i do 25 godina, pa vlastita akumulacija nije dostatna za zadržavanje i obnovu brodova. Zbog toga bi se trebalo raspravljati da koncesija traje barem od 5 do 15 godina. Treće, ne može biti najpovoljnija ona ponuda koja daje najviše naknade, jer to nije jamstvo da se osigurava državni interes.

U članku 17. kaže se kako se koncesija može dati pravnoj ili fizičkoj osobi

registriranoj za obavljanje obrta. A što je s trgovačkim društvima? U članku gdje se govori da članovi posade broda moraju biti hrvatski državljani, riječ je o čistoj neustavnosti. Po našem Ustavu, svatko ima pravo na rad i zaposlenje. U iznimnim okolnostima moguće je da to budu i osobe koje nisu hrvatski državljani, ako imaju radnu dozvolu i stalni boravak. Drugo je pitanje da se mora upotrebljavati službeni hrvatski jezik. Otvara se i pitanje vlasništva. Ne moraju svi brodovi biti u vlasništvu nego mogu biti i na korištenju. U zakonu bi trebalo bolje razraditi i davanje potpora. Nadalje, treba propisati da cjenik usluga formira brodar zajedno s davateljem koncesije. U članku 43. potpuno je nelogično da se kružno putovanje mora završiti u luci polaska. U članku 47. spominje se suglasnost, a u članku 39. govori se o prethodnoj suglasnosti. To nije isto. Rokovi iz članaka 52. i 53. nisu međusobno usklađeni. Postignute povlastice na temelju Zakona o otocima s obzirom na odredbe članka 53. ovog Zakona treba još jednom preispitati kako se ne bi dogodilo da se eventualno takvom zakonskom odredbom eliminiraju povlastice.

Primjer Grčke

Ovaj Zakon ima za cilj liberalizaciju obalnog pomorskog prometa, rekao je dr. sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Hoće li postići planirani cilj, ostaje da se vidi. Najbolje je usporediti se s Grčkom. Kada su prijatelji s Hvara posjetili otok Pharos u Egejskom moru, zaprepastili su se da od Pharoisa do Pireja vozi 20 brodskih linija. O tome se na našim otocima može samo sanjati. Oni koji to nisu nikad iskusili ne znaju kako je kad ostanete bez trajekta, ne znaju što za otočane znači da navečer iza 5 ili 6 sati ne možete na kopno. Jednako tako ne možete ni s kopna na otok iza 20 sati, makar te s druge strane čekalo milijun eura ili se radilo o životu i smrti. Definitivno život na otocima ovisi o kvaliteti i frekvenciji broskog prometa. Uspjeh turizma u Dalmaciji bio bi bitno manji da ne postoje kvalitetne brodske veze s Itali-

jom. Uspjeh turizma na južnom dijelu obale bit će to bolji što se prije uvedu brzi katamaranski trajekti koji će voziti od Istre i Kvarnera prema jugu.

Ovaj Zakon izlaže Jadroliniju većoj konkurenciji. Dva su ključna pitanja. Prvo, koja je sudbina Jadrolinije, odnosno hoće li ona ići u privatizaciju. Drugo, tko su uopće konkurenti Jadrolinije? Ona je kao povlašteni brodar gutala glavninu od 280 milijuna kuna godišnje potpore. Nikada u Hrvatskom saboru nije dobiveno izvješće o trošenju tog novca. U situaciji u kojoj je Jadrolinija bila povlašteni prijevoznik nismo razvili druge brodare kao konkurenciju. Ovdje je naveden cijeli niz brodara. Međutim, većina ih plovi na jednoj liniji. Dakle, ako se ide na liberalizaciju moramo se upitati tko će uopće nastupati na tim linijama? Hoćemo li zapravo otvoriti prostor za ulazak stranih firmi? Dobra je ideja da se osnuje Agencija. Nekoliko je brodskih linija koje su profitabilne i neprekidno pune. Puni su trajekti Orebić - Korčula, Split - Supetar, Split - Stari Grad, Zadar - Preko i još pokoji u sjevernom Jadranu. Onaj tko dobije koncesiju za prijevoz na tim prometnim pravcima mora u svojevrsnoj vezanoj trgovini po potrebi uskakati sa svojim zamjenskim brodom i na neku drugu liniju. Nema razloga da onaj tko dobije koncesiju između Staroga Grada i Splita ne pristane i na Braču, te time poboljša povezanost Brača odnosno Šolte. Što se tiče uvjeta za koncesiju, u prvom redu nema kabotaže pod stranom zastavom. Dakle mora biti domaći brodar s domaćim mornarima. Drugo, brod mora moći ploviti. Treće, nije bitan samo novac nego i kvaliteta usluge. Red plovidbe mora biti definiran u samom ugovoru, i to ne samo brzina nego i frekvencija polazaka. U ugovoru mora biti naznačen i zamjenski brod. Ključno je također ostaviti koncesiju postojećem koncesionaru, ako nema bolje ponude. Modernizacija flote treba biti definirana i kroz povećanje uvjeta za koncesijske ugovore.

Prije nego što je ovaj prijedlog dostavljen u Hrvatski sabor, na području primorskih županija obavljen je razgovor odnosno javni dogovor predstavnika

obalnih i otočnih županija na kojem su bili načelnici, gradonačelnici, predstavnici županijskih gospodarskih komora, brodari, prijevoznici i svi oni kojima je na srcu more, naglasio je **Kruno Peronja (HDZ)**. Zato je ovaj prijedlog vrlo kvalitetan. Istina, trebalo bi još bolje precizirati kako otočani ovim zakonom neće doći u lošiji položaj nego što su bili do sada. Jedino bržim i češćim vezama između kopna i otoka te otoka međusobno, može se zaustaviti iseljavanje, mogu se otoci razvijati. Prigodom izbora brodarkara i određivanja vremena trebalo bi utvrditi da zadnji polasci s otoka prema kopnu budu kasnije nego sada. Povećanjem broja linija i njihovim češćim vezama povećava se broj putnika i vozila, a to će biti još više nakon puštanja u promet autoceste Split - Zagreb. Agenciju kao neprofitnu pravnu osobu trebalo bi čim prije utemeljiti posebnim zakonom. Agencija bi obavljala i dio poslova iz područja pomorskog dobra. Zakon o otocima ima dobra rješenja jer je rađen na temelju iskustava država koje imaju otoke, poput Japana, Australije, Amerike, Velike Britanije. U članku 13. predloženog zakona navodi se kako se klasične brodske linije obavljaju putničkim brodovima čija brzina nije manja od 12 čvorova. Ta bi brzina trebala biti barem 14, 15 ili 16 čvorova. Također u članku 17, trebalo bi propisati i starosnu granicu broda, ne samo zbog komfora već i sigurnosti plovidbe. Konačno, treba ponovo naglasiti da se ne dira u prava umirovljenika, đaka i onih koji imaju prebivalište na otocima.

U roku od 5 godina, javnim natječajem za davanje koncesija bit će obuhvaćene sve državne linije.

Prijedlog zakona možda ima dobru namjeru kako bi se poboljšala povezanost otoka s kopnom ali to neće biti dovoljno za uvođenje tržišne utakmice, upozorila je **Dorotea Pešić-Bukovac (IDS)**. Zbog nerazvijenosti i slabe naseljenosti otoka potražnja za linijskim putničkim prijevozom nije ravnomjer-

na kroz cijelu godinu, a osobito je slaba izvan turističke sezone. Poslovanje je nerentabilno pa se brodovi moraju sufinancirati iz proračuna. U članku 8. propisano je da će se brodaru pokriti troškovi koji premašuju očekivani ostvareni prihod iz županijskog proračuna, a u članku 9. spominju se proračuni općina i gradova. Postavlja se pitanje kako pokriti troškove u slučaju kada se linija proglašena lokalnom, a ona će ujedno zamijeniti i postojeću državnu liniju. Isti slučaj može se dogoditi kada neka županijska obalna linija zamjenjuje i dio državnih. Kada se čitaju članci 17, 18. i 48. dobiva se dojam kako je cilj predlagatelja ugasiti državnog brodarkara Jadroliniju. Uvođenjem privatnih interesa ugasiti će se i domaća brodogradnja u dijelu novogradnji i remonta. Imamo dojam kako ovaj zakon dugoročno otvara Pandorinu kutiju i ne pruža dovoljnu zaštitu nacionalnoj zastavi. U članku 17. propisano je da podnositelj ponude za dobivanje koncesije mora pružiti dokaze da će ispuniti određene uvjete. Pitanje je koji su to dokazi? U članku 21. trebalo bi dodati novi stavak kojim bi se omogućilo da se koncesija dodijeli i na kraći rok od onoga koji je sada utvrđen.

Socijalna komponenta

Anton Peruško (SDP) upozorio je kako se usvajanjem ovog Zakona ne smije narušiti dostignuta kvaliteta usluga i stupanj sigurnosti. Zakonom se mora osigurati djelatnost isključivo za hrvatske brodare, brodove, zastavu i pomorce. Otočanima brod život znači. Ako želimo ostati dosljedni u opredjeljenju da potičemo demografski i svekoliki razvoj otoka, onda moramo do drugog čitanja ispraviti nedostatak socijalne komponente u zaštiti stanovnika otoka. Zakon o otocima ima intenciju poticanja povratka stanovništva i razvoja otoka. Ovim se Prijedlogom ukidaju neke beneficije otočanima. Nadalje, Zakon ne nudi odgovor na dugoročno rješavanje statusa Jadrolinije. Hoćemo li dozvoliti da hijene stave svoje prste na Jadroliniju kao što su to učinili s bivšom Jugolinijom odnosno Croatia Line-om.

Jadrolinija tu sudbinu ne smije doživjeti. Očekujemo odgovor Vlade o njejoj dugoročnoj sudbini.

Da smo u prilici kao Grčka kada je povezivala svoje otoke i krenula u privatne aranžmane, onda bi vjerojatno ovaj Zakon bio potpuno prihvatljiv, rekao je **Luka Roić (HSS)**. Imamo državnog broдача koji ima 55 plovila. Među njima je 36 vrlo vrijednih trajekata, pa je situacija posve drukčija. Pokazao je to i primjer Italije. Svi su rekli da je centralni problem liberalizacije obalnog linijskog prometa. Međutim, je li to zahtjev nekoga drugog ili je to odluka hrvatske Vlade? Ili je to ponovno neki lažnjak? Hoćemo li ponovo zbog šnicla ubiti vola? Postavlja se pitanje zašto smo najrentabilniju liniju Supetar - Split prvu dali u koncesiju? Zašto to nismo učinili s nekom srednjom linijom, pa vidjeli može li taj broдар zadovoljiti ekonomske, tehničke i sigurnosne kriterije? Ne smijemo uništiti državnog broдача da bi dobili nekog novog tajkuna koji će povezivati Split i Supetar, Split sa Starim Gradom ili Preko i Zadar. Tko će povezivati Split i Lastovo, Split i Vis, otoke Silbu i druge koji dnevno ne mogu pokriti niti cijenu ljudi koji rade na tim brodovima?

Na kraju je u ime predlagatelja govorio državni tajnik **Branko Bačić**. On je u ime Vlade odbio više puta spomenutu tvrdnju da koncesija za liniju Split - Supetar ima političke konotacije. Ponovio je kako je Vlada dva puta odbila dati suglasnost, no prijašnja uprava grada Splita dala je koncesijsko odobrenje na nezakonit način i pokušala omogućiti obavljanje te djelatnosti.

Temeljna zamisao i intencija prijedloga Zakona bila je učiniti korak dalje u prometnoj povezanosti otoka. Državni

broдар postigao je zavidnu razinu usluga u pomorskom prometu. Sada je samo pitanje kako poboljšati prometnu povezanost. Nema boljeg puta od otvaranja tržišne utakmice. Pritom treba voditi računa da Jadrolinija sačuva temeljni interes zbog kojeg je i osnovana.

U vezi s dvojbom oko rentabilnih i nerentabilnih linija, znamo da linija odlukom Vlade može vrlo brzo postati nerentabilna. Primjerice, ako uvedemo da je broдар dužan voziti cijelu noć ili nekoliko puta noću, ili da je dužan povećati učestalost vožnje i zimi a ne samo ljeti. Kad je riječ o kupnji broда u inozemstvu, točno je kako je broд Zadar kupljen u Španjolskoj. Danas je to najbolji broд u floti i ima puno, puno veću cijenu. Činjenica je međutim kako je ova Vlada prihvatila program obnove flote Jadrolinije koji podrazumijeva izgradnju 9 brodova u hrvatskim brodogradilištima. U tom programu 3 broда su već isporučena a sredinom srpnja očekuje se isporuka u Kraljevici najvećeg putničkog broда ikad sagrađenog. Ovih dana također se isporučuje novi broд građen u hrvatskim brodogradilištima za Rapsku plovidbu. U ovom trenutku Jadrolinija je jedan od najvećih linijskih broдача u Europi. S 55 brodova koliko ih ima, njezin će kapacitet biti oko 25500 putnika i 3360 vozila.

Ovim Zakonom čuvamo kabotažu za hrvatske broдарe. Ona je namijenjena isključivo za njih. Bilo je pitanje hoće li se provedbom Zakona neki hrvatski broдар moći ozbiljno takmičiti s Jadrolinijom. U ovom trenutku 10 broдача koji obavljaju promet ne može biti konkurentno Jadroliniji. Danas je hrvatska trgovačka mornarica veća nego ikad u povijesti. Nikada nije imala nosivost

koju ima ove godine. U isto vrijeme, prilikom donošenja Pomorskog zakonika prihvatili smo prijedlog o naknadi za oduzete brodove tijekom bivše Jugoslavenske komunističke vladavine. Ova Vlada donijela je taj pravilnik. Da su svi broдарi ostali u životu, da im brodovi nisu oduzeti, danas bi pomorski promet u Hrvatskoj sasvim drugačije izgledao. Bio bi sličan pomorskom prometu u Grčkoj. Dakle, cilj nam je s jedne strane poboljšati prometnu povezanost, a s druge sačuvati Jadroliniju kao državnog broдача.

Nije točan navod državnog tajnika da je poglavarstvo gradskog vijeća Splita dalo SEM Marini koncesiju za liniju Supetar - Split, ponovio je mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** te dodao da je koncesiju dala županija uz odobrenje Ministarstva dva mjeseca prije izbora.

Nenad Stazić (SDP) podsjetio je kako je državni tajnik rekao da se strah rađa iz neznanja. Međutim, strah za sigurnost putnika rađa se iz saznanja što se događalo kada je broдар s lošim brodom doveo u opasnost putnike, njihovu sigurnost i živote. **Miroslav Korenka (SDP)** rekao je kako ova Vlada ne vodi dovoljno brige o izgradnji brodova u domaćim brodogradilištima. **Ruža Tomašić (HSP)** upozorila je kako će međuotočka povezanost biti ista kao i do sada. Mještani Lastova tražili su vezu s Brnom na Korčuli te s Visom, a Korčula s Bračom. Te povezanosti još uvijek nema.

Time je okončana višesatna rasprava. Zastupnici su prihvatili većinom glasova (100 glasova "za", 7 "suzdržanih" i 2 "protiv") Prijedlog zakona o prijevozu u linijskom i povremenom obalnom pomorskom prometu.

A. Š.

Umjesto ukidanja korisnog instituta spriječiti zloporabe

Hrvatski sabor na 15. sjednici razmotrio je i odbio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima što ga je predložio Klub zastupnika HNS-PGS-a. Predloženo, da se ukinu odredbe o dosmrtnom uzdržavanju, uvedene nedavnim izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, ocijenjeno je neustavnim i sadržajno neprihvatljivim.

O PRIJEDLOGU

U ime predlagatelja, zastupnicima je predložene izmjene i dopune Zakona o obveznim odnosima predstavio zastupnik **Nikola Vuljanić (HNS)**.

Zakon umjesto odbijenog amandmana

Podsjetivši da je Zakon o obveznim odnosima zadnji put izmijenjen 4. ožujka ove godine te da je tada Klub zastupnika HNS-PGS-a, amandmanom koji je odbijen, zatražio brisanje te odredbe u Konačnom prijedlogu zakona.

Klub drži da su tom odredbom omogućene zlopotrebe instituta ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, iako je prijevara bilo i prije izmjene Zakona. Naveo je primjer starice koja je, temeljem dosmrtnog ugovora, ostala bez imovine vrijedne 3 milijuna eura, a završila u psihijatrijskoj bolnici kao pacijent koji boluje od demencije, što nije istina. Ta i druge zlopotrebe i prijevare starih i nemoćnih, koji se ne mogu brinuti o sebi, a ni kad doznaju da su prevareni nemaju mogućnosti zaštititi se jer nisu u

stanju obilaziti institucije, nemaju novca za odvjetnike, sudski postupak predugo traje, a ako i dožive njegov završetak, osoba koja ih je prevarila već je potrošila njihovu imovinu. Predlagatelj smatra da starima i nemoćnima treba omogućiti da svoju imovinu ustupe osobi koja će im zauzvrat osigurati uzdržavanje, ali ih je nužno zaštititi od prijevara. A za to postoje i druge mogućnosti. Klub zastupnika HNS-PGS-a predložio je brisanje odredbe o dosmrtnom uzdržavanju i dopunjavanje odredbi o doživotnom uzdržavanju kojima bi se jamčilo obeštećenje davatelja uzdržavanja u slučaju raskida ugovora na zahtjev primatelja uzdržavanja, a koji nije utemeljen na propustima davatelja uzdržavanja.

Ustavno-pravna zapreka i sadržajna neprihvatljivost

O stajalištu Vlade Republike Hrvatske zastupnike je u raspravi (još nije stiglo pisano mišljenje) obavijestila državna tajnica Ministarstva pravosuđa **Snježana Bagić**. Vlada ne podržava donošenje predloženog zakona, ponajprije iz ustavno-pravnih razloga. Izmjene Zakona o obveznim odnosima kojima je, među ostalim, uveden institut dosmrtnog uzdržavanja, naime, bit će u primjeni tek od 1. siječnja 2006. pa nije moguće mijenjati zakon koji još nije u primjeni.

Vlada, nadalje, drži da je institut dosmrtnog uzdržavanja koristan; budući da Zakon još nije u primjeni, nije ga bilo moguće zlopotrijebiti. Prijevare koje su nastale zloporabom ugovora o dosmrtnom uzdržavanju (a zaključiva-

ni su temeljem Općeg građanskog zakona) ne bi bilo moguće spriječiti brisanjem zakonskih odredbi. No, novim zakonskim rješenjima koja će se primjenjivati od početka slijedeće godine, pojačana je zaštita (zabilježba uzdržavanja u zemljišnim knjigama; pisani oblik ugovora ovjeren kod nadležnog suda ili potvrđen kod javnog bilježnika, što nameće obvezu da ovlaštena osoba pročita strankama ugovor i upozori ih na posljedice eventualnog nepoštivanja ugovora).

I zastupnik **Josip Vresk**, koji je govorio u ime **Kluba zastupnika HSS-a**, slaže se da, uz postojanje ustavno-pravne zapreke, ukidanje zakonske odredbe o dosmrtnom uzdržavanju nije pravi put za sprečavanje zlopotreba. Problemi doista postoje, ali ne bi bilo dobro institut dosmrtnog uzdržavanja staviti izvan snage; sugerira ugradnju u zakon zaštitnih mehanizama te Vladi predlaže da razmotri treba li u tom smislu predložiti izmjene Kaznenog zakona.

I zastupnica **Ingrid Antičević-Marić** smatra da problem nije u institutu ugovora o dosmrtnom uzdržavanju. Dapače, on omogućuje preuzimanje imovine, eventualno ulaganje i pokretanje posla koji bi pomogao i u uzdržavanju primatelja uzdržavanja. Predloženo, dakle, nije pravi put za sprečavanje zlopotreba, ali je dobrodošla tema kao apel za zaštitu starijih i nemoćnih "koje je napustila i prevarila i država, koje napuštaju i vlastita djeca". Osnovno je ovdje, kaže, da se ti ljudi zaštite. Možda bi trebalo razmisliti o registru ugovora o doživotnom i o dosmrtnom uzdržavanju, temeljem kojega bi centri za soci-

jalnu skrb mogli provjeravati provodi li se ugovoreno.

Matica umirovljenika djeluje preventivno

Zastupnik **Silvano Hrelja (HSU)** istupio je u ime **Kluba zastupnika Hrvatske stranke umirovljenika** te napomenuo da govori u ime partnerske udruge - Matice umirovljenika Hrvatske. Ta ga je udruga zadužila da u saborskoj raspravi progovori o problemu zloporabe ugovora o dosmrtnom uzdržavanju koja je, po njihovim saznanjima, dosegla široke razmjere; o tome što Udruga čini na prevenciji nemilih događaja. Više od dvije godine Matica umirovljenika putem javnih medija upozorava umirovljenike da ne sklapaju ugovore o dosmrtnom uzdržavanju, već isključivo o doživotnom, zatim da točno i precizno u ugovorima odrede obveze uzdržavatelja - od nabavke namirnica, kupnje potrebne odjeće, plaćanja bolničkih troškova, do baratanja novcem; što više detalja kojima bi se korisnika uzdržavanja zaštitio od organiziranih zloporaba, o kakvima se čulo na okrugom stolu što ga je, u listopadu 2004, organizirala Matica umirovljenika zajedno sa udrugom Dobrobit. Tamo su se čuli primjeri sprege medicinskog osoblja u bolnicama, patronažnog osoblja na terenu, sektora prodaje nekretnina. Poruka je s tog okruglog stola (pri-

sustvovali su mu predstavnici brojnih udruga, ali, nažalost, nitko od uredno pozvanih predstavnika vlasti) da se s ovim problemom ide u javnost kako bi se starije osobe informiralo o mogućim zloupotrebama. Preporučeno im je da ne zaključuju takve ugovore prema kojima imovina odmah prelazi u ruke uzdržavatelja, koji imovinu može otuđiti i ne izvršiti ugovorene obveze prema uzdržavanoj osobi. Matica umirovljenika drži da je ugovor o doživotnom uzdržavanju sasvim dostatan da štiti obje strane.

Zbog suprotnosti s ustavnim odredbama, Prijedlog bi valjalo povući

Klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, u ime kojega je govorio **Emil Tomljanović**, ne podržava Prijedlog zakona. Iznoseći razloge, podsjetio je da su i do sada ugovori o dosmrtnom uzdržavanju zaključivani na temelju Općeg građanskog zakonika, što bi se moglo i nadalje činiti, čak i u slučaju da se brišu spomenute odredbe u Zakonu o obveznim odnosima. Stare i nemoćne, dakle, valja štititi zaštitnim mehanizmima, a zloporabe i prijevare su oblici kaznenih djela i predmet kaznenog zakonodavstva i krivične odgovornosti.

I **Ana Lovrin (HDZ)** Prijedlog zakona smatra neprihvatljivim. Dapače, s obzirom na to da su zastupnici prisegnuli da će poštovati Ustav i zakone Republike Hrvatske, a da postoji ustavna zapreka za prihvaćanje ovog Prijedloga, podnositelj bi ga trebao povući. Zloupotrebe se ne bi smjelo sprječavati tako da poštenim građanima onemogućući ulazak u određene pravne odnose. Zloporabe valja sprječavati "primjenom kaznenopravnih i civilnopravnih sankcija prema onima koji zloupotrebljavaju pravo".

U ime predlagatelja, **Nikola Vuljanić** zaključno se osvrnuo na raspravu te zahvalio na kritikama, savjetima i podršci. Prihvata prigovore da izmjena Zakona koji još nije u primjeni ne bi bila u skladu sa Ustavom, ali naglašava da je država dužna zaštititi stare i nemoćne. Jer, ako je "čovjek od 80 i više godina jednom prevaren, on više nema biološke šanse da tu nepravdu ispravi, a to se događa".

U nastavku sjednice se glasovalo. Većinom glasova (79 "za"; 19 "protiv"; 10 "suzdržanih") donesen je zaključak: Ne prihvaća se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, koji je predložio Klub zastupnika HNS-PGS-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade Republike Hrvatske.

M.K.

PRIJEDLOG ZAKLJUČAKA HRVATSKOGA SABORA O SMJERNICAMA ZA SKLAPANJE UGOVORA O JAVNO-PRIVATNOM PARTNERSTVU (predlagatelj Klub zastupnika HSP-a)

Sporazum dioničara ključan u javno-privatnom partnerstvu

Javno-privatno partnerstvo je novi fenomen u hrvatskom gospodarstvu i novost koju valja dobro zakonski regulirati pa bi bilo dobro da Vlada

RH donese barem jasne smjernice sa zakonskom snagom kojim bi se dala jasna pravila igre za javno-privatno partnerstvo, smatra Klub zastupni-

ka HSP, ujedno predlagatelj Prijedloga zaključaka Hrvatskoga sabora o smjernicama za sklapanje ugovora o JPP. Za HSP je od presudne važ-

nosti činjenica što sada nema zakonskog uporišta za javno-privatno partnerstvo, a na vrata već kucaju brojne najave moguće njegove primjene. Vlada smatra da je Zaključak Hrvatskog sabora o smjernicama nepotreban, jer su stavovi koji se njime predlažu sadržani u aktivnostima koje Vlada već provodi, te napominje da su pokrenute i aktivnosti u smjeru pripreme prijedloga zakona ili podzakonskih akata kojim bi projekti javno-privatnog partnera bili optimalno pravno uređeni.

Tijekom rasprave pozitivnim je ocijenjen pristup HSP-a po kojem treba zakonski normirati javno-privatno partnerstvo, a neki su opet upozoravali da to treba samo dodatno regulirati novim propisima s obzirom na to da je JPP već zakonski reguliran u nekim važećim zakonima. Na kraju zastupnici nisu prihvatili Prijedlog zaključaka Kluba zastupnika HSP-a.

RADNA TIJELA

Članovi Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu ocijenili su pozitivnim pristup HSP-a po kojem treba zakonski normirati javno-privatno partnerstvo u Republici Hrvatskoj. Navedena problematika spada u onaj dio gospodarstva i pravnu sferu koja će u sve opsežnijoj mjeri biti zastupljena u Republici Hrvatskoj. S obzirom na to da je Vlada već zadužila resorno ministarstvo i Hrvatski fond za privatizaciju da izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji ili predlaganjem posebnog zakona popuni pravnu prazninu vezanu za JPP, Odbor je predložio Saboru da ne prihvati Prijedlog zaključka Kluba zastupnika HSP-a.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada ne podržava Prijedlog zaključka Kluba zastupnika HSP-a. Smatra, naime, da Zaključak Sabora o tome nije potreban iz razloga što je Vlada iznašla optimalnu pravnu strukturu, na temelju koje se mogu sklapati ugovori o javno-privatnom partnerstvu.

Sporazum dioničara, kao ključan dokument kojim je reguliran odnos Vlade i privatnog partnera za trajanja partnerstva, poznat je hrvatskom zakonodavstvu i već je primjenjivan u velikom broju privatizacija koje su u Hrvatskoj za prošlih godina provedene, a za kojih je Hrvatska ostala prisutna u dioničkoj strukturi tih društava. Vlada naglašava da su modeli privatizacije jasno definirani Zakonom o privatizaciji, a radi postizanja maksimalnih učinaka za sve interesne skupine u postupku privatizacije, već razmatra mogućnost izmjena i dopuna postojećeg Zakona o privatizaciji. Budući da ne postoji poseban zakonski okvir za projekte javno-privatnog partnerstva, što onemogućava da se isti iskoriste u svom maksimumu, i prije ove inicijative HSP-a, na razini Vlade pokrenute su aktivnosti u smjeru pripreme prijedloga zakona ili podzakonskih akata kojima bi projekti javno-privatnog partnerstva bili optimalno pravno uređeni. Kada je riječ o poželjnosti usvajanja posebnog pravnog okvira za javno-privatno partnerstvo ili uređivanje istog na neki drugi način, ni Europska komisija još nije donijela odluku za koje će se rješenje odlučiti na razini Europske unije. Konačno, Vlada smatra da je Zaključak Hrvatskoga sabora o smjernicama za sklapanje ugovora o javno-privatnom partnerstvu nepotreban, jer su stavovi koji se njime predlažu sadržani u aktivnostima koje Vlada već provodi.

RASPRAVA

Jasna pravila igre

U ime predlagatelja dr. sc. **Tonči Tadić** dodatno je obrazložio ovaj Prijedlog Kluba zastupnika HSP-a. Drži da je tema zanimljiva ne samo za građane Grada Hvara na kojima se testira jedan model ulaska privatnog kapitala i menadžmenta u jednu državnu firmu, nego i za ostatak države. Poznato je da se javno-privatno partnerstvo (JPP) želi primijeniti i u hotelima u sustavu Cluba Adriatic (bivša vojna odmarališta), u PIK-ovima,

a odnedavno i na pojedine komunalne djelatnosti (opskrba vodom i odvodnja, zbrinjavanje otpada itd.). Pokušaj privatizacije "Sunčanog Hvara" 2003. izazvao je brojne dvojbe, ponajprije zato jer je Hvar utjelovljenje pojma hrvatskog turizma. Ukratko- na "Sunčanom Hvaru" tada se testirao jedan model privatizacije u turizmu, a sličan pokus izvodi od početka 2004. aktualna Vlada kroz pokušaj zasnivanja JPP u "Sunčanom Hvaru", koji bi trebao biti ogledni primjer za to u Hrvatskoj, posebno u hrvatskom turizmu. Za Klub zastupnika HSP-a presudna je činjenica što za sada nema zakonskog uporišta za JPP u Hrvatskoj. Većina država u EU koja primjenjuje JPP ima o tome posebne zakone, Hrvatska ga nema, a ipak ide u projekt privatizacije "Sunčanog Hvara" i ostale projekte. Objasnio je zatim da se JPP nipošto ne smije brkati s privatizacijom. JPP znači uvođenje privatne uprave u javni sektor kroz dugoročni ugovorni odnos između privatnog operatera i javne vlasti. Time privatni partner osigurava javnu uslugu po želji javne vlasti, kako kroz privatno financiranje projekta, tako i kroz privatno iskustvo u radu. Privatizacija s druge strane, znači prijenos javne usluge ili firme u privatne ruke, kako bi bila vođena u skladu s privatnim interesom, a ne u skladu s javnim interesom! Na stranu to što u Zakonu o privatizaciji nije navedeno tko i kako nadzire provedbu ugovora o privatizaciji i što se npr. događa s onima koji prevare državu prilikom provedbe ugovora o privatizaciji. Kod JPP u još smo većem problemu, kaže Tadić, jer tu nemamo nikakvu zakonsku regulativu koja omogućava raspisivanje natječajja i jasna pravila igre prilikom sklapanja ugovora i nadzora privatnog partnera, jer u javno-privatnom partnerstvu firma ne postaje privatno vlasništvo nego ostaje u većinskom javnom vlasništvu (državnom ili lokalnom). U tu firmu, naime, ulazi samo menadžment s privatnim kapitalom kako bi vodio tvrtku tijekom JPP u skladu s javnim, a ne privatnim interesom. Moguće je, dakle, da javni posao obavlja angažirani privatnik, ali samo u slučaju da postoje jasni ugovorni odnosi.

U nastavku Tadić je govorio o modelu JPP kroz povijest i ustvrdio da se ovaj fenomen širi. Stoga je Europska komisija odlučila napraviti tzv. Zeleni papir EU-a o JPP, a s ciljem sagledavanja JPP-a kao modela, te standardiziranja ugovora o JPP. Zeleni papir uočava dva modela JPP u zemljama EU: JPP temeljen na ugovornim obvezama (npr. putem koncesije); i JPP institucionalne naravi gdje se on realizira stvaranjem zajedničkog trgovačkog društva koje upravlja nekim poslom. U oba slučaja javni je partner taj koji preuzima inicijativu, izrađuje planove, izabire svog privatnog partnera i zadržava nadzor nad provedbom JPP-a. Privatni partner je taj koji preuzima na sebe poslovni rizik, ali su ugovori pisani tako da se štiti javni, a ne privatni partner. U državama EU-a JPP privlači pozornost javnosti daleko više nego poslovanje neke privatne ili državne firme naprosto zato jer ljudi znaju da dolazi do interakcije privatnog i državnog, i da je moguć sukob interesa, ali i šteta za državu, pranje novca i sl. Zato je u državama EU-a od presudne važnosti potpuna transparentnost natječaja i javnost ugovora što u Hrvatskoj, barem kada je riječ o ugovorima, nije slučaj.

U državama EU-a javno-privatno partnerstvo privlači pozornost javnosti naprosto zato jer ljudi znaju da dolazi do interakcije privatnog i državnog interesa, i da je moguć sukob interesa, ali i šteta za državu.

Prednost je JPP što za razliku od tradicionalno "državnog" poduzetništva, dugoročno stvara ekonomski sustav koji koristeći usluge i iskustvo privatnog sektora obavlja poslove kod kojih se želi uštedjeti na troškovima. Privatni sektor je onaj koji ulaže svoj kapital i želi uspješno poslovati, dok je javni sektor proračunski zaštićen od posljedica lošeg poslovanja. JPP također karakterizira optimalna raspodjela rizika: rizik

povezan s projektiranjem, upravljanjem, izvedbom, i financiranjem projekta snosi privatni partner, dok država obično preuzima samo politički rizik te rizike koji proizlaze iz promjena u zakonodavstvu. JPP znači povratak države njenim osnovnim funkcijama: zastupanju građana i upravljanju državnim uslugama koje se ne smiju prenijeti na privatni sektor. JPP predstavlja bolji način korištenja javnog novca i javne infrastrukture i može pružiti dobar profit za uloženi novac, kako za privatnog partnera, tako i za javnog partnera. JPP ima i svoje nedostatke. Ugovori o JPP predstavljaju za Vladu najeksplozivnije političke teme, a tu je i realna opasnost da se izabere privatni partner koji nudi najveća ulaganja neovisno o tome jesu li ona realna ili nisu. Rizici poslovanja mijenjaju se tijekom JPP, a JPP može biti uspješno samo onda kada obje strane poštuju tuđu poziciju i kada su svjesne mogućnosti i ograničenja druge strane. Zato ugovori o JPP moraju točno definirati odgovornosti obje strane za čitav projekt i za njegovu provedbu. Vlada nikada ne smije izgubiti iz vida svoju osnovnu zadaću: služiti javnom interesu! Imajući u vidu sve te razloge i elemente koji se mogu iščitati iz Zelenog papira EU-a, a napose iz primjera sklapanja JPP u državama Unije, Klub zastupnika HSP-a predlaže parlamentu da zaključkom zaduži Vladu RH da u roku od 60 dana izradi smjernice za sklapanje ugovora o javno-privatnom partnerstvu u Republici Hrvatskoj, i predloži ih Hrvatskom saboru na potvrđivanje. Jednom riječju, Klub zastupnika HSP-a želi jasna pravila igre o JPP.

Voluntarizam

Nakon uvodničara govorio je dr. sc. **Ljubo Jurčić**. Reкао je da će Klub zastupnika SDP-a podržati HSP-ov Prijedlog, i želi da Vlada RH predloži smjernice za JPP ali sumnja da će se o tome donijeti poseban zakon. Kaže kako se teško može braniti HSP-ova tvrdnja po kojoj bi pokušaj zasnivanja JPP u "Sunčanom Hvaru" trebao biti ogledni primjer JPP u Hrvatskoj, a posebno u hrvatskom turizmu. Razlog - usluga "Sunčanog Hvara"

predmet je tržišnog natjecanja, a kako je "Sunčani Hvar" predmet trgovanja na tržištu kapitala, onda je prvo i najbolje rješenje za ovu tvrtku tržišno rješenje. Svako drugo rješenje s ekonomske točke gledišta lošije je pa i ako je to JPP, podvlači Jurčić. Efikasnost i profitabilnost "Sunčanog Hvara" postiže se i bez države pa zbog toga ona ovdje i nije potrebna kao partner. Država je trebala samo procijeniti pravu potencijalnu vrijednost "Sunčanog Hvara". Jurčić izražava bojazan da će kroz nazovi ugovor o JPP "Sunčani Hvar" biti privatiziran daleko ispod svoje potencijalne vrijednosti. Granični slučaj u kojem se može primjenjivati JPP je Željezara Sisak koja se ne može aktivirati bez države, niti može postati efikasna bez privatnog sektora.

Na kraju je ponovio potrebu da Vlada RH izradi smjernice za sklapanje ugovora o JPP koje bi trebale spriječiti da se transakcije, za koje najbolje rješenje daje tržište, ne sklapaju kroz ugovore o JPP, jer su oni uvijek pod posebnom pažnjom ili sumnjom. Nužno je specificirati područja gospodarske i društvene aktivnosti u kojima se mogu sklapati ugovori o JPP te navesti vrste ugovora koji se mogu sklapati prema području aktivnosti i prema hrvatskim specifičnostima, ali i sa ciljevima koji se žele postići. Potrebno je zabraniti privatizaciju kroz ugovore o JPP jer se time smanjuje transparentnost poslovnih transakcija s državnim sektorom i kod svakog takvog ugovora Hrvatska će dobiti nekoliko negativnih bodova na listi transparentnosti poslovanja. Najzad, smjernice o JPP trebale bi biti usklađene ili barem na istim principima kao što su smjernice EU-a (Zeleni papir), zaključio je Jurčić.

Riječ je zatim dobio **Damir Kajin** u ime Kluba zastupnika IDS-a. Smatra da se ne smije činiti nikakva distinkcija između slovenskog kapitala s jedne strane i npr. austrijskog, njemačkog, nizozemskog, talijanskog kapitala s druge strane, a to se događa u ovom Prijedlogu HSP-a prvom rečenicom da je "pokušaj privatizacije Sunčanog Hvara početkom 2003., točnije pokušaj njegove prodaje Slovincima, izazvao brojne dvojbe s obzirom na to da je Hvar utjelovljenje

hrvatskog turizma". Predlagatelj upozorava na razliku između privatizacije i JPP i Kajin kaže da tu nije ništa sporno, ali izražava bojazan da bi na koncu u Hrvatskoj to mogao postati jedan od mehanizama izvlačenja novca. Na kraju je predložio da se Prijedlog zaključaka Kluba zastupnika HSP-a proslijedi u drugo čitanje, a da Vlada RH paralelno dostavi svoj prijedlog zakonskog teksta kako bi se odabralo ono što će u najbolje mogućoj mjeri zadovoljiti interese hrvatske javnosti.

Javno-privatno partnerstvo ne može biti surogat privatizaciji.

Svoj je istup u ime Kluba zastupnika HSP-a **Pero Kovačević** započeo konstatacijom da predstavnik Vlade nije nazočan ovoj raspravi. Vlada je dostavila mišljenje na tekst Prijedloga zaključaka ali je to Kovačević prokomentirao riječima da papir trpi sve. Ponajprije Vladino bi mišljenje trebalo biti logično pa makar i protivno prijedlogu HSP-a i svakako bi moralo sadržavati nekakav logičan slijed. A da to nije tako pokazuje, kaže, mišljenje Vlade da nije potreban Zaključak Hrvatskoga sabora o smjernicama za sklapanje ugovora o JPP jer je Vlada iznašla optimalnu pravnu strukturu, na temelju koje se mogu sklapati ugovori o JPP. U nastavku već priznaje da ne postoji zakonski okvir za projekte JPP što onemogućava da se isti maksimalno iskoriste, i prije ove inicijative HSP-a, na razini Vlade pokrenute su aktivnosti u smjeru pripreme prijedloga zakona ili podzakonskih akata kojima bi projekti JPP bili optimalno pravno uređeni. Iznoseći svoje mišljenje Vlada je zaboravila ili ne razumije svoju ustavnu ulogu, a to je da mora zajamčiti načelo vladavine prava i osigurati funkcioniranje pravne države. Vladino mišljenje ocijenio je opasnim i samo dokazuje da se u ovom slučaju naša izvršna vlast ponaša po načelu voluntarizma, a on je u pravu najopasniji.

Ispravljajući netočan navod dr. sc. **Andrija Hebrang (HDZ)** reagirao je na

opasku o konfuznom mišljenju Vlade na ovaj Prijedlog zaključaka. Hebrang kaže da nije istina da je "Sunčani Hvar" podvrgnut JPP bez zakonske podloge. Slaže se da JPP treba dodatno regulirati novim propisima, ali napominje kako već imamo zakonski regulirano JPP u Zakonu o trgovačkim društvima u članku 640. koji govori o ortaštvu. "To su upravo ti odnosi i na tom je temelju napravljena u nas prva uspješna privatizacija (tvornica Koromačno) tj. uspostavljen JPP odnos s vrlo dobrim rezultatima", kaže zastupnik Hebrang dodajući zatim da je po toj zakonskoj podlozi Vlada radila i "Sunčani Hvar".

Zakonski okvir za javno-privatno partnerstvo

U pojedinačnoj raspravi **Jure Bitunjac (HDZ)** primijetio je da hrvatska javnost dobro zna da je aktualna Vlada RH još lani promovirala koncept JPP ne samo kroz privatizaciju "Sunčanog Hvara" već i kao model gospodarske politike u određenim sektorima gdje je u određenim trgovačkim društvima država većinski ili apsolutni vlasnik. Takva bi poduzeća po svojoj naravi trebala na neki način biti privatizirana, poglavito ako su u financijskim poteškoćama, kaže Bitunjac. Cilj takve politike i pristupa uopće je novo zapošljavanje, povećanje ukupnoga društvenoga proizvoda, a dugoročno gledajući privatizacija takvih trgovačkih društava. Za Bitunjca je JPP u sferi gospodarstva na neki način privremeno rješenje jer dugoročno gledano "Sunčani Hvar" ili neka druga tvrtka kad-tada mora biti u apsolutnom većinskom vlasništvu privatnog kapitala. Smatra da HSP-ov prijedlog nije dostatan, odnosno da je ograničen u prvom redu na područje javnog sektora, javnih usluga i komunalnih poslova, a Hrvatskoj i hrvatskom društvu to uopće nije dovoljno. Drži da je poželjno i dobro što je Vlada RH lani pokrenula JPP u čisto gospodarskoj sferi, a poglavito tamo gdje država još ima kontrolni ili djelomični paket kada je riječ o vlasništvu. Privatizacija određenih sektora u javnom sektoru, npr. kada je riječ o

komunalnom gospodarstvu (zastupnik tu misli na jedinice lokalne samouprave) u prvom bi redu trebala biti definirana drugim zakonima, a ne Zakonom o JPP. To bi, kaže, trebalo regulirati Zakonom o komunalnom gospodarstvu, a možda bi trebalo donijeti i poseban zakon o privatizaciji takvih društava. Bitunjac je na kraju podržao stajalište Vlade koja je pokrenula ne samo inicijativu o JPP već i aktivnosti u smjeru pripreme prijedloga zakona.

Replicirajući zastupnik **Bitunjac** izrazio je sumnju da ga je Kovačević slušao dok je izlagao, a isto tako da je temeljito pročitao Vladino mišljenje. Bitunjac je ustvrdio da danas u hrvatskom zakonodavstvu postoji dovoljno zakonskih rješenja za JPP, ali kad se govorio o JPP u gospodarskoj politici tada bi svakako dobro bilo da se napravi jedan pravni okvir - zakon ili podzakonski akti.

U ime predlagatelja dr. sc. **Tonči Tadić (HSP)** je upozorio na dvojbu koja se javila tijekom ove rasprave, o tome da li postoji za javno-privatno partnerstvo zakonska regulativa u Hrvatskoj ili ne postoji. Zastupnik je rezolutan u stavu da za JPP u Hrvatskoj ne postoji zakonska regulativa, i dodaje kako to priznaje i Vlada RH ali isto tako smatra da Zaključak o smjernicama za sklapanje ugovora o JPP nije potreban, jer su stavovi koji se njime predlažu sadržani u aktivnostima koje već provodi. Kaže da ne postoje jasna pravila igre za sklapanje ugovora o JPP, a Klub zastupnika HSP-a upravo to želi u Hrvatskoj, zaključio je Tadić.

Za **Juru Bitunjca (HDZ)** nije točan navod da ne postoji zakonski okvir za JPP. Upravo obrnuto Bitunjac kaže da postoji zakonski okvir i to temeljem Zakona o privatizaciji, Zakona o trgovačkim društvima i Zakona o obvezatnim odnosima. Dakle, zakonski okvir za JPP postoji, ali dugoročno gledano to je potrebno još pobliže odrediti posebnim zakonima (*lex specialis*).

Za **Josipa Leku (SDP)** JPP predstavlja kompliciran i osjetljiv ekonomsko-pravni odnos i zbog toga podržava Prijedlog zaključaka Hrvatskoga sabora o smjernicama za sklapanje ugovora o JPP Kluba zastupnika HSP-a. Drži,

međutim, da je ovaj prijedlog zakasnio u odnosu na učinjen presedan Vlade u primjeru "Sunčanog Hvara". Tvrdi da "Sunčani Hvar" može postići svoju vrijednost samo kroz privatizaciju jer će tako najbolje ostvariti svoje ekonomske ciljeve. Važno obilježje JPP je da privatna strana u ugovoru u tom odnosu vraća preuzete i korištene objekte nakon isteka ugovora o javno-privatnom partnerstvu. Za Leku je to sasvim siguran dokaz da JPP ne može biti surogat privatizaciji. I mada nema jasnog uvida u privatizaciju "Sunčanog Hvara" moglo bi se, kaže, dogoditi u ovom slučaju da se radi upravo o surogatu.

Ograničen model

Na Lekino spominjanje vraćanja objekata nakon isteka ugovora o JPP replicirao je **Jure Bitunjac (HDZ)** konstatacijom da je HSP-ov model o JPP vrlo ograničen i u prvom redu se odnosi na javne poslove, javni sektor i javne usluge.

U nastavku govorio je **Milan Meden (HDZ)**. Naglasio je da privatizacija nije relativno lak, jednostavan i uvijek društveno prihvatljiv proces. Uz osnovne ekonomske i razvojne pretpostavke privatizacija ima pravno, socijalno, političko i moralno značenje, ali i neka psihološka značenja. Upravo iz tih razloga zastupnik je siguran da je model javno-privatnog partnerstva u naprednijim zemljama zapadne civilizacije u tamo prisutnim procesima otišao znatno dalje nego što je to slučaj u Hrvatskoj gdje je on tek u začecima. Naglašava da u Hrvatskoj postoji niz primjera o JPP, a temelje se na pravnoj strukturi ulaska privatnog partnera u dioničku strukturu privatiziranog društva, i to upisom novih dionica. Takav partner potpisuje s Hrvatskim fondom za privatizaciju petogodišnji sporazum između dioničara, a ugovor regulira prava i obveze ugovornih strana glede upravljanja društvom, novim investicijama, raspolaganja imovinom. O ugovoru se glasa na glavnoj skupštini dioničara, a u hrvatskom zakonodavstvu sporazum dioničara ključan je dokument koji regulira odnos države i partnera. Stoga nije točna konstatacija da u

Hrvatskoj nisu regulirani odnosi o JPP nego su tijekom ove rasprave slučajno ili namjerno izbjegnuti, kaže Meden. Tvrdi da u Hrvatskoj još ne postoji značajan broj uspješnog partnerstva javnog i privatnog sektora na projektima od značenja za održivi razvoj, a razloge valja tražiti u nedostatku motivacije privatnog sektora ili u njegovom siromaštvu, neizvjesnim odnosima s javnim sektorom itd. Gospodarstvenici su sigurno zainteresirani za ulaganje koje bi bilo ekonomski i ekološki opravdano, ali obeshrabruje dugotrajnost i neizvjestan ishod ugovora o JPP. JPP je u Hrvatskoj još uvijek izazov, naglašava Meden. Uz poznatu činjenicu da kod nas ne postoji poseban zakonski okvir koji bi maksimizirao vrijednost JPP, Vlada je, kaže, pokrenula inicijativu u smjeru pripreme prijedloga zakona ili podzakonskih akata kojim bi projekti JPP bili optimalno pravno uređeni. Samim time Klub zastupnika HDZ-a, i on osobno, kaže, ne podržava ju HSP-ov prijedlog.

Potrebno je specificirati područja gospodarske i društvene aktivnosti u kojima se ne smiju sklapati ugovori o javno-privatnom partnerstvu te zabraniti privatizaciju kroz ugovore o JPP.

Na potonju Medenovu konstataciju replicirao je **Pero Kovačević (HSP)** zamolivši prethodnika da dobro pročita stajalište Vlade koja decidirano navodi da ne postoji poseban zakonski okvir za projekte JPP, što onemogućava da se isti iskoriste u svom maksimumu. **Meden** je uzvratio ponavljajući ono što je već rekao objašnjavajući zašto on i Klub zastupnika HDZ-a ne mogu podržati HSP-ov prijedlog.

Kluba zastupnika HSS-a podržat će inicijativu HSP-a rekao je **Ante Markov**, ali pita se je li "Sunčani Hvar", odnosno turizam baš najeklatantniji primjer za početak testiranja JPP u Hrvatskoj. Zar ne bi bilo pametnije da je javno-privatno partnerstvo počelo sa TLM-om u Šibe-

niku za kojega se zna da ne može tržno postojati i bez pomoći države. Klub zastupnika HSS-a zalaže se za specificiranje područja gospodarske društvene aktivnosti u kojima se smiju sklapati ugovori o JPP, te za zabranu privatizacije kroz ugovore o JPP. Nužno je prići izradi cjelovitog i ozbiljnog Zakona o JPP, zaključio je Markov.

Javno-privatno partnerstvo novi je fenomen u hrvatskom gospodarstvu i tu novost valja dobro zakonski i gospodarski regulirati.

Klub zastupnika Hrvatske stranke umirovljenika drži da je potreban zakonski okvir za ovu materiju, a da li su smjernice u tom smislu dovoljne ili ne može se razgovarati, rekao je dr. sc. **Josip Sudec**. Sigurno je samo da dio smjernice treba detaljnije razraditi i doći sa cjelovitim prijedlogom što je moguće prije jer je JPP nova pravna i ekonomska kategorija na tržištu Hrvatske. Sudec napominje da javna domena nije više monopol samo Vlade te da se traži novi interes, i bez obzira na to kako ga nazvali, on se pojavljuje, preuzima dio odgovornosti za razvoj Hrvatske i hrvatskog gospodarstva uopće, a napose hrvatskog obrazovanja, kulture, zaštite okoliša itd. Privatni i javni interes nalaze svoje uže interese u svim tim područjima. Novi poticaj u Europi predstavlja tzv. socijalno poduzetništvo kojeg prihvaća Europska zajednica, a Sudec kaže da bi ga trebala prihvatiti i Hrvatska.

Završnu riječ imao je predstavnik predlagatelja, dr. sc. **Tonči Tadić**. Cilj je prijedloga Kluba zastupnika HSP-a u prvom redu, kreiranje smjernica o JPP. Nedvojbeno je, naime, da je JPP novi fenomen u hrvatskom gospodarstvu i novost koju valja dobro zakonski i gospodarski regulirati. Klub od Vlade RH ne traži da donese čitav zakon o tome nego barem smjernice sa zakonskom snagom kojima bi se dala jasna pravi-

la igre za JPP. Ovdje je riječ o jednom novom fenomenu koji se u Uniji pojavio tek devedesetih godina prošlog stoljeća, a kojeg ni sama Unija nije dobro definirala svojim direktivama pa je u želji da to što bolje učini napravila već spomenuti tzv. Zeleni papir. Najava da će se JPP nakon "Sunčanog Hvara" primijeniti i na PIK-ove, Club Adriatic, a jednako tako i na pojedina komunalna poduzeća navodi na potrebu jasnog definiranja pitanja na koji način sklopiti ugovor o JPP, a napose zaštititi javni interes. Tadić na to posebno upozorava imajući u vidu primjere primjene JPP iz povijesti od Rimskog doba, kada su se pojavili prvi oblici JPP, do danas. Kada ne postoji dobra javna kontrola javnog partnera glede onoga što radi privatni partner tj. kada u praćenju provedbe ugovora o JPP zakažu država i lokalna samouprava može se dogoditi da privatni partner počne raditi po svom i da pritom pratiti isključivo svoj privatni, a ne javni interes na koji se obvezao ugovorom. Stoga svaki ugo-

vor o JPP mora jasno deklarirati što je to javni interes i koji su mu ciljevi, zatim način na koji se osigurava javno praćenje onoga što čini privatni partner, pa u tom smislu ugovori o JPP moraju biti javni s jasno naznačenom mogućnošću da javni partner raskine ugovor ako ga onaj privatni krši. Sav rizik primjene JPP uvijek mora snositi javni partner, a rizik poslovanja, privatni partner pa to treba jasno konstatirati u smjernicama za sklapanje ugovora o JPP kako bi se onemogućilo bilo koje manipuliranje od privatnog partnera. Ponovio je da svako treba onemogućiti privatizaciju kroz JPP, a osigurati primjenu tržišta u svim granama gospodarstva gdje je tržište najbolji regulator. Želja je Kluba zastupnika HSP-a da Hrvatska napravi svoj zakonski okvir za JPP, a to znači da se po zakonu raspiše natječaj, izabere najbolji ponuđač kao privatni partner u određenom poslu, sklopi ugovor, osigura praćenje provedbe JPP i eventualno raskine ugovor o JPP ako privatni partner

ne ispunjava svoj dio obveza iz ugovora. Za takvo što dovoljne su smjernice koje bi izradila Vlada, a potvrdio Sabor svojom odlukom, i koje bi imale zakonsku snagu. Na kraju je izrazio zadovoljstvo što su klubovi zastupnika SDP-a, HSS-a, IDS-a i HSU-a dali potporu prijedlogu Kluba zastupnika HSP-a.

Državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva, **Vladimir Vranković** shvatio je, kaže, da klubovi zastupnika podržavaju odgovor Vlade RH na ovu inicijativu Kluba zastupnika HSP-a. Budući da je Vlada svjesna važnosti JPP, pokrenula je inicijativu za izradu posebnog zakona što, kaže Vladin predstavnik, podržavaju svi klubovi zastupnika.

Time je rasprava zaključena, a glasanjem sa 72 glasa "za" neprihvaćanje, 11 "suzdržanih" i 21 "protiv" zastupnici su odbili Prijedlog zaključka Hrvatskoga sabora o smjernicama za sklapanje ugovora o javno-privatnom partnerstvu, koji je predložio Klub zastupnika HSP-a.

J.Š.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

**GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Ružica Šimunović**

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Ivana Čerkez, Ana Favra, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavne i odgovorne urednice), Đurda Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj
GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada
TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović
ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018
Web: <http://www.sabor.hr>
E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb
PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora